

TAMPEREEN YLIOPISTO

Koulukoira luokkahuoneessa
Toimintatutkimus koira-avusteisen pedagogiikan hyödyntämisestä
1. luokan opetuksessa

Kasvatustieteiden tiedekunta
Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma
LINDA VATANEN & MILJA VESA
Syyskuu 2017

Tampereen yliopisto

Kasvatustieteiden tiedekunta

LINDA VATANEN & MILJA VESA: Koulukoira luokkahuoneessa. Toimintatutkimus koira-avusteisen pedagogiikan hyödyntämisestä 1. luokan opetuksessa.

Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma, 90 sivua, 9 liitesivua

Syyskuu 2017

Tämä on laadullinen toimintatutkimus koira-avusteisen pedagogiikan vaikutuksista yleisopetuksen luokassa. Tutkimuksen yhtenä tavoitteena on lisätä tietoa koulukoirien ja koira-avusteisen pedagogiikan hyödyistä. Tutkimus toteutettiin pirkanmaalaisessa koulussa 1. luokalla hyödyntäen koulukoirana tutkijan omaa koira. Tutkimusluokassa oli 23 oppilasta, joista neljä oli tehostetun tuen ja yksi erityisen tuen oppilas. Tutkimuksen aineisto kerättiin keväällä 2017 havainnoimalla ja teemahaastattelemalla luokan oppilaita ja opettajaa. Tämän lisäksi aineistona käytettiin luokassa toimivan koulunkäynninohjaajan huomioita erityisen tuen oppilaan muutoksista tutkimuksen aikana sekä tutkijoiden omia huomioita ja päiväkirjamerkintöjä koko luokasta.

Tutkimuksemme kenttäosuus kesti hieman yli kuukauden ja sitä edelsi luokassa tutkimuksen valmisteluvaihe. Valmisteluvaiheessa tutkijat tekivät huomioita luokan toimintaan liittyen ja valmistivat heitä koulukoiran saapumiseen.

Tulokset analysoitiin teorialähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Teoriapohjana käytimme Nancy Geen (2011) tekemiä huomioita *Animals in the classroom* -artikkelissa eläimen vaikutuksista luokkahuoneessa. Eläimen vaikutus luokassa jaettiin kuuteen aiheeseen ja tavoitteeseen: empatian sekä välittävän suhteen kehittäminen eläimiä kohtaan, rauhoittava vaikutus ja emotionaalinen hyvinvointi, kommunikointi ja lukeminen, menetyksen ja surun käsittely, fyysisten ja motoristen taitojen kehittäminen sekä kognitiivisten tehtävien suorittaminen ja oppimismotivaatio.

Geen (2011) jaottelemista osa-alueista omassa tutkimuksessamme korostuivat empatiaan, rauhoittavaan vaikutukseen, emotionaaliseen hyvinvointiin, kommunikointiin sekä motivaatioon liittyvät muutokset. Näiden lisäksi huomasimme käyttäytymisen, keskittymisen ja koulunkäyntiasenteen parantuvan koulukoiran läsnä ollessa. Eniten tässä tutkimuksessa korostuivat sosioemotionaalisen kehityksen ulottuvuuteen liittyvät huomiot, joiden on nähty olevan yhteydessä lapsen koulumenestykseen.

Muina huomiona havaitsimme luokan erityisen tuen oppilaan toiminnan ja käyttäytymisen muuttuneen merkittävästi parempaan suuntaan. Hän pystyi toimimaan entistä itsenäisemmin ja keskittymään entistä pidempiä aikoja. Lisäksi hänen sosiaaliset suhteet luokan sisällä vahvistuivat huomattavasti. Yleisellä tasolla huomasimme luokan käyttäytyvän ja keskittyvän aiempaa paremmin. Positiivisia huomioita tehtiin myös motivoitumisen lisääntymisestä.

Yksi jatkotutkimusmahdollisuus olisi tutkia pidemmän aikavälin muutoksia. Tällä voitaisiin lisätä tarkempaa tietoa koira-avusteisesta pedagogiikasta. Samoin olisi mahdollista tutkia koira-avusteisen pedagogiikan hyödyntämistä eri peruskoulun luokka-asteilla. Mielenkiintoisen lisän tutkimukseen toisivat myös eri tieteenalan näkökulmasta tehdyt tutkimukset koira-avusteisen pedagogiikan aihepiiristä.

Avainsanat: koira-avusteinen pedagogiikka, koulukoira, koira-avusteinen työskentely, eläinavusteinen työskentely, eläinavusteinen opetus, toimintatutkimus

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TUTKIMUKSEN TAUSTA JA LÄHTÖKOHDAT	7
2.1	ELÄINAVUSTEINEN TYÖSKENTELY	7
2.2	KOIRA-AVUSTEINEN PEDAGOGIIKKA	10
2.3	KOULUKOIRA	10
2.4	TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	12
2.5	TAUSTAKIRJALLISUUS	13
3	KOIRAT KOULUN KONTEKSTISSA	15
3.1	ELÄIMEN VAIKUTUS LUOKASSA	15
3.2	ELÄIMEN KANSSA HARJOITELTAVAT TAIDOT JA VALMIUDET	24
3.3	MITEN KOIRA-AVUSTEINEN PEDAGOGIIKKA TUKEE OPETUSSUUNNITELMAN TAVOITTEITA	26
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄ	36
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	37
5.1	TOIMINTATUTKIMUS	37
5.1.1	<i>Tutkijan rooli toimintatutkimuksessa</i>	39
5.1.2	<i>Tutkimuksemme toimintatutkimuksen kentällä</i>	40
5.2	TUTKIMUKSEN ETENEMINEN	41
5.2.1	<i>Tutkimuskohde</i>	44
5.2.2	<i>Koiran kanssa tehdyt harjoitteet</i>	45
5.3	TUTKIMUSAINEISTO	48
5.3.1	<i>Aineiston keruu</i>	48
5.3.2	<i>Teorialähtöinen sisällönanalyysi</i>	52
6	TUTKIMUSTULOKSET	55
6.1	EMPATIAN JA VÄLITTÄVÄN SUHTEEN KEHITTÄMINEN	55
6.1.1	<i>Empatia ja välittävä suhde koulukoiraan ohjaavat parempaan käyttäytymiseen</i>	56
6.1.2	<i>Empatia ja välittävä suhde koulukoiraan edesauttavat keskittymistä</i>	57
6.1.3	<i>Empaattisuuden muutos muita luokan oppilaita kohtaan</i>	58
6.2	RAUHOITAVA VAIKUTUS JA EMOTIONAALINEN HYVINVOINTI	59
6.2.1	<i>Koira rauhoittaa ja luo kiireettömän ilmapiirin</i>	60
6.2.2	<i>Koskettaminen ja läheisyys lisäävät hyvinvointia</i>	61
6.2.3	<i>Koulukoira tuo ilon luokkaan ja lisää kouluviihtyvyyttä</i>	62
6.3	KOMMUNIKOINTI JA LUKEMINEN	64
6.3.1	<i>Koulukoira toimii sosiaalisena jäänmurtajana</i>	65
6.3.2	<i>Tavoitteena paremmat sosiaaliset suhteet ja ryhmäytyminen</i>	67
6.3.3	<i>Koira madaltaa ääneenlukemisen kynnyistä</i>	69
6.4	MENETYKSEN JA SURUN KÄSITTELY	70
6.5	FYYSISTEN JA MOTORISTEN TAITOJEN KEHITTÄMINEN	71
6.6	KOGNITIIVISTEN TEHTÄVIEN SUORITTAMINEN JA MOTIVAATIO OPPIMISEEN	72
6.6.1	<i>Palkitseminen motivoi ja motivoituminen palkitsee</i>	72
6.6.2	<i>Koiran avulla fokus oleelliseen</i>	73
7	POHDINTA	75
7.1	JOHTOPÄÄTÖKSET	75
7.1.1	<i>Luokkataso</i>	76
7.1.2	<i>Yksilötaso: tarkastelussa erityisen tuen oppilas</i>	78

7.1.3	<i>Muita johtopäätöksiä</i>	80
7.2	LUOTETTAVUUS TUTKIMUKSESSA	81
7.3	TUTKIMUSETIikka	84
7.4	JATKOTUTKIMUSMAHDOLLISUUDET	89
	LÄHTEET	91
	LIITTEET	98

1 JOHDANTO

Vaikee tajuta vieläkään, mitä kaikkee siinä tapahtuu, kun semmoinen pörrökaveri tuodaan tähän luokkaan. Siinä tapahtuu ihan mahottomasti, jotenkin se on mielenkiintoinen sykli. (Opettaja)

Koulukoiran mukanaan tuomat muutokset luokassa ja yksilötasolla voivat yllättää laajuudellaan. Tässä laadullisessa toimintatutkimuksessa tutkimme koira-avusteisen pedagogiikan vaikutusta 1. luokassa. Kuten tutkimuksessa haastateltu opettaja lainauksessa kertoo, koulukoira voi tuoda luokkaan monia uusia asioita. Tässä tutkimuksessa avaamme koira-avusteista pedagogiikkaa sekä sitä, mitä se voi tuoda mukanaan opetukseen ja koulun arkeen.

Koira-avusteisen pedagogiikan avulla kyetään uusin keinoin tukemaan koulussa oppilaiden kehitystä ja hyvinvointia. Koiria on käytetty apuna esimerkiksi autististen lasten tunnetaitojen kehityksen tukena tasapainottamaan aggressioita tai hyperaktiivisuutta sekä tukemaan oppilaita, joilla on vakavia oppimisvaikeuksia. Koirilla on tutkitusti paljon positiivisia vaikutuksia ihmiseen sekä fyysisen että psyykkisen hyvinvoinnin kannalta (Friedmann 2000; Hart 2000). Yleisopetuksen luokilla voidaan myös kohdata haasteita, joihin koulukoira voi toimia ratkaisuna. Haluamme rohkaista opettajia perehtymään rohkeasti koira-avusteiseen pedagogiikkaan ja miettimään, olisiko se sopiva työväline lisättäväksi oman luokan opetukseen. Tällä hetkellä koira-avusteista pedagogiikkaa hyödynnetään Suomessa vasta vähän.

Lähestymme koira-avusteisuutta toimintatutkimuksen näkökulmasta, mikä antaa meille tutkijoille mahdollisuuden päästä työskentelemään koulukoiran kanssa kentällä, vaikuttamaan muutokseen ja näkemään käytännössä, millaista koulukoiran kanssa työskentely luokassa on. Toimintatutkimuksen ansiosta meillä on siis mahdollisuus saavuttaa aiheesta sellaista tietoa, jota ei olisi välttämättä mahdollista tavoittaa perinteisen tutkimuksen keinoin. Emme siis perusta näkemystämme vain keräämiimme haastatteluihin ja teoriaan vaan lähestymistapamme ansiosta olemme päässeet keskelle koira-avusteisen pedagogiikan ilmiötä.

Monista positiivisia tuloksia raportoineista tutkimuksista huolimatta pyrimme tarjoamaan omassa tutkimuksessamme kriittistä tietoa koira-avusteisesta pedagogiikasta. Aiheen kehittymisen kannalta on tärkeää, että sekä positiiviset että negatiiviset tutkimustulokset raportoidaan luotettavuuden lisäämiseksi ja väärinkäsitysten ehkäisemiseksi. Nancy Geen (2011) artikkelissa

käsitellään eläimen vaikutusta luokkahuoneessa aiemman teorian pohjalta. Tässä tutkimuksessa haluamme tutkia Geen (2011) luokittelemien kuuden aiheen ja tavoitteen toteutumista tutkimuksessamme huomioiden myös toteutumatta jääneet osa-alueet.

Koira-avusteisuus kaipaa lisää monipuolista tutkimusta. Koirista on olemassa lukuisia erilaisia tutkimuksia ja ihmiset ovat yhä tietoisempia koirien tarjoamasta positiivisesta vaikutuksesta terveyteen ja hyvinvointiin. Tämä tietoisuuden lisääntyminen on ilmennyt tutkimusten lisäksi erilaisten artikkeleiden, dokumenttien sekä uutisten muodossa. Koska koira-avusteisesta pedagogiikasta on tehty vasta vähän tutkimuksia suomalaisissa kouluissa, haluamme lisätä alan suomenkielistä tutkimustietoa sekä tietoa koulukoiran käyttömahdollisuuksista alakoulussa. Suomeen tarvitaan nimenomaan tutkimusta, joka on tehty omassa koulukulttuurissamme, sillä eri kulttuurissa teetetty tutkimus ei ole yleensä suoraan siirrettävissä identtisenä toisen kulttuurin piiriin. Havaintojemme mukaan yhä useammassa opinnäytetyössä ja pro gradu -tutkielmassa on alettu tutkia koira-avusteisuutta. Myös me olemme halunneet jatkaa koira-avusteisuuden tutkimusta ja luoda vakaampaa tutkimukseen perustuvaa tietoa, johon opettajat ja ilmiöstä kiinnostuneet voivat tarttua. Opetus on alati muuttuvaa, moninaista toimintaa, jonka keskeltä myös koira-avusteinen pedagogiikka voi löytää paikkansa. Toivomme tämän tutkimuksen hyödyntävän sekä alaan ennestään tutustuneita että uusia alasta kiinnostuneita pedagogeja ja tutkijoita.

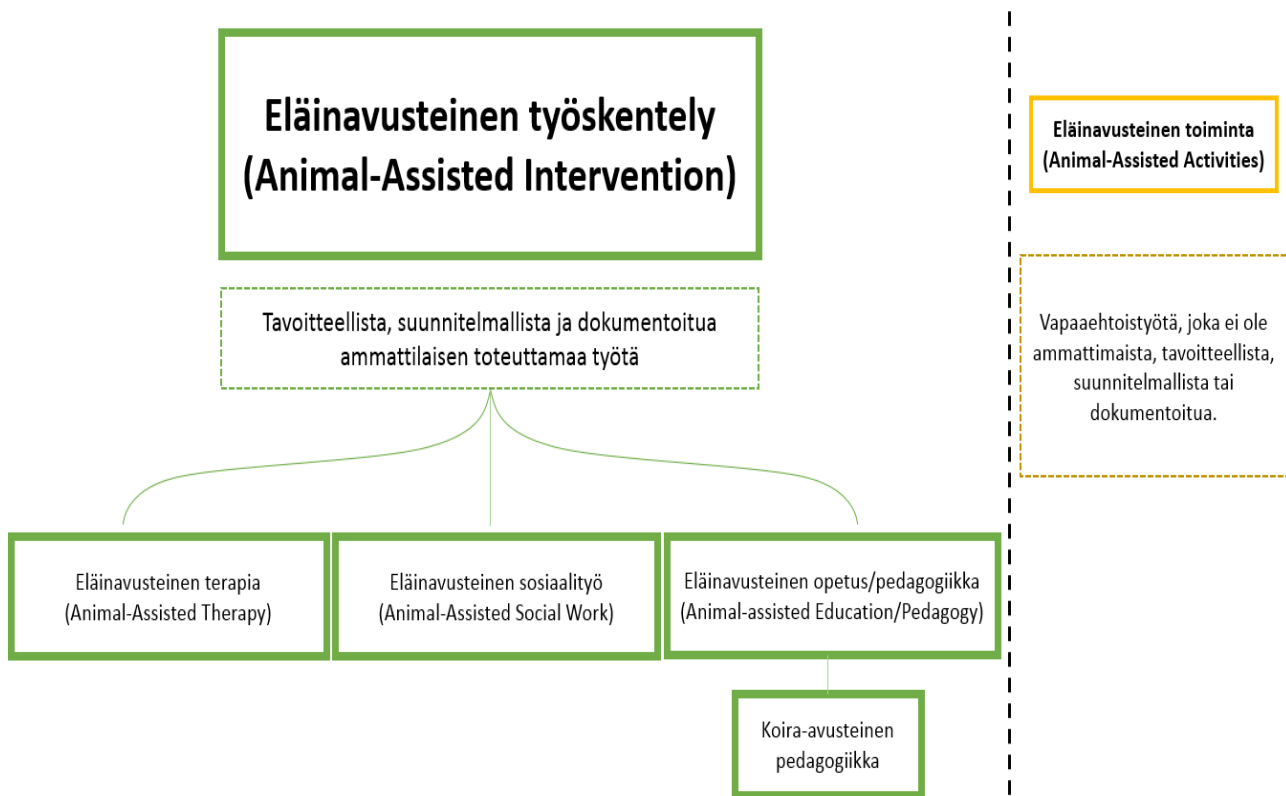
2 TUTKIMUKSEN TAUSTA JA LÄHTÖKOHDAT

Tässä luvussa kerromme, mitä koira-avusteisen pedagogiikan yläkäsite eläinavusteinen työskentely tarkoittaa ja pitää sisällään. Esittelemme eläinavusteisen työskentelyn nykyisiä osa-alueita sekä historiaa, joiden kautta myös koira-avusteisen pedagogiikan lähtökohdat avautuvat paremmin. Eläinavusteisen työskentelyn jälkeen tarkennamme huomiomme koira-avusteiseen pedagogiikkaan luvussa 2.2. Jatkumona avaamme tutkimuksemme kannalta tärkeän koulukoiran käsitteen luvussa 2.3. Tässä yhteydessä tuomme esiin myös huomioita koulukoiralta vaadittavista ominaisuuksista sekä koulutuksesta.

Alaluvussa 2.4 tuomme esille ne taustatekijät, jotka johtivat meidät tekemään tämän tutkimuksen. Luvussa esittelemme aiemman koira-avusteisuutta käsittelevän tutkimuksemme sekä avaamme suhdettamme tutkimukseen valikoituneeseen kouluun. Luvussa 2.5 esittelemme tutkimuksemme kannalta tärkeää taustakirjallisuutta.

2.1 Eläinavusteinen työskentely

Selventääksemme koira-avusteisen pedagogiikan asemaa ja kytköksiä, esittelemme tässä luvussa tarkemmin sen yläkäsitteen, eläinavusteisen työskentelyn, kenttää ja historiaa. Eläinavusteisessa työskentelyssä hyödynnetään työn yhtenä toiminnallisena menetelmänä ja työkaluna eläintä. Eläinavusteinen työskentely jaetaan eläinavusteiseen terapiaan, sosiaalityöhön ja eläinavusteiseen pedagogiikkaan. Yhteistä näille työmuodoille on toiminnan ammattimaisuus, tavoitteellisuus, suunnitelmallisuus sekä dokumentointi (Kahilaniemi 2016, 21). Koira-avusteinen pedagogiikka lukeutuu osaksi eläinavusteista pedagogiikkaa, kuten kuviosta käy ilmi.

KUVIO 1. Eläinavusteisen työskentelyn luokittelu Kahilaniemeä (2016) ja Ikäheimoa (2013) mukaillen.

Eläinavusteisen työskentelyn lisäksi voidaan puhua myös eläinavusteisesta toiminnasta. Eläinavusteinen toiminta on vapaaehtoistyötä, jolloin ei voida puhua ammattimaisuudesta, tavoitteellisuudesta tai suunnitelmallisuudesta. Tästä huolimatta käsite saatetaan sekoittaa helposti eläinavusteiseen työskentelyyn. Väärinkäsitysten ehkäisemiseksi olemme lisänneet myös eläinavusteisen toiminnan kuvioomme erilliseksi toimintamuodoksi, vaikka se ei koira-avusteiseen pedagogiikkaan liitykään.

Eläinavusteisessa työskentelyssä voidaan hyödyntää monia eri eläimiä, kuten alpakoita, marsuja, hevosia ja kissoja. Eläinkontaktin rauhoittava vaikutus on Shilohin, Sorekin & Terkelin (2003) mukaan riippumaton lajista tai ihmisen asenteista eläimiä kohtaan. Koiran voidaan katsoa olevan kätevä valinta luokkahuoneeseen sen koon, sosiaalisuuden ja oppimiskyvyn vuoksi. Terapiaeeläimenä käytettyä hevosta luokkaan ei voitaisi tuoda sen koon vuoksi ja kissa voisi todennäköisesti olla itsenäinen ja haastava kouluttaa toiminnallisia harjoituksia ajatellen.

Eläinavusteisen työskentelyn historia

Ihmisten ja eläinten välisellä työskentelyllä on pitkä historia yhteiskunnassamme ja koiran voidaan katsoa olevan ihmisen pisinaikaisimpia eläinkumppaneita (Kaimio 2010, 10–11). Vanhimmat arkeologiset kesysuden jäänteet ovat noin 11 000–14 000 vuotta vanhoja (Serpell 2011, 12), mutta arkeologisia havaintoja kesyistä koira-eläimistä ihmisen parissa on Klemetilän mukaan löydetty jo 32 000 vuotta eaa. Kulttuurin ja historian näkökulmasta kotieläimiä on arvostettu niiden käytännöllisten palveluiden ja niiden tuottamien taloudellisten hyötyjen vuoksi. Ihmisen arvostuksen eläintä kohtaan ei mielletä johtuvan niinkään lemmikkien hyödyllisyydestä vaan pääosin siitä, että lemmikkien läsnäolo täyttää ihmisen sosiaaliset ja emotionaaliset tarpeet. (Klemetilä 2013, 14.) Koska koira on sosiaalinen ja ihmiseen kiintyvä eläin, houkuttelee se ihmisiä ottamaan itseensä kontaktia aivan erityisellä tavalla (Kaimio 2010, 15). Koiria on käytetty myös työskentelemään ihmisen hyväksi, mutta se ei poista koiran läsnäolon hyötyjä. Domestikaation eli kesyttämisen kautta koira on kehittynyt tulkitsemaan ihmisen tunteita ja vuorovaikutuksellisia eleitä (Udell, Dorey & Wynne 2010, 327–345). Eläinten täyttämät tarpeet ovat tavallaan verrattavissa siihen, mitä ihminen voi saada myös toiselta ihmiseltä, mikä puolestaan saa ihmisen nauttimaan eläimen seurasta (Serpell 2011, 11–12).

Eläimen hyödyntäminen osana ihmisen kuntoutustoimintaa ei ole itsessään uusi keksintö, sillä eläimen terapeuttisesta potentiaalista on tehty huomioita jo 1700-luvun loppupuolella. Näiden huomioiden tekijää, yhdysvaltalaista Florence Nightingalea, pidetään yhtenä modernin hoitotyön edelläkävijöistä ja hän on yksi eläinavusteisen terapian syntyyn vaikuttaneista henkilöistä. Nightingalen tutkimusperintönä voidaan pitää huomiota siitä, että pienet lemmikkieläimet auttavat vähentämään ahdistusta psykiatrisissa hoitolaitoksissa asuvissa lapsilla ja aikuisilla. (Lorraine 2014.)

1930-luvulla psykoterapiaistuntoja pitänyt Sigmund Freud alkoi hyödyntämään omaa koiraansa työssään havaittuaan koiran vähentävän jännitystä läsnäolollaan. Freud huomasi koiran sijainnin huoneessa vaikuttavan potilaan jännittyneisyytensä. Mitä lähempänä koira oli potilasta, sitä vapautuneempi potilas oli jännityksestä. Freudin tekemä toinen huomio oli koiran vaikutus terapeutin ja asiakkaan väliseen vuorovaikutukseen. Psykoterapiaistunnoissa potilaiden huomattiin tuntevan olonsa mukavammiksi saadessaan kommunikoida terapeutille koiran kautta. (Lorraine 2014.)

Kunnioitettu lasten psykoterapeutti Boris Levinson alkoi tutkia koiran terapeuttisia mahdollisuuksia 1960-luvun alkupuolella huomattessaan 9-vuotiaan mutismipojan alkavan puhumaan, kun Levinsonin koira oli läsnä psykoterapiasessioissa. Tätä tapahtumaa seurasivat Levinsonin tekemät useammat vastaavanlaiset huomioiden koiran läsnäolon vaikutuksesta muidenkin

kommunikointivaikeuksisten lasten parissa. Levinsonia alettiin pitämään tätä myötä eläinavusteisen terapian (huom. ei työskentelyn) oppi-isänä. (Lorraine 2014.)

2.2 Koira-avusteinen pedagogiikka

Tutkimuksemme keskeisin käsite on koira-avusteinen pedagogiikka, mistä johtuen sen määrittelemisen on välttämätöntä. Pedagogiikan käsitteellä viitataan tieteenalaan, joka käsittelee opetuksen, oppimisen sekä kasvatuksen lainalaisuuksia (Anttila & Juvonen 2002, 5). Suomessa pedagogiikka-käsitettä on käytetty monenlaisissa merkityksissä (Hellström 2008, 295; Hirsjärvi 1983, 142–143). Omassa tutkimuksessamme kuvaamme pedagogiikan käsitteellä kasvatustieteen opetusta ja tutkimusta. Kahilaniemi (2016, 20–21) puhuikin eläinavusteisesta opetuksesta tai pedagogiikasta, mikä kuvaa hyvin pedagogiikan ymmärrystä osittain opettamisen synonyymina. Samoin tarkoitamme koira-avusteisen pedagogiikan käyttämistä työmetodinä puhuessamme koulukoiran hyödyntämisestä tai käyttämisestä koulussa.

Tarvittaessa saatamme puhua myös eläinavusteisesta pedagogiikasta. Eläinavusteisen ja koira-avusteisen pedagogiikan ainoa ero on rajaus työmuodossa käytettävästä eläimestä. Täten koira-avusteinen pedagogiikka on opetusta, joka toteutetaan koira apuna hyödyntäen. Eläinavusteisessa pedagogiikassa apuna voidaan käyttää koiran lisäksi muitakin eläimiä. Laajemmassa mittakaavassa voimme käyttää koira- tai eläinavusteisen työskentelyn käsitettä. Tällöin tulee muistaa näiden käsitteiden toimivan yläkäsitteenä koira-avusteiselle pedagogiikalle, kuten kuvio 1 aiemmin osoitti. Koira-avusteinen pedagogiikka on siis osa eläinavusteista työskentelyä.

2.3 Koulukoira

Koira-avusteisessa pedagogiikassa opettajan koulussa hyödyntämää koira kutsutaan Suomessa yleensä koulukoiraaksi. Englanninkielisissä tutkimuksissa koulukoiraasta saatetaan puhua nimityksillä *classroom pet*, *companion animal*, *classroom canine* ja *therapy dog*. Vaikka Suomessa *koulukoira* toimii yleisnimityksenä koira-avusteisessa pedagogiikassa apuna olevalle koiralle, se ei ole ainoa tällaisesta koirasta käytettävä nimitys. Erityisesti ääneenlukemisessa apuna olevia koiria voidaan kutsua *lukukoira*ksi. Myös *luokkakoira*-nimitys on mahdollinen, vaikka sitä ei kirjallisuudessa juuri käytetä. Mikäli koira on koulutettu työtä varten jonkin yhdistyksen kautta, voi se saada myös virallisen nimityksen. Esimerkiksi Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry järjestää koulutuksia ja soveltuvuuskokeita, joiden kautta koira voi tulla viralliseksi *kasvatus- ja kuntoutuskoira*ksi (Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry 2017).

Koira-avusteisessa pedagogiikassa käytettävät koulukoirat ovat aina kasvatusalan ammattilaisen omia koiria. Suomessa koulukoirille ei ole asetettu erillisiä koulutus- tai kelpoisuusvaatimuksia. Koiran minimivaatimus on se, että koiran ohjaaja on todennut koiran soveltuvaksi työhön ja koulu sekä oppilaiden perheet suostuvat koulukoira-toiminnan aloittamiseen. Koiran peruskoulutuksesta on hyötyä myös koulussa. Tätä peruskoulutusta ei erikseen vaadita vaan joissain tapauksissa koululuokkaan on tuotu pentukoira, jonka peruskoulutus on ollut vielä kesken (Vatanen & Vesa 2016). Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n järjestämän koulutuksen läpäissyt koira saa käyttöönsä työliivin. Lisäksi koulutuksesta saatava todistus voi lisätä koiran käyttämisen ammattimaisuutta. Vaikka koulutuksesta on paljon hyötyä ja se tarjoaa ohjaajille oman tukiverkoston, joutuu koiran ohjaaja yleensä itse kustantamaan sen, mikä voi toimia esteenä koulutuksen hankkimisessa (Vatanen & Vesa 2016, 30).

Yhtä oikeaa koulukoira-rotua ei ole olemassa. Ensisijaisesti koulukoiran tulee olla terve ja hyvin hoidettu (Haapasaari & Ikäheimo 2013). Koiran sopivuus koira-avusteiseen pedagogiikkaan ei ole siis kiinni rodusta tai koiran iästä. Tärkeää on koiran luonne sekä se, että koira ottaa itsenäisesti kontaktia ihmisiin sekä ennen kaikkea nauttii työstään. (Lundell 2013, 66.) Jotkin ominaisuudet ja piirteet voidaan kuitenkin katsoa eduksi. Näitä voivat olla esimerkiksi helposti lähestyttävä ulkonäkö, hyvä koulutettavuus sekä rauhallinen luonne.

Ulkonäkö ja koiran koko, eivät kenties aluksi vaikuta kovin merkityksellisiltä asioilta koulukoiran soveltuvuutta pohdittaessa. Kuitenkin isompi koira voi pärjätä pientä koiraa paremmin energisten ja joskus kovaotteistenkin lasten kanssa. Koiran omistajan on hyvä miettiä, mitkä ovat hänen koiransa fyysisten ominaisuuksien heikkoudet ja vahvuudet. Vatanen ja Vesan (2016, 45) tutkimuksessa yksi opettaja kertoi valinneensa koulukoira-työskentelyä varten tarkoituksella vaalean pennun, jotta koulukoira olisi oppilaiden silmissä helpommin lähestyttävän näköinen. Myös tässä tutkimuksessa käytetty koulukoira oli väriltään vaalea ja ulkoisesti helposti lähestyttävän oloinen.

Luonne on iso tekijä siinä, voiko koira työskennellä lasten parissa. Onko koira sosiaalinen, energinen vai rauhallinen? Stressaantuuko koira herkästi esimerkiksi äänekkäissä tilanteissa? Osa koirista on taipuvaisempia itsepäisyyteen tai omistajariippuvaisuuteen. Nämä juontavat juurensa koirien jalostukseen sekä rotutaipumuksiin. Jos koira on alun perin kehitetty metsästystä varten, on se taipuvaisempi itsenäiseen toimintaan, mikä voi näkyä ulospäin itsepäisyytenä. Toisaalta tästä ominaisuudesta voi olla myös hyötyä. Joidenkin koirarotujen kouluttaminen voi olla haastavampaa kuin toisten. Näin ollen koiran soveltuvuuteen vaikuttavat myös koiran ohjaajan kouluttamistaito ja -into. Tärkeää on tuntea työssä hyödynnettävä koira, sillä ohjaaja on aina vastuussa eläimensä käyttäytymisestä. Ohjaajan tulee osata lukea koiransa käytöstä sekä tarvittaessa puuttua ennakoivasti vaaratilanteisiin.

Koulukoiraaksi – oman kokemuksemme ja pohjatyömme kautta pääteltynä – soveltuu koira, joka nauttii sosiaalisesta kanssakäymisestä lasten ja omistajansa kanssa, tottelee hyvin omistajaansa sekä sietää äänekkäitä ja äkillisiä tilanteita. Mikäli koiran hankkiminen työtehtäviin on vasta edessä, voi rodunvalinnassa huomioida koiran tulevan työympäristön vaatimukset. Koska jokainen luokka on erilainen, tarvitsee koulumaailma varmasti erilaisia koulukoiria. Tämän vuoksi ei ole olemassa myöskään yhtä oikeaa tai vaadittavaa luonteenpiirrettä koulukoiralta.

2.4 Tutkimuksen lähtökohdat

Tutkimuksen taustalla ja lähtötekijänä on vaikuttanut tutkijoiden syvä kiinnostus koira-avusteista pedagogiikkaa ja sen mahdollisuuksia kohtaan. Halusimme selvittää olisiko koirasta luokkahuoneessa hyötyä nykyisessä koulumaailmassa. Oman koirataustamme sekä kirjallisuuteen perehtymisen kautta uskoimme koira-avusteisen pedagogiikan mahdollisuuksiin. Ongelmana koimme suomalaisen tutkimuksen niukan määrän. Ikäheimon (2013, 2) mukaan eläinavusteisesta työskentelystä ei ollut ennen hänen toimittamaa kirjaa yhtään perusteosta. Muilla kielillä hän kertoi kirjallisuutta löytyvän. Suomessa koira-avusteisessa pedagogiikassa käytettävät koulukoirat ovat vielä suhteellisen harvinaisia (Ahonen 2013, 184).

Aiempi perehtymisemme koira-avusteiseen pedagogiikkaan tapahtui keväällä 2017 valmistuneen kandidaatintutkielmamme parissa. Tällöin tutkimuskysymys muotoutui lopulliseksi huomattessamme, ettemme löytäneet aiheesta riittävästi tietoa. Molemmilla tutkijoilla oli toiveena hyödyntää omaa koiraansa työssään. Tuolloin halusimme tietää, miten koulukoira harkitsevat opettajat lähtivät suunnittelemaan ja toteuttamaan koiran tuomista osaksi koulun oppimisympäristöä. Kandidaatintutkielmassamme *Mitä ottaa huomioon koulukoira harkitessa? Opettajien ja rehtoreiden kokemuksia koulukoiran tuomisesta osaksi alakoulun oppimisympäristöä* perehdyimme siihen, mitä vaaditaan koulukoiran tuomiseksi osaksi alakoulun oppimisympäristöä.

Kandidaatintutkielmassamme haastattelimme koira-avusteista pedagogiikkaa työtapana käyttäviä opettajia. Haastatteluissa he kertoivat omia näkemyksiään koira-avusteisesta pedagogiikasta, työssä käytettävistä koulukoirista ja siitä, miten he itse toivat koirat mukaan työympäristöönsä. Kandidaatintutkielmallamme on ollut tämän tutkimuksen syntymiseen suuri vaikutus. Aiemman pohjatiedon ansiosta mahdollisuus tutkia aihetta uudesta näkökulmasta tuntui luontevalta jatkumolta. Ennen lopullista aiheen valintaa pohdimme kenttätyön eettistä puolta ja toteuttamisen realistisuutta sekä sitä, tarjoaisiko tämän kaltainen tutkimus uutta varteenotettavaa tietoa. Tutkimusideoistamme keskustelimme ohjaajamme kanssa. Hän rohkaisi meitä tutustumaan toimintatutkimuksen mahdollisuuksiin ja toteuttamaan tutkimuksen.

Koulu, jossa tutkimus teetettiin, oli molemmille tutkijoille tuttu. Koimme tämän suureksi eduksi tutkimuksen sujuvuuden kannalta, sillä ympäristö ja henkilökunta olivat jo valmiiksi tuttuja ja yhteistyö oli näin sujuvampaa. Toki tutkimusympäristön tuttuus ei ole aina eduksi, mitä käsittelemme tarkemmin tutkimuksen luotettavuuden yhteydessä.

Koulukoirona käytettiin toisen tutkijan omaa aikuista koira, jolla oli ennestään monipuolista harrastustaustaa sekä hyvä kontakti ohjaajaansa. Käytämme tässä tutkimuksessa koulukoirona nimeä Bella. Kyseinen koira on ihmisystävällinen ja luotettava yksilö. Tutkimuksen kannalta ensisijaista oli tutkijan luottamus oman koiransa toimintakykyyn ja työhön soveltuvuuteen.

2.5 Taustakirjallisuus

Taustakirjallisuuden suurimpina vaikuttajina ovat toimineet koira- ja eläinavusteista työskentelyä käsittelevät teokset. Kaija Ikäheimon (toim.) *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely* (2013) luokittelee itsensä ensimmäiseksi kattavaksi suomenkieliseksi perusteokseksi, joka käsittelee eläinavusteista työskentelyä. Teos esittelee monipuolisesti monia eläinavusteisen työskentelyn eri muotoja sekä työn apuna käytettäviä eläimiä. Monipuolinen artikkelikokoelma käsittelee koiria aina niiden kesyttämisestä koira-avusteiseen pedagogiikkaan ja käytännön kokemuksiin asti.

Ulkomaalaista tutkimusteoriaa olemme saaneet Aubrey Finen kokoamasta artikkeliteoksesta *Handbook on animal-assisted therapy. Theoretical foundations and guidelines for practice* (2006). Vastaavasti ajantasaista aihepiiriimme liittyvää tietoa on tarjonnut teos *Animals in our lives* (toim. McCardle, McCune, Griffin, Esposito & Freud, 2011). Tämän teoksen kaikista artikkeleista olemme perehtyneet erityisesti oman tutkimuksemme aihetta tukevaan Nancy Geen artikkeliin *Animals in the Classroom*, missä käsitellään eläimen etuja luokassa tutkimusten ja tutkijan omaan pohdintaan vedoten. Geen artikkelin pohjalta olemme muodostaneet kuvion eläimen vaikutuksesta luokassa (kuvio 2), minkä pohjalta olemme luokitelleet omassa tutkimuksessamme saatuja tutkimustuloksia. Kuvion esittelemme luvussa 3.1.

Tutkimuksen kenttäosuuteen apua on tarjonnut Eeva Kahilaniemen käytäntöä tukeva teos *Eläinavusteinen interventio. Asiakkaan toiminnallisuuden tukeminen koira-avusteisin menetelmin* (2016). Nimestään huolimatta teos käsittelee suurimmilta osin nimenomaan koiran hyödyntämistä eläinavusteisessa interventiossa. Kirjasta löytyy kattava listaus yksilön taitoalueittain jaoteltuja käytännön harjoituksia, joita voidaan käyttää koira-avusteisessa työskentelyssä. Teoksen harjoitteiden taitoalueet on luokiteltu toimintaterapianimikkeistön mukaan, mutta ne tukevat ja tarjoavat uusia ideoita koiran hyödyntämiseen myös luokkahuoneessa.

Eläinavusteisuutta käsittelevien kirjojen lisäksi tutustuimme erinäisiin toimintatutkimusta käsitteleviin lähteisiin, kuten Arja Kuulan (1999) kirjaan *Toimintatutkimus: Kenttätyötä ja muutospyrkimyksiä*. Toinen teos, joka auttoi meitä ymmärtämään paremmin toimintatutkimuksen luonnetta, on Heikkisen, Rovion ja Syrjälän (2007) teos *Toiminnasta tietoon: Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat*. Tämän teos selvensi meille sen, mitä toimintatutkimus on. Selvennys tuli tarpeeseen, sillä meillä ei ollut tutkijoina aiempaa kokemusta menetelmästä.

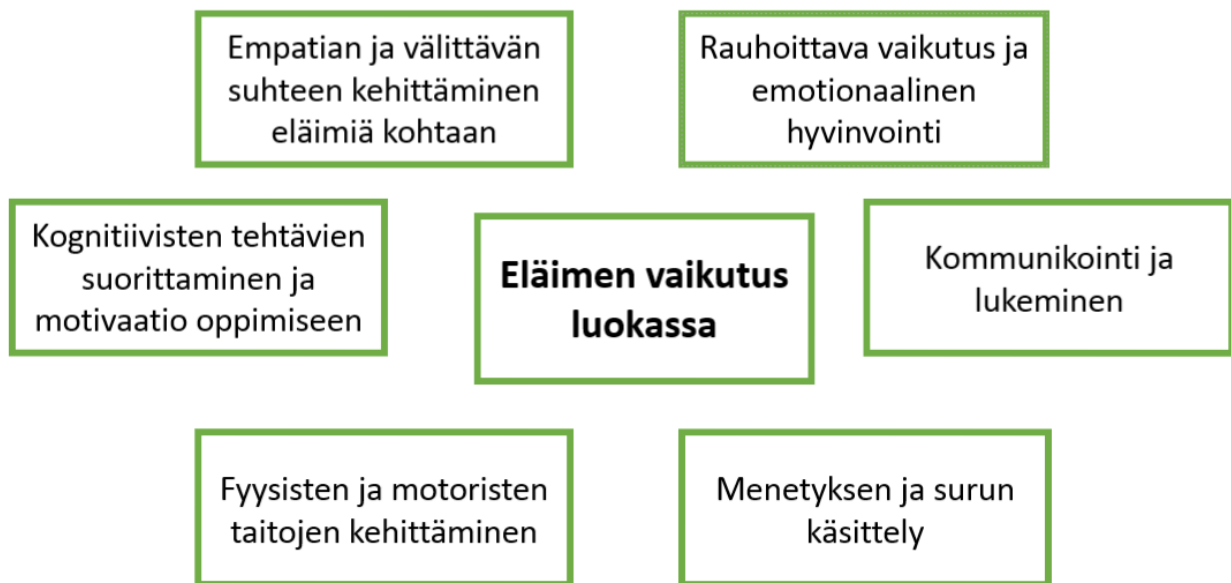
3 KOIRAT KOULUN KONTEKSTISSA

Tässä luvussa keskitymme koirien hyötyihin koulun kontekstissa. Ensimmäiseksi esittelemme eläimen vaikutusta luokassa Geen (2011) esiintuomien osa-alueiden avulla. Näiden kautta pohdimme myöhemmin tutkimuksessa esiin tulleita huomioita koirasta luokassa. Luvussa 3.2 erittelemme eläimen kanssa harjoiteltavia taitoja ja valmiuksia Kahilaniemen (2016) luokittelun pohjalta. Luvussa 3.3 teemme huomioita perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista 2014 sekä erityisesti siitä, miten koira-avusteinen pedagogiikka voi sitä tukea.

3.1 *Eläimen vaikutus luokassa*

Useimmissa aiheen tutkimuskirjoissa käsitellään yleisesti eläinten vaikutusta luokkahuoneessa ilman tarkemman eläinlajin määrittelyä. Myöskään Dalyn & Sugin (2010, 107, 110) tutkimuksessa eläinlajeja ei tarkkaan määritellä, mutta tutkimukseen osallistuneet opettajat kokivat, että elävät eläimet luokkahuoneessa vaikuttavat positiivisesti oppilaiden empatian ja sosiaalisen tunne-elämän kehitykseen ja oppimiseen.

Nancy Gee (2011) tiivistää eläimen vaikutuksen luokassa kuuteen toiminnan aiheeseen ja tavoitteeseen. Eläimen kautta voidaan Geen (2011, 17) mukaan oppia asioita, joita ei voi luultavasti oppia ilman eläintä. Artikkelissa keskustellaan eläimen raportoiduista vaikutuksista suhteessa tutkimattomiin todisteisiin ja korrelaatiotutkimuksiin (eng. correnational studies). Tutkimuksessa vertaamme omia tuloksiamme Geen (2011) jakamiin aiheisiin ja tavoitteisiin eläimen vaikutuksesta luokassa. Artikkelissaan Gee kokoaa erinäisiä tutkimuksia kuuden aiheen ja tavoitteen alle, mutta suoraa tutkimusta näiden toteutumisesta tilanteessa ei ole tutkittu. Tästä syystä halusimme verrata Geen jaottelua aidossa luokkahuoneessa. Tarkoituksenamme oli tutkia, ovatko samat huomiot havaittavissa oman tutkimuksemme aikana. Seuraava kuva on koottu ja suomennettu Geen artikkelin pohjalta.

KUVIO 2. Kuusi aihetta ja tavoitetta eläimen vaikutuksesta luokassa Nancy Gee:tä (2011) mukaillen.

Ensimmäinen aihe ja tavoite käsittelee empatian sekä välittävän suhteen kehittämistä eläimiä kohtaan. Yleisesti empatialla tarkoitetaan kykyä asettua toisen asemaan ja kykyä ymmärtää sekä eläytyä näihin tunteisiin. Tämä liittyy moraalisiin tuntemuksiin. (Kronqvist & Pulkkinen 2007, 128.) Empatia-tavoitteen taustalla on idea siitä, että lapsi oppii ensin empaattista suhtautumista eläimiä kohtaan, jonka jälkeen hänellä on paremmat valmiudet kehittää empatiataitoja kanssaihminen kohdalla. Gee (2011, 122) pohjaa ajatuksensa siitä, että empatiaa voidaan käsitellä opittuna käytöksenä Normanin (2000) vastaaviin ajatuksiin. Tästä voidaan tehdä johtopäätös siitä, että empatian kehittämistä voidaan tukea kasvatuksessa.

Mitä nuorempi lapsi on, sitä huonommin hän tajuaa ja erottaa toisten tuntemuksia, sillä lasten kognitiiviset taidot ovat vielä kehittymässä. Tämän Kronqvist ja Pulkkinen (2007, 128) näkevät olevan yhteydessä empatiaan ja moraaliseen kehitykseen. Selkeät rajat ja huomion kiinnittäminen tunneilmapiiriin voivat tehostaa lapsen empatiataitojen oppimista. Koira-avusteisella opetuksella voidaan pyrkiä juuri tähän ja koulukoiria on käytetty esimerkiksi autististen lasten kanssa tehostamaan vuorovaikutustaitoja sekä empatiataitoja. Toisaalta eläimestä voidaan nähdä olevan hyötyä myös kaiken tasoille ja tarpeisille lapsille.

Ascionen vuoden mittaisessa tutkimusohjelmassa eläimiin kohdistuvan empatian raportoitiin lisäävän empatiakykyä myös ihmisiä kohtaan. Eläimet voivat siis parhaimmillaan auttaa lasta harjoittamaan tämän omia empatiataitoja ja pitämään niitä yllä silloinkin, kun jotkin lapsuuden leikit

alkavat jäädä pois. Lapset harjoittelevat toisten hoivaamista esimerkiksi nukkeleikeissä. Pojat vieraantuvat näistä kuitenkin useammin tyttöjä nopeammin. Tämä hoivaamisen tarve voi siirtyä lemmikkien hoitoa kohtaan. (Gee 2011, 121–122.) Koulumaailmassa tämä liittyy läheisesti tunnekasvatukseen ja sen tavoitteisiin, mitä sivuamme luvussa 3.3. Poreskyn ja Hendrixin mukaan eläimeen kohdistuvan kiintymyssuhteen aste, ei vain läsnäolo, vaikuttaa empatiaan. Omistajuus havaittiin toissijaiseksi tekijäksi. (Gee 2011, 122.) Tämä on mielenkiintoinen huomio koulukoira-toiminnan kannalta, sillä se osoittaa, että vaikka koira ei ole lasten oma, voi sen läsnäolon ja siihen muodostetun suhteen kautta saavuttaa toivottuja tuloksia. Huomioita koiran vaikutuksesta omistajan hyvinvointiin on huomattu jo kauan ennen kuin koira-avusteisuutta on alettu kouluissa harjoittaa. Koska kiintymyssuhteen luominen vaatii aikaa, voi pitkäkestoisempi eläimen läsnäolo luokassa voikin johtaa syvempiin vaikutuksiin lasten empatiakyvyssä.

Toinen aihe ja tavoite artikkelissa käsittelee rauhoittavaa vaikutusta ja emotionaalista hyvinvointia, jonka eläin voi parhaillaan saada aikaan ympäristössään. Hyvinvointi on hyvin subjektiivinen kokonaisuus, josta puhutaan paljon, mutta jonka tarkempi avaaminen jää monesti puuttumaan. Tässä tutkimuksessa hyvinvointi määritellään sekä henkisen, sosiaalisen että fyysisen ulottuvuuden omaavaksi kokonaisuudeksi. Koulumaailmassa tähän voitaisiin lukea oppilaan terveys ja sosiaaliset suhteet. Terveys kattaa sekä fyysisen että psyykkisen terveyden. Aiemmat tutkimukset ovat todistaneet koirien läsnäolon vaikuttavan positiivisesti ihmisen terveyteen esimerkiksi vähentämällä stressiä ja sen oireita, esimerkiksi madaltamalla verenpainetta ja sykettä (Anderson 2007; Gee 2011, 127; Ikäheimo 2013). Myös muissa tutkimuksissa on havaittu, että ihmisen ja eläimen välinen vuorovaikutus vähentää stressiä ja madaltaa verenpainetta.

Andersonin & Ohlsonin tutkimuksessa tutkittiin, miten koiran läsnäolo luokassa vaikutti lapsiin, joilla oli todettu mielenvakautta sekä oppimista häiritseviä tunnehäiriöitä. Tutkijoiden mukaan koiran läsnäolo vaikutti lisäävän oppilaiden emotionaalista vakautta sekä positiivisia asenteita koulua kohtaan. Lisäksi koiran läsnäolo auttoi oppimaan vastuusta, empatiasta ja kunnioituksesta (Gee 2011, 128). Myös edellisessä tutkielmassamme (Vatanen & Vesa 2016, 34) yksi opettajista puhui koirasta eräänlaisena voimavarana. Positiivisia vaikutuksia havaittiin myös Geen (2011, 130–131) esittelemässä kahdessa tutkimuksessa, joista toisessa toimittiin oppimisvaikeuksien kanssa kamppailevien lasten kanssa ja toisessa ADHD-lasten kanssa. ADHD-liiton (2017) mukaan noin 5 %:lla lapsista ja nuorista on ADHD. Esimerkiksi Yhdysvalloissa voidaan arvioida jokaisesta luokasta löytyvän yksi lapsi, jolla on ADHD (DuPaul 2003, 4).

ADHD:n eli tarkkaavaisuus- ja yliaktiivisuushäiriön ydinoireita ovat tarkkaamattomuus, yliaktiivisuus ja impulsiivisuus. Samoin tunteiden säätely voi aiheuttaa haasteita. (ADHD-liitto 2017; Michelson, Saresma, Valkama & Virtanen 2000, 11–12.) Tutkimuksissa koira saattoi toimia

ADHD-lapsille aktivoivana tai stimuloivana tekijänä rauhoittavan sijaan. Tämä ei välttämättä ole huono asia ottaen huomioon, että joissain tapauksissa ADHD-lapsille saatetaan määrätä stimulantteja vastaavaan lopputulokseen pääsemiseksi. (Gee 2011, 128–129.)

Kommunikointi ja lukeminen ovat seuraava tavoite ja aihe, jota koiran kanssa voidaan harjoittaa. Tutkimuksen aikana keskustelimme paljon ihmisten kanssa koira-avusteisuudesta. Yksi henkilö kertoi hänen kumppaninsa työskennelleen erityisopettajana mutismista kärsivien lasten kanssa. Erityisopettajan kanssa työskennelleen koiran kanssa lapset oli saatu puhumaan ennätysajassa verrattuna tilanteeseen, jolloin koira ei olisi käytetty apuna. Koira onkin kuvailtu eräänlaisena sosiaalisena jäänmurtajana ja useat tutkimukset ovat osoittaneet, että eläimen läsnäolo lisää kommunikointia. Näistä kaikkia ei ole tosin teetetty luokkahuoneissa. (Gee 2011, 125.)

Yksi Geen esittelemistä kokeista toteutettiin itävaltalaisessa alakoulussa kahden kuukauden aikajaksolla. Tutkimuksen aikaisista tarkkailukuukausista toinen toteutettiin ilman koira ja toinen koiran läsnä ollessa. Tutkijat havaitsivat, että koiran läsnäolo yhdistettiin vähentyneeseen aggressiiviseen käytökseen. Samoin se yhdistettiin lisääntyneeseen sosiaaliseen yhtenäisyyteen sekä opettajaa kohtaan osoitettuun tarkkaavaisuuteen. Koiran rauhoittavaa vaikutusta on hyödynnetty myös tutkimuksessa, jossa lasten verenpainetta ja sykettä tarkkailtiin levossa sekä heidän lukiessa ääneen. Koiran läsnäolo madalsi verenpainetta molemmissa tilanteissa ja tutkijat totesivat tämän saattavan johtua eläimen luomasta ystävällisemmästä ja vähemmän uhkaavasta ympäristöstä. (Gee 2011, 125–126.)

Koirien läsnäolosta tehdyt positiiviset havainnot kommunikoinnin ja lukutaidon yhteydessä ovat johtaneet lukukoiraan hyödyntävien ohjelmien syntyyn. Suomessa lasten on mahdollista päästä lukemaan koiralle esimerkiksi joissain kirjastoissa. Gee pohtii, että koira hyödyntävät saattavat olla jo askeleen tiedettä edellä. Tutkimus on kuitenkin edelleen tärkeää, sillä tutkimalla pääsemme varmistamaan aiemmin tehtyjä havaintoja. Huomioon on otettava myös mahdollisuus siihen, ettei eläimen vaikutus ole niin suuri, kuin moni haluaisi ajatella. Tutkimuksissa eläimet työskentelevät ihmisten kanssa, jotka ovat motivoituneita ammattilaisia. On siis haastavaa sanoa, johtuuko vaikutus yksin eläimestä, aktiivisesta ohjaajasta tai kenties näiden molempien yhtenäisestä myötävaikutuksesta. (Gee 2011, 126–127.) Aiheen parissa tehtävä lisätutkimus voi parhaimmillaan auttaa koira tukevia ohjelmia nousemaan osaksi standardoituja opetusohjelmia. Oma ajatuksemme tutkimuksen tärkeydestä myötäilee tässä kohtaa hyvin Geen näkemystä.

Menetyksen ja surun käsittely ei ole välttämättä ensimmäinen asia, joka tulee mieleen kun ajatellaan koiran kanssa työskentelyä. Oman lemmikin tai tutun eläimen menettäminen voi olla lapselle ensimmäisiä kertoja, jolloin heidän täytyy kohdata kuolema ja menetys. Avoin kommunikointi on tärkeää, jotta lapsia voitaisiin säästää turhalta pelolta. Esimerkiksi luokan

lemmikin menetys oikein käsiteltynä voi auttaa lapsia ymmärtämään, miksei maailmassa tulisi olla tilaa mielivaltaiselle kuolemantuottamukselle tai kivun huomiotta jättämiselle. (Gee 2011, 129.) Vaikka omassa tutkimuksessamme ei kuolemaa jouduttu käsittelemään voidaan koulukoiran vierailujen loppuminen nähdä yhtenä menetyksen muotona, jossa lapset joutuvat kohtaamaan sen todellisuuden, etteivät he välttämättä enää tule näkemään koiraa, josta he ovat oppineet välittämään. Geen (2011, 129) artikkelissa nostettiin esille, että lapsuuden surulla ja surun käsittelyn ajalla voi olla välittömiä ja pitkän ajan vaikutuksia lapsen elämässä, mikä voi pahimmillaan ilmetä ahdistuneisuutena tai masennuksena. Tämä on yksi syy, miksei lapsen kokemaa menetystä saa vähätellä. Omassa tutkimuksessamme olimme lapsille rehellisiä muistuttaen, että koiran vierailu luokassa oli väliaikaista.

Fyysisten ja motoristen taitojen kehittäminen on aiheena ja tavoitteena sellainen, jota ei tietoisesti painotettu tutkimuksessamme. Motoriikka on toiminnassa lähes välttämättä läsnä, kun lapset ja koira olivat vuorovaikutuksessa keskenään. Lapsen kyky liikkua omassa ympäristössään vaikuttaa myös emotionaalisesti, älyllisesti ja sosiaalisesti. Liikkuminen on havaittu kehityksen kannalta tärkeäksi. Koiran kanssa on mahdollista tehdä erilaisia motorisia taitoja kehittäviä harjoituksia. Toisaalta koira voi toimia puhtaasti motivaattorina ja jännityksen alentajana liikuntasuorituksen aikana. Tutkimuksessa jossa tehtiin erilaisia matkimistehtäviä, lapset ottivat ohjeet parhaiten haltuun koiran toimiessa ohjeistajana. Koira toimi huomattavana virikkeenä, mikä antaa lapsille mahdollisuuden rajata huomionsa ja keskittyä tehtävän suorittamiseen itsessään, vähentäen ohjeistuksellista johdattelua. (Gee 2011, 123–124.)

Yksi tunnettu koiran tehtävä on avustajakoirana toimiminen. Tällöin koira voi auttaa omistajaansa suoriutumaan erilaisista motorista ongelmista. Koulukoira voidaan nähdä eräänlaisena avustajakoirana, mutta sen sijaan, että koira auttaisi vain yhtä henkilöä, sen auttamisen keinot pyritään valjastamaan hallitusti ryhmän käyttöön. Koiran kävelyttämistä voitaisiin myös hyödyntää oppimisen paikkana koulussa, tai lapsille voitaisiin jakaa lisää tietoa koiran kanssa harrastamisen mahdollisuuksista.

Koira-avusteisuudessa sen eri hyödyt, aiheet ja tavoitteet linkittyvät väkisinkin keskenään ja on hyvin keinotekoisia eritellä niitä toisistaan. Geen artikkelin osa-alueiden erittely luo kuitenkin selkeyttä. Gee (2011), on nostanut erilliseksi aiheeksi ja tavoitteeksi kognitiivisten tehtävien suorittamisen ja motivaation oppimiseen. Motivaatiolla tarkoitetaan jonkin tavoitteen eli motiivin aikaansaamaa tilaa. Kun tavoitteeseen on päästy, seuraa siitä yleensä jonkinlainen palkinto. Motivaatio voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Sisäinen motivaatio on yleensä pidempikestoista ja se voi muuttua pysyväksi motivaation lähteeksi. Ulkoinen motivaatio on taas lyhytkestoista ja usein palkintojen ajamaa. Motivaatio välittyy siis jostain muusta kuin ihmisestä

itsestään eli ulkoa. Ulkoinen motivaatio voi kuitenkin muuttua sisäiseksi motivaatioksi, joka on sinänsä toivottua, koska sen voidaan silloin nähdä kumpuavan sisältä päin. Kannusteilla ja palkkioilla on suuri vaikutus motivaation määrään ja siihen kuinka innokkaasti tavoitteisiin pyritään (Ruohotie 1998, 36–37).

Koira-avusteinen pedagogiikka voi toimia kannustimena oppilaalle, jolta löytyy jo sisäistä motivaatiota suoriutua tehtävistään. Koira-avusteinen pedagogiikka voi olla myös ulkoisesti palkitsevaa, kun oppilaalla ei ole vielä omia motivaation voimavaroja suoriutua kouluarjessa. Geen mukaan tutkimuksista on löydetty viittauksia siihen, että koiran rauhoittava vaikutus vaikuttaa positiivisesti kognitiivisten tehtävien suorittamiseen. Vuonna 2010 tehdyssä tutkimuksessa haluttiin tutkia koiran läsnäolon vaikutusta esikouluikäisten lasten ohjeiden noudattamisen kykyyn. Kokeessa käytettiin oikeaa koira, ihmistä ja pehmokoiraa. Lapsille kerrottiin jonkun näistä tarvitsevan apua. Tutkijat esittivät, että lapset pystyivät paremmin kaventamaan huomionsa tehtävään oikean koiran läsnä ollessa ja he olivat myös motivoituneempia auttamaan juuri koira, joka luultavimmin lasten mielestä tarvitsi eniten apua. Palkintona voidaan ajatella olleen tyytyväisyys siitä, että lapsi tietää auttaneensa eläintä, joka ei olisi yksin voinut pärjätä. Myös muissa tutkimuksissa koira auttoi keskittymisessä ja näin ollen tehtävän suorittamisessa, eikä heillä ilmennyt yhtä paljon esimerkiksi virheitä suorituksessa. (Gee 2011, 129–130.) Vaikka tutkimuksista mikään ei sijoittunut suoraan luokkahuoneeseen, viittaavat havainnot koiran kykyyn auttaa lasta rajaamaan huomiotaan käsillä olevaan tehtävään sekä motivoitumaan aivan eri tavalla. Nykymaailmassa, jossa ympäristön häiriötekijöitä on paljon, keskittyminen voi olla hyvin haastavaa. On siis tutkimisen arvoista, voiko koira luokassa auttaa lapsia, erityisesti mikäli keskittyminen tuottaa vaikeuksia. Omalla tutkimusluokallamme oli myös havaittavissa haastetta keskittymisessä sekä motivoitumisessa. Yksi tavoitteemme olikin tukea lasten motivaatiota ja koiran läsnäolon vaikutusta keskittymiseen.

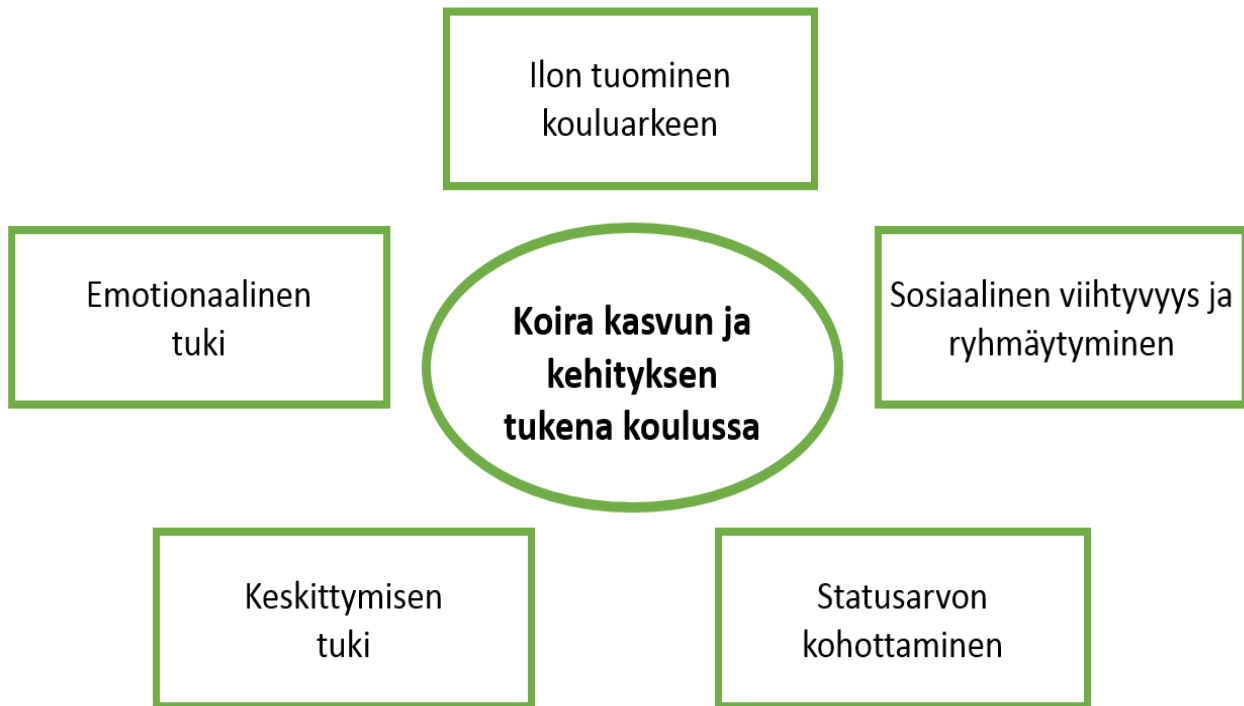
Koira kasvun ja kehityksen tukena koulussa

Yllä esittelemämme Geen artikkeliin pohjautuvat huomiot eläimen vaikutuksesta luokassa pitävät paikkansa myös koiran kohdalla. Foglen (2006, 11) mukaan parhaiten ihmisen elinympäristöön ovat sopeutuneet koirat. Koira onkin todettu kokonsa, luonteensa ja koulutettavuutensa kannalta hyvin sopeutuvaksi luokkahuoneeseen. Mikäli luokkaan halutaan vuorovaikutuksellinen eläin, vastaa koira näihin tarpeisiin erityisen hyvin. Koirille onkin kehittynyt oleellinen kyky ymmärtää ihmisen sille tarjoamia vihjeitä. Serpell (1996, 100) huomauttaa, ettei koira tarvitse pakottaa viihtymään ihmisen lähellä vaan se hakeutuu ihmisen lähelle itse. Koira onkin eläinlajina kasvatus- ja kuntoutustyössä selkeästi käytetyin eläin helppokäyttöisyytensä ja monipuolisuutensa vuoksi (Kahilaniemi 2016, 10).

Koiran vaikutusta luokkahuoneessa tutkinut Liisa Ahonen (2013) on eritellyt tapaustutkimuksensa pohjalta kasvun ja kehityksen eri osa-alueita, joita koiran läsnäolo koulussa tukee. Ahosen tutkimassa luokassa koulukoiran päätoimisena tehtävänä ja tarkoituksessa oli luokassa oleminen. Jo koiran fyysinen läsnäolo vaikutti luokan ilmapiiriin ja se koettiin täten riittäväksi perustarkoitukseksi (Ahonen 2013, 186). Omassa tutkimuksessamme pyrimme hyödyntämään koulukoira fyysisen läsnäolon lisäksi myös erilaisten oppimistehtävien ja -pelien parissa hyötyjen maksimoimiseksi. Ahosen tutkimat hyödyt kuitenkin tukevat näkökulmaa siitä, että pelkkä koiran läsnäolo luokassa riittäisi hyötyjen saamiseksi. Koulukoira harkitsevalle nämä ovatkin helpottavia uutisia sikäli, että kynnyks koulukoiran hyödyntämiselle on matala. Kasvatusalan ammattilaisen omistama terve, luotettava, kouluun sopeutuva ja peruskoulutettu koira voidaan alkuselvitysten sekä -järjestelyjen jälkeen yksinkertaisimmillaan tuoda luokkaan koulupäivien ajaksi.

Koiran fyysisen läsnäolon hyötyjä pystytään selittämään muun muassa oksitosiinin avulla. Useiden tutkimusten mukaan oksitosiinia vapautuu ihmisen kehossa koiran läsnäolon tai kosketuksen seurauksena (Ahonen 2013, 185). Oksitosiini on mielihyvähormoni, jonka on havaittu vaikuttavan positiivisesti ihmiseen eri tavoin. Tämä johtuu tutkimusten mukaan muun muassa silittämisen, lämmön ja kosketuksen laukaisemasta oksitosiini-hormonin tuotannosta aivolisäkkeen takaosassa. (Beetz & Uvnäs-Moberg & Julius & Kotrschal 2012, 15; Laukkanen 2013, 26.) Oksitosiini voi lisätä ihmisen empatiakykyä, vähentää sosiaalisten tilanteiden pelkotiiloja sekä vaikuttaa positiivisesti ihmisen muistiin. Kosketuksessa oksitosiinilla on erityinen kyky vähentää kortisolin, eli stressihormonin, määrää kehossa. Tällöin koiran koskeminen voi vähentää myös stressiä. (Beetz, Julius, Turner & Kotrschal 2012, 6–7; Beetz, Uvnäs-Moberg ym. 2012, 15–16; Handlin ym. 2011, 310; Kortesuoma & Karlsson 2011; Laukkanen 2013, 26.) Koiran läsnäolon tuovat hormonitason terveysvaikutukset ovatkin yksi hyvä syy lisää hyödyntää koulukoiria.

Ahonen lajittelee tutkimansa vaikutukset koulukoirasta viiteen osa-alueeseen. Näitä ovat ilon tuominen kouluarkeen, statusarvon kohottaminen, keskittymisen tuki, emotionaalinen tuki sekä sosiaalinen viihtyvyys ja ryhmäytyminen, kuten seuraava kuvio osoittaa.

KUVIO 3. Koira kasvun ja kehityksen tukena koulussa Liisa Ahosta (2013) mukailten.

Ensimmäisenä osa-alue koskee koulukoirien merkitystä ilontuojina kouluarjessa, mikä liittyy myös sosiaaliseen viihtyvyyteen ja ryhmäytymiseen. Esimerkiksi koiran yllättävät toiminnot luokassa saattavat naurattaa oppilaita ja tuoda täten iloa luokkaan. Spontaanit naurunremahdukset voivatkin tuoda hyvää mieltä koko ryhmälle ja yhdistää ryhmää, kuten Ahonen (2013, 187) huomasi tutkimuksessaan. Vastaavanlainen huomio koiran roolista ilontuojana on vanhainkodista, jossa koiran läsnäolon seurauksena tutkitut vanhukset olivat iloisempia, elämänhaluisimpia ja ottivat enemmän kontaktia muihin ihmisiin (Serpell 1996, 95–96).

Tuomalla iloa oppilaiden koulupäiviin, koulukoirat voivat myös motivoida oppilaita koulunkäyntiin. Mikäli oppilaille ei ole motivaatiota tulla kouluun, saattaa tieto koulukoiran läsnäolosta motivoida lähtemään kouluun huononakin aamuna (Ahonen 2013, 188). Vastaavasti koulukoiran avulla voidaan motivoida oppilaita muuttamaan käyttäytymistään positiivisempaan suuntaan, kuten oman koiransa hyötyjä opetuksensa apuna tutkinut Lori Morgan huomasi jo vuonna 1995 (DeNisco 2016, 55).

Koulussa vallitseva sosiaalinen ilmapiiri ja viihtyvyys vaikuttavat vääjäämättä myös koulun oppilaisiin. Parhaassa tapauksessa myönteinen ilmapiiri voi parantaa kouluviihtyvyyttä ja oppimistuloksia, huonoimmassa romuttaa oppimismotivaation. Seuraeläimet voivat helpottaa sosiaalista vuorovaikutusta ja lemmikeistä erityisesti koirien sosialisoiva rooli onkin ollut pitkään

tiedossa (Wells 2009, 527). Koiran positiivista vaikutusta sosiaalisiin suhteisiin on kuvattu termillä sosiaalinen jäänmurtaja (Fine 2010; Jalongo, Astorino & Bomboy 2004, 10; Serpell 1996; 89–91; Wells 2009, 527–528). Myös Ahosen (2013, 186) tutkimuksessa koirat toimivat jäänmurtajinä oppilaiden välisissä suhteissa. Sama toistui myös opettajan ja oppilaiden välisissä suhteissa. Vastaavasti Kotrschal & Ortbauer (2003) huomasivat koulukoiran parantavan oppilaiden sosiaalisia suhteita. Koiran avulla kynnyksen sosiaaliseen kanssakäymiseen madaltuu (Hart 2000) ja koiran läsnäolo voi täten nopeuttaa sosiaalisten suhteiden muodostumista ja ryhmäytymistä. Eläimen ansiosta lapset innostuvat nopeammin yhteiseen keskusteluun ja leikkiin (Törmälehto 2013, 44).

Kolmas osa-alue, statusarvon kohottaminen, on kytköksissä Ahosen tutkimuksessa erityisluokan asemaan. Koulukoira vähentää erityisluokan oppilaisiin kohdistuvia kriittisiä tai ennakkoluuloisia asenteita. Koulukoira ulkoiluttava erityisluokan oppilas saa nopeasti ympärilleen ihailijoita. Myöskin asenne erityisluokkaa kohtaan voi koulukoiran myötä muuttua päinvastaiseksi, kuten tutkimuksessa esiin tuotu jonotus erityisluokalle pääsemiseksi osoittaa. (Ahonen 2013, 190.) Statusarvo voi kohota muillakin kuin erityisluokilla koulukoiran vaikutuksesta. Koulukoiraluokan oppilaista tulee oman ikäluokkansa asiantuntijoita koulukoiraan liittyvissä asioissa, mikä voi myös nostaa sekä luokan statusarvoa että yksittäisten oppilaiden itseluottamusta.

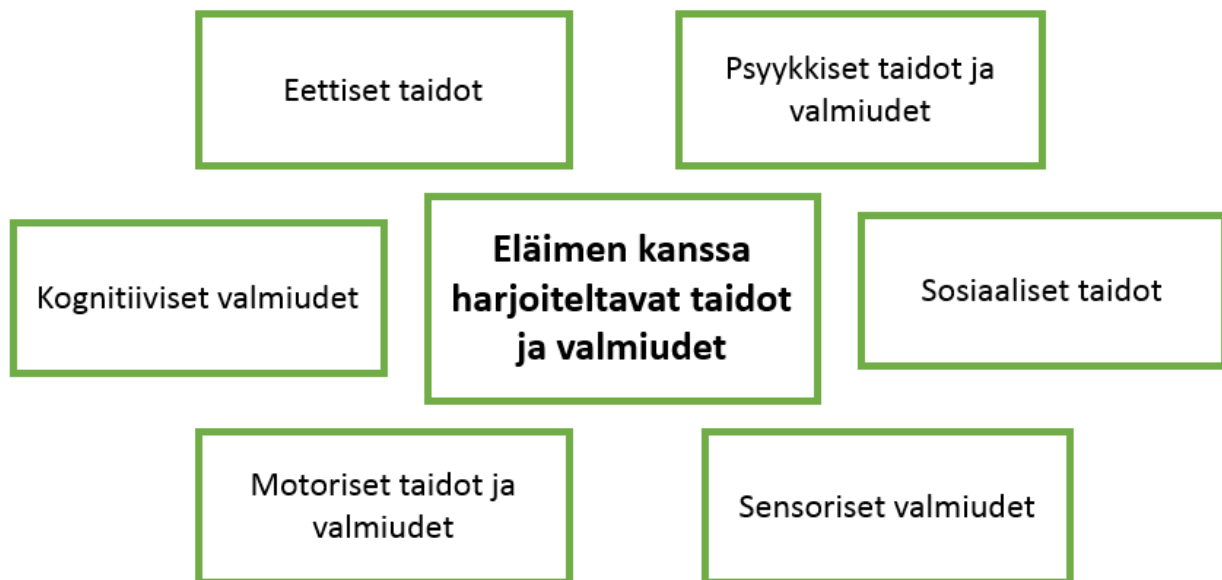
Koulukoirat voivat toimia myös keskittymisen tukena luokassa. Osa koirista pystyy vaistoamaan ihmisten tunnetiloja. Luokassa tällainen koulukoira saattaa osata oma-aloitteisesti hakeutua oppilaan luokse rauhoittamaan ja antamaan oman tukensa oppilaalle. Ahosen tutkimuksessa luokan koulukoirat olivat oppineet tämän taidon. Oma-aloitteisella käyttäytymisellään koira voi tarjota nuorelle turvaa, jolloin oppilaan keskittymisen herpaantuessa hän ei päädy vääntelehtimään paikallaan muita häiriten vaan saa luvallisen hengähdystauon koiraa rapsuttaen (Ahonen 2013, 191–192). Koska kaikki koirat eivät hakeudu oma-aloitteisesti tukea tarvitsevan oppilaan luokse, on myös opettajan osattava tarvittaessa tarkkailla oppilaiden keskittymiskykyä. Opettaja voi määrätä koiran istumaan tai makaamaan oppilaan viereen, joka näyttää kaipaavan tukea.

Emotionaalinen tuki on yksi koulukoiran vaikutuksista luokkahuoneessa. Andersonin tutkimuksessa oppilaat kertoivat saaneensa eri tavoin emotionaalista tukea koulukoirasta. Koulukoiran todettiin rauhoittavan huonona päivänä ja auttavan unohtamaan ärsytyksen (Anderson 2007, 6). Koira on monelle ihmiselle luotettava eläinkumppani, jolle voi jakaa salaisuudet ja surut. Se on aina läsnä kuunnellen eikä tuomitse ketään. Koiran fyysinen läsnäolo ja kosketus ovat oleellisia tekijöitä ihmisen tukemisessa (Sheldrake 2002, 125). Koiran tarjoaman emotionaalisen tuen lisäksi Ahonen (2013, 189) lisää vuorovaikutuksen muuttuneen sosiaalisesti rakentavaksi.

Vastaavia tuloksia oppilaiden keskinäisen vuorovaikutuksen parantumisesta koulukoiran aikana on saanut myös Anderson (2007, 7).

3.2 Eläimen kanssa harjoiteltavat taidot ja valmiudet

Kahilaniemi (2016, 15–16) jaottelee teoksessaan *Eläinavusteinen interventio* eläimen kanssa harjoiteltavat taidot ja valmiudet kuuteen eri osa-alueeseen. Nämä osa-alueet on koottu seuraavaan kuvioon. Kuviossa mainittujen osa-alueiden taitoja ja valmiuksia voidaan opettaa ja kehittää myös koululuokassa koira-avusteisen pedagogiikan keinoin. Kuvion jälkeen avaamme taitojen ja valmiuksien sisältöä tarkemmin erityisesti siitä näkökulmasta, miten niitä voidaan harjoittaa kouluympäristössä koira-avusteista pedagogiikkaa hyödyntäen.

KUVIO 4. Eläimen kanssa harjoiteltavat taidot ja valmiudet Kahilaniemen (2016) mukaan.

Motoriset taidot ja valmiudet voivat kehittyä huomaamatta ja omalla painollaan oppilaiden touhutessa koiran kanssa. Oppilaille voidaan tarjota yhteisiä puuhahetkiä esimerkiksi palkkiona hyvästä toiminnasta tai käytöksestä. Monissa koiran älypeleissä saatetaan pelin ohjaajalta vaatia hienomotorista näppäryyttä ja erilaisten esineiden käsittelyä. Liikelaajuuksien ja voiman säätelyä tulee harjoiteltua koiran kanssa leikkiessä ja leluja heittäessä tai vetäessä.

Psyykkiset taidot ja valmiudet liittyvät oppilaan tunteisiin ja motivaatioon (Kahilaniemi 2016, 15). Ennen koulukoiran tuomista luokkaan oppilaille on erittäin suotavaa opettaa koulukoiran elekieltä sekä kertoa, kuinka koulukoiran läsnä ollessa tulee käyttäytyä. Tätä kautta oppilaat pystyvät

ymmärtämään paremmin, miksi käyttäytymissääntöjä tulee noudattaa. Mikäli oppilaat kokevat koulukoiran hyvinvoinnin itselleen tärkeäksi, saattaa heidän toiminnansäätelynsä ja mielihoiteiden hallinta korostua siten, että oppilaat muuntavat käyttäytymisensä sallittuihin puitteisiin. Koulukoira voi olla suuri vaikutus oppilaan motivaatioon, oli sitten kyse kouluun tulemisesta, opetukseen osallistumisesta tai tehtävien tekemisestä. Kahilaniemi sisällyttää psyykkisten taitojen ja valmiuksien osioon itsetunnon kehittämiseen liittyviä harjoitteita, joissa koira voidaan hyödyntää. Vastaavasti myös kouluympäristössä olevan koulukoiran kanssa toimiminen voi nostattaa ja kehittää oppilaan itsetuntoa esimerkiksi koiran käsittelemisen ja käskyjen antamisen kautta.

Kolmantena osa-alueena Kahilaniemi erittelee sosiaaliset taidot, joihin sisältyvät keskustelu- sekä vuorovaikutustaidot. Koulukoira voi toimia esimerkiksi oppilaiden välisenä sosiaalisena siltana, jolloin koulukoiran läsnä ollessa myös oppilaiden sosiaalisuus lisääntyy.

Eettisiin taitoihin Kahilaniemi listaa yhtenä osa-alueena turvallisuuden huomioimisen toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Koulukoiran aikana luokassa käyttäytymisen säätely korostuu ja usein onkin suositeltavaa laatia erikseen koulukoiran huomioon ottavat yhteiset säännöt siten, että oppilaat ymmärtävät niiden tarkoituksen. Sen sijaan, että oppilaille todettaisiin koulukoiran läsnäolon vaativan matalampaa äänitasoa, oppilaille voidaan kertoa koirien herkemmästä kuulosta, jolloin myös syy-seuraus -suhteet ovat ymmärrettävämpiä ja säännön noudattaminen oppilaille tärkeämpää koiran hyvinvoinnin takaamiseksi.

Tietoisuuteen ja ongelmanratkaisukykyyn vaikuttavat valmiudet Kahilaniemi määrittelee osana kognitiivisia valmiuksia. Myös koulukoiralle lukeminen on keino edistää oppilaan kognitiivisia valmiuksia. Koulukoiran älypelien hyödyntäminen eri oppiaineiden asioiden oppimisessa, harjoittelemisessa ja muistamisessa on hyvä tapa kognitiivisten valmiuksien kehittämiseksi.

Kahilaniemen mukaan sensoriset valmiudet ovat valmiuksia esimerkiksi aistien kautta välittyvien tietojen havainnoimiseen ja erotteluun. Näin ollen jo koulukoiran silittäminen vaikuttaa oppilaan sensorisiin valmiuksiin. Myös koulukoirasta huolehtiminen on osa sensoristen valmiuksien kehittämistä. Esimerkkinä mainittakoon koiran vesikipon täyttäminen tai makupalan antaminen.

On huomioitava, että jaottelusta huolimatta koiran kanssa tehtäviä harjoitteita ei voida yksiselitteisesti kategorioida rajoittumaan vain yhteen mainituista osa-alueista. Vaikka Kahilaniemen kirjassa koiran kanssa tehtävät harjoitukset on värikoodattu eri osa-alueiden pohjalta, suurin osa harjoituksista edistää myös muita eri taito- ja valmiustason tavoitteita (Kahilaniemi 2016, 16). Harjoitteilla voidaankin saada aikaan monialaista hyötyä, minkä tueksi jokaisen kirjan harjoitteen yhteyteen on kirjattu myös yksityiskohtaisemmat tavoitteet.

3.3 Miten koira-avusteinen pedagogiikka tukee opetussuunnitelman tavoitteita

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014, 18) mukaan jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä, mikä tarkoittaa oppilaiden kehityksen, hyvinvoinnin sekä oppimisen tukemista. Tämän opetus- ja kasvatustehtävän lisäksi perusopetuksen tehtävää voidaan tarkastella myös sen yhteiskunnallisen tehtävän, kulttuuritehtävän sekä tulevaisuustehtävän näkökulmasta. Näiden perusopetuksen tehtävien toteutumisen tukemiseksi perusopetukselle on säädetty sekä yleisiä että spesifioidumpia tavoitteita. Suomen julkisissa kouluissa opettajilla on pitkälti vapaus toteuttaa opetustaan valitsemillaan metodeilla, kunhan perusopetuksen tavoitteet ja paikallinen opetussuunnitelma ohjaavat opettajan tekemiä valintoja. Opetussuunnitelman määäämiin perusopetuksen tavoitteisiin voidaan siis päästä montaa eri reittiä. Opettajalla on vapaus valita omat pedagogiset toimintamallinsa omalle itselleen ja ryhmälle sopivimmiksi paikallisen opetussuunnitelman toteuttamiseksi.

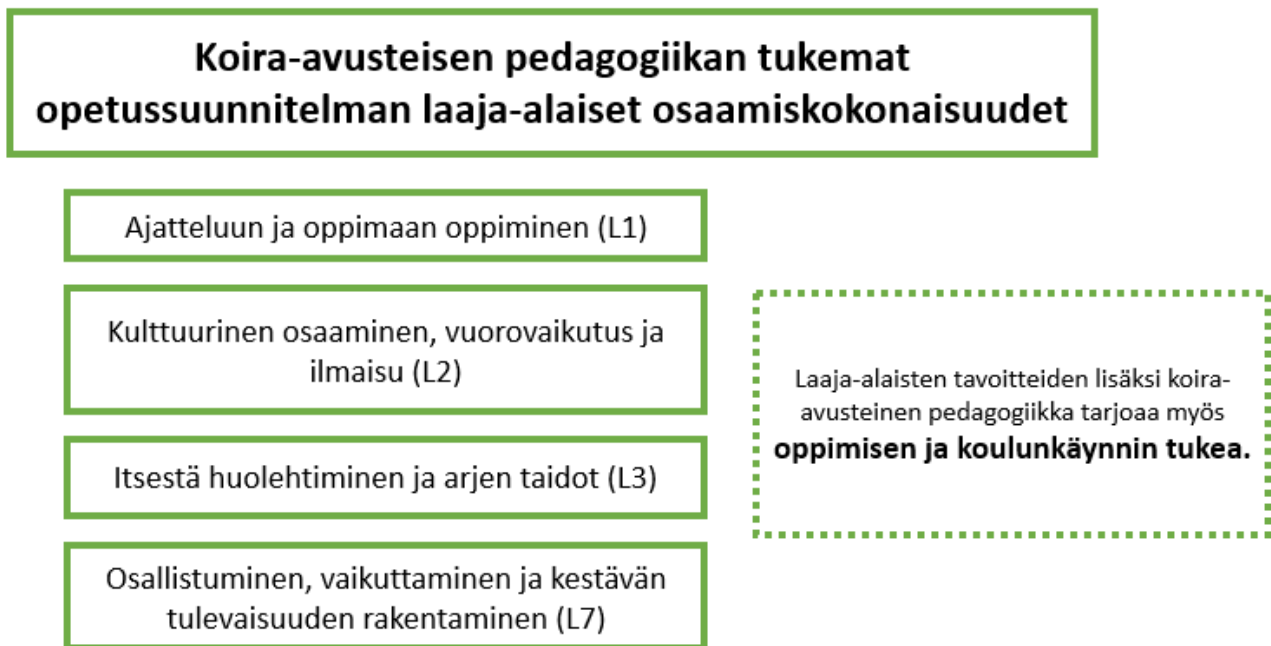
Koulukoiria hyödyntävät opettajat ovat luonnehtineet koiria sekä opetuksen työvälineeksi että työkaveriksi (Törmälehto 2013, 45). Molemmissa tapauksissa on selvää, että koulukoiralla koetaan olevan merkitystä luokassa tapahtuvassa pedagogisessa toiminnassa. Näin ollen koulukoiraan liittyvä koira-avusteinen pedagogiikka on yksi mahdollisuus muiden joukossa päästä lähemmäs perusopetuksen tavoitteita. Tutkimustiedon valossa koira-avusteinen pedagogiikka tukee opetussuunnitelman tavoitteita monipuolisesti eri tavoin (ks. Kahilaniemi 2016; Gee 2011; Ikäheimo 2013). Seuraavaksi esittelemme tekemiämme huomioita koira-avusteisen pedagogiikan ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 välisistä yhteyksistä. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista 2014 käytetään jatkossa vakiintunutta lyhennystä POPS 2014.

Opetussuunnitelman tavoitteet

Opetussuunnitelman perusteiden kaikkien osa-alueiden laadintaa ohjaavat opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet. Tämä tarkoittaa sitä, että nämä tavoitteet ohjaavat ja vaikuttavat myös paikallisten opetussuunnitelmien laadintaan sekä koulutyöhön. Ympäröivän maailman muutokset ovat lisänneet tarvetta laaja-alaiseen osaamiseen ja tämä näkyy myös perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteissa. (POPS 2014, 19–20.) Myös koira- ja eläinavusteisen, pedagogiikan hyödyt voidaan nähdä suuremmissa kokonaisuuksissa. Melsonin (2003, 33) mukaan eläimet voivat antaa lapselle kognitiivista tukea. Kognitiivisen tuen lisäksi lapsi voi saada myös niin sosiaalista, fyysistä kuin emotionaalistakin tukea eläimistä (Friesen 2010, 261).

Tavoitteena perusopetuksessa on laaja-alainen osaaminen, mikä tarkoittaa muun muassa tietojen, taitojen, asenteiden, arvojen ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. POPSin 2014 laaja-

alaiset taidot on jaettu seitsemään osaamiskokonaisuuteen, joilla on useita liittymäkohtia toisiinsa. (POPS 2014, 20.) Näistä laaja-alaisista osaamiskokonaisuuksista nostamme esiin erityisesti ajatteluun ja oppimaan oppimisen (L1), kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisen (L2), itsestä huolehtimisen ja arjen taidot (L3) sekä osallistumisen, vaikuttamisen ja kestävän tulevaisuuden rakentamisen (L7). Koimme koira-avusteisen pedagogiikan tukevan erityisesti näitä neljää laaja-alaista osaamiskokonaisuutta. Seuraavaksi erittelemmekin yhteyksiä koira-avusteisen pedagogiikan vaikutusten ja näiden neljän osaamiskokonaisuuden välillä. Lopuksi käsittelemme myös koira-avusteisen pedagogiikan mahdollisuuksia oppimisen ja koulunkäynnin tukemiseen.

KUVIO 5. Koira-avusteisen pedagogiikan tukemat opetussuunnitelman laaja-alaiset tavoitteet.

Yllä olevassa kuviossa on lyhyt katsaus osaamiskokonaisuuksiin, joista jokaisen erittelemme tässä luvussa oman alaotsikkonsa alla. Vastaavia huomioita koira-avusteisen pedagogiikan hyödyistä nousi esiin myös Geen (2011) ja Ahosen (2013) artikkeleissa. Neljän tutkimuksessa tarkasteltavan laaja-alaisen osaamiskokonaisuuden lisäksi nostamme lopuksi esiin myös koira-avusteisen pedagogiikan tukea oppimisen ja koulunkäynnin suhteen.

Ajatteluun ja oppimaan oppiminen (L1)

Ensimmäinen laaja-alainen osaamiskokonaisuus luo perustaa osaamisen kehittymiselle sekä elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimaan oppimiseen vaikuttavat tavat, joilla oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina samoin kuin se, miten he ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. (POPS 2014, 20.) Ympäristön käsitteeseen sisältyy niin fyysinen, psyykinen kuin

sosiaalinen ympäristö. Lapsen psyykkiselle kehitykselle tärkeää on ympäristössä koettu turvallisuuden tunne sekä turvalliset kiintymyssuhteet. (Harinen & Karkela 1988, 20–23.) Tämän kaiken voidaan nähdä liittyvän lapsen psykososiaaliseen kehitykseen. Lapsen kehitys nähdään dynaamisena prosessina, joka jatkuu läpi tämän elämän. Siihen on nähty vaikuttavan sekä lapsen sosiaalinen että kulttuurinen ympäristö. (Thompson 2009, 29.) Erik Erikson on jakanut kehityksen eri tasoihin, joissa lapsi kohtaa jonkin kehityskriisin, jonka hän joutuu selättämään. Tutkimuksemme osallistuneet oppilaat kuuluvat siihen ikähaarukkaan, jossa lapsi kehittää taitojaan toimia yhteiskunnassa jolloin kyse on sosiaalistumisesta. Lapsille tulee Eriksonin teorian mukaan tarjota mahdollisuuksia toimia ryhmässä sekä luoda tilanteita, jotka mahdollistavat onnistumisen. Näin lapselle luodaan pystyvyyden tunnetta omiin kykyihinsä nähden. (Thompson 2009, 29–28.) Eläimen osoittama kiintymys vahvistaa lapsen itsetuntoa (Sinkkonen 2013, 43), samoin kuin koira-avusteisen pedagogiikan myötä myös koulukoiran osoittama kiintymys lasta kohtaan. Tällöin lapsi saa kokemuksen omasta myönteisestä merkityksestään muille elollisille olennoille. Eläimen mukaan ottaminen turvallisuudentunteen luomiseen onkin luonnonmukainen tapa psykososiaalisen tuen tarjoamiseksi (Tedeschi, Fitchett & Molidor 2005, 60).

Sosiaaliseen ympäristöön lapsi on sidoksissa vuorovaikutuksen kautta. Vuorovaikutuksellisen ilmaisen yleisin väline on keskustelu, mutta myös sanattomalla viestinnällä on suuri rooli sosiaalisissa tilanteissa. Vuorovaikutustilanteessa keskeistä on henkilön valmius ottaa vastaan toisen osapuolen lähettämät viestit sekä tulkita ne tilanteeseen sopivalla tavalla. (Kauppila 2005, 27.) Eläinten kanssa vuorovaikutuksen sanattomuuden johdosta tulkinnan keskeisyys korostuu entisestään. Ennen koulukoiran luokkaan saapumista onkin erittäin suotavaa kertoa lapsille koirien elekielisestä vuorovaikutuksesta. Koiran saavuttua luokkaan oppilaiden on helpompi tulkita koiraa aiempien tietojen perusteella. Kun oppilas oppii tulkitsemaan oikein koiran vuorovaikutusta ja elekieltä eri tilanteissa, helpottuu myös ihmisten sanattoman vuorovaikutuksen ymmärtäminen ja vastaanottaminen. Erinäisissä tutkimuksissa onkin tuotu esiin eläinavusteisen työskentelyn parantavan sosiaalista vuorovaikutusta. Esimerkiksi eläinlääketieteilijät Farnum ja Martin (2002, 657–670) tutkivat henkilöitä, joilla oli haasteita vuorovaikutuksessa. Tutkimuksessa huomattiin elävän koiran lisäävän lapsen puhetta ja vuorovaikutusta leikkitilanteessa. Fine (2010, 249) tuo esiin Ming-Lee Yehin tutkimuksen, jonka mukaan eläinavusteinen työskentely lisäsi vuorovaikutusta myös terapiatilanteen ulkopuolella. Tutkimukset siis antavat viitteitä sille, että koira-avusteinen pedagogiikka voisi tukea ajattelemaan ja oppimaan oppimista POPSin 2014 tavoitteiden mukaisesti.

Oppimisen iloa ja luovaa ajattelua edistävät erilaiset toiminnalliset sekä aktiiviset työtavat (POPS 2014, 20). Käsitämme koira-avusteiseen pedagogiikkaan kuuluvan koulukoiran läsnäolon lisäksi myös koiran aktiivista hyödyntämistä erinäisissä oppitunneissa. Oppilas voi toimia

käskysanan antajana tai aktiivisena sivustaseuraajana. Vaikka koulukoiran tulee olla tehtävänsä koulutettu, ei voida sulkea pois mahdollisuutta koiran yllättäviin toimintoihin, mikä osittain lisää myös oppilaiden kiinnostusta koulukoiran kanssa tehtäviin harjoituksiin. Joskus koulutetuinkin koira saattaa jättää tehtävän kesken rapsuttaakseen korvaansa, mikä puolestaan toimii tunnelmankeventäjänä luokassa. Koira-avusteinen pedagogiikka lukeutuukin luokassa mahdollisiin työtapoihin, joiden yhtenä tavoitteena on lisätä oppimisen iloa. Koiran ei ole kuitenkaan ole tarkoitus olla kaiken toiminnan keskipiste vaan oppimisella ja oppilailla on edelleen ensisijainen asema.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Toisen laaja-alaisen osaamiskokonaisuuden tavoitteena on ohjata oppilasta kulttuuriseen osaamiseen, vuorovaikutukseen ja ilmaisuun. Vuorovaikutuksellisuus menee osittain limittäin yllä käsitellyn ympäristöön vuorovaikutuksessa olemisen kanssa. Eläimen ja koiran vaikutus vuorovaikutukseen tuodaan esille siis jo ajatteluun ja oppimaan oppimisen tavoitteissa. Vuorovaikutus nouseekin esille useampaan otteeseen POPSissa 2014. Tavoitteena on, että oppilaat saavat koulu yhteisössä kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä ja kehittävät sosiaalisia taitojaan (POPS 2014, 21). Koira-avusteinen pedagogiikka voi nopeuttaa sosiaalisten suhteiden muodostumista ja kehittymistä, sillä se lisää lapsen mieleen turvallisuuden tunnetta. Sosiaalisten kontaktien muodostaminen voidaan aloittaa eläimestä, jolloin uutta ryhmää voi seurata turvallisesti eläimen välityksellä. Eläimet koetaankin hyväksyvinä, luotettavina ja turvallisuuden tunnetta luovina, mikä luo ryhmässä myönteisen ilmapiirin. Sosiaaliset suhteet alkavat kehittyä positiivisen ilmapiirin kautta eläimen innostaessa lapset nopeasti yhteiseen leikkiin ja keskusteluun. (Törmälehto 2013, 44.)

Opetushallituksen järjestyssääntöjen laatimisosuuden (2016, 9) mukaan koulun omissa järjestyssääntöissä voidaan antaa suosituksia hyvästä käyttäytymisestä. Peruskoulussa oppilaita kasvatetaan noudattamaan hyviä tapoja sekä kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä (POPS 2014, 21). Koulun järjestyssääntöjen käyttäytymissuosituksien noudattaminen voidaan nähdä osana hyvien tapojen noudattamista. Näiden koko koulua koskevien järjestyssääntöjen lisäksi jokaisella luokalla on usein myös omat luokkakohtaiset yhdessä sovitut säännöt. Vastaavasti koulukoiran saapuessa luokkaan, on tärkeää sopia yhteiset pelisäännöt siitä, miten luokassa toimitaan sekä koulukoiran että oppilaiden turvallisuuden takaamiseksi. Säännöt voivat liittyä esimerkiksi luokassa liikkumiseen, koiran lepopaikkaan sekä äänentason. Koulukoiran tultua tutuksi oppilaat kiintyvät koiraan ja ovat huolissaan sen hyvinvoinnista, jolloin koulukoiran kannalta tarpeelliset säännöt voivat olla konkreettisempia ymmärtää. Esimerkiksi suuren äänenvoimakkuuden haitta voi konkretisoida selkeämmin opettajan pyytäessä oppilaita laskemaan äänenvoimakkuutta luokassa toimivan

koulukoiran herkemmän kuulon vuoksi. Myös muiden sääntöjen takana piilevät syyt voi olla helpompi ymmärtää niistä koiralle aiheutuvan haitan kautta. Samoin erikseen koulukoira varten luotuja yhteisiä sääntöjä voi hyödyntää myös yleisemmällä tasolla. Koulukoiralla on hyvä olla luokassa oma lepopaikka, jonne se voi vetäytyä ja olla omassa rauhassa (Latvala-Sillman 2013, 210). Oppilaille opetetaan, että koira ei saa mennä häiritsemään sen omalle lepopaikalle. Koiran lepopaikan pohjalta voidaan pohtia, minkälaista omaa rauhaa ihmiset voivat joskus tarvita. Kun oppilaat oppivat antamaan koiralle omaa tilaa, on seuraava kehitysaskel ymmärtää antaa tarvittaessa myös ihmiselle vastaavanlaista omaa tilaa hyvien tapojen mukaisesti.

Tavoitetta oppilaiden ohjaamisesta toisen asemaan asettumiseen sekä asioiden ja tilanteiden tarkastelemiseen eri näkökulmista (POPS 2014, 21), voidaan tukea koira-avusteisessa pedagogiikassa vastaavin keinoin kuin hyvien tapojen noudattamista. Ihmiselle on luontaista tulkita koiran ajatuksia eri tilanteista automaattisesti. Ihminen saattaa asettua koiran asemaan huomaamattaan. Esimerkiksi tulkinnat siitä, kuinka koira on luultavasti nälkäinen ruokaa kerjätessään, ovat esimerkki siitä, kuinka arkista koiran asemaan asettautuminen yhteiskunnassamme on. Tätä koiria kohtaan ilmenevää toisen asemaan asettumista ja eri näkökulmasta asioiden tarkastelemista voidaan harjaannuttaa koulussa eteenpäin tavoitteena oppia näkemään asioita myös muiden kuin koulukoiran silmin.

Koira-avusteisessa pedagogiikassa apuvälineinä voidaan käyttää monipuolisesti esimerkiksi koiran aktiivisuuspelejä, suurikokoisia noppia, pelialustoja tai rakennuspalikoita. Koiran ohjaajan tehtävänä on suunnitella, minkälainen toiminta koiran kanssa edistäisi parhaiten oppilaiden oppimista ja hyvinvointia. Koiran kanssa tehtävissä harjoitteissa voidaan tiedollisten ja taidollisten valmiuksien lisäksi edistää myös oppilaan kehonhallintaa tai hienomotoriikkaa POPSin 2014 tavoitteiden täyttämiseksi. Ohjaajan etukäteen suunnitteleminen oppituntien lisäksi hyödyllisiä ovat myös oppilaiden itse keksimät käyttötarkoitukset erilaisille apuvälineille. Laaja-alaisen opetuksen yksi tavoite onkin rohkaista oppilasta koulutyössä mielikuvituksen käyttöön sekä kekseliäisyyteen (POPS 2014, 21). Koulukoira voikin osallistaa oppilaat keksimään uusia oppimispelejä.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Kuten on todettu, sääntöjen noudattaminen voi olla motivoivampaa ja tärkeämpää oppilaille, kun sääntöjen perusteena on koulukoiran hyvinvointi. Koiran hyvinvoinnin lisäksi osaa koulun säännöistä voidaan perustella myös turvallisuudella; niin oppilaan, opettajan kuin koulukoiran. Koira-avusteinen pedagogiikka tarjoaakin oppilaille vastuuta turvallisuudesta. Yksinkertaisimmillaan oppilas voi pyrkiä huomioimaan koulukoiran turvallisuutta, jolloin oppilas

tulee samaan aikaan vaikuttaneeksi myös omaan turvallisuuteensa sääntöjen noudattamisella. POPSin 2014 (22) mukaan oppilaille tulisi antaa tilaisuuksia harjoitella toimimaan sekä omasta että muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa. Kun oppilas ymmärtää pystyvänsä vaikuttamaan yksittäisen henkilön tai olennon hyvinvointiin alkaa hänen tietoisuutensa myös muiden tai useampien henkilöiden hyvinvointiin vaikuttamisesta kasvaa ja hänen mahdollisuutensa harjoitella ja vaikuttaa muiden hyvinvointiin kasvavat. Kouluyhteisö ohjaakin ymmärtämään, että jokainen oppilas vaikuttaa toiminnallaan omaan sekä muiden hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen (POPS 2014, 22).

Sääntöjen noudattamisen tärkeyden korostumisen lisäksi koulukoiran läsnäolo pakottaa oppilaat huolehtimaan riittävästä siisteydestä, mikä kuuluu arjen taitoihin. Koiran lattiatasossa liikkumisen vuoksi pulpetin alle ei tule unohtaa esimerkiksi kyniä, kumeja tai roskia, jottei koira erehtyisi laittamaan niitä suuhunsa. Koulun järjestyssäännöissä voidaan kieltää roskaaminen ja edellyttää omien jälkien siivoaminen (Opetushallitus 2016, 10), joten siisteyden noudattaminen voi liittyä arkitaitojen lisäksi myös sääntöjen noudattamiseen. Myös koulun alueen, tienpiennarten sekä muiden ulkoalueiden siisteyttä voidaan käsitellä koulukoiran kautta; koulukoiran jätökset siivotaan luonnosta, mikä oikeuttaa ihmisiä jättämään roskia luontoon? Luontoon jätetyt roskat voivat olla uhka myös eläimille, joihin myös ulkona liikkuva koulukoira lukeutuu.

Eläinten vaikutuksesta luokkahuoneessa on tehty tutkimuksia eri näkökulmista. Daly & Suggs (2010, 107–110) raportoivat suurimman osan opettajista kokevan eläinten vaikuttavan monin positiivisin tavoin oppilaiden oppimiseen ja kehitykseen. Erityisesti esiin tuotiin eläinten vaikutus oppilaiden empatian ja sosiaalisen tunne-elämän kehitykseen. POPSissa 2014 (22) mainitaankin opetussuunnitelman tehtävänä olevan antaa oppilaille mahdollisuus kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitoja. Koulukoira tukeekin oppilaan tunnetaitojen ja sosiaalisten taitojen kehittymistä, kuten myös Anderson (2007, 8) toteaa.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Koulun tehtävänä on jokaisen oppilaan osallisuuden vahvistaminen (POPS 2014, 24). Niinpä viimeinen laaja-alainen osaamiskokonaisuus käsittelee osallistumista, vaikuttamista ja kestävä tulevaisuuden rakentamista. POPSissa 2014 (24) todetaan ympäristön suojelemisen merkityksen avautuvan omakohtaisen luontosuhteen kautta. Vaikka koira ei olekaan luonnonvarainen eläin, se assosioituu eläimenä myös osaksi luontoa, mitä se myös on. Oppilaiden lähennyttyä koulukoiran kanssa voivat he kokea lähempää yhteyttä luontoon, jolloin heidän luontosuhteensa vahvistuu. Tärkeänä tähän osa-alueeseen liittyvänä huomiona voidaan nostaa esiin koiran tuki neuvottelu- tai ristiriitatilanteissa. Opetussuunnitelman tavoitteena on opettaa oppilaille yhdessä työskentelemistä,

neuvottelemista, sovittelemista sekä ristiriitojen ratkaisemista (POPS 2014, 24). Erityisesti ristiriitatilanteissa tunteet saattavat kuumeta, mutta koiran läsnäolo tilanteessa voi rauhoittaa tilannetta. Ihmiset arvioivatkin useimmat tilanteet, joissa eläin on läsnä, hyväntahtoisemmiksi sekä turvallisemmiksi (Prothmann & Fine 2011, 148). Ahosen (2013, 189) tutkimuksessa haastateltu opettaja toteaaakin koulukoiran edistyneen sosiaalisesti rakentavaa vuorovaikutusta luokassa. Opettaja mainitsee erityisesti ristiriitatilanteet, joissa oppilaat käyttäytyivät tunteiden kuumenemisestä huolimatta rauhallisesti, sillä he eivät halunneet huutaa koulukoiran ollessa läsnä.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Laaja-alaisten oppimistavoitteiden lisäksi POPSissa 2014 määrätään myös perusopetuslain mukaisesta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta. Perusopetuslain määräämien tukitoimien täyttämiseksi opetuksen tulee vastata oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin. Huomioon on otettava myös tuen tarpeen vaihtelevuus yhdestä tukimuodosta useampaan tukimuotoon. (POPS 2014, 61.) Nykyisin perusopetuksessa oppilaan saama tuki jaotellaan yleisen, tehostetun ja erityisen tuen muotoihin (OAJ 2017). Koira-avusteinen pedagogiikka sopii niin yksittäiseksi tukimuodoksi kuin muiden tukimuotojen rinnalle. Koiran kanssa työskentely voidaan liittää osaksi oppilaan henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa (HOJKS), kuten Vatasen & Vesan (2016, 40) tutkimuksessa haastateltu opettaja kertoi. Oppilaan HOJKSiin voidaan siis kirjata mitä asioita oppilas harjoittelee koiran kanssa. Oppilaan yksilöllisten tarpeiden tukemiseksi jokaiselle oppilaalle tulee siis kirjata omat tavoitteet koira-avusteisen pedagogiikan kautta saatavalle tuelle. Koulukoira voi tukea oppilaita esimerkiksi auttamalla stressin laskemisessa, motivoimalla koulunkäyntiin, antamalla emotionaalista tukea ja turvaa tai parantamalla sosiaalista ilmapiiriä ja kanssakäymistä. Koira-avusteinen pedagogiikka on siis erittäin monipuolinen tukemistapa luokassa ja sopii monelle oppilaalle.

Oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstä tulee tukea kouluissa. Huomionarvoista on koiran kiinnostus erityisesti arempia ja vetäytyvämpiä ihmisiä kohtaan. Ryhmässä koira saattaa ottaa kontaktia erityisesti epävarmaan tai ryhmän ulkopuoliseen lapseen. Tämän seurauksena ulkopuolinen lapsi voi kiinnittyä lähemmäs ryhmää, muiden oppilaiden koiraan liittyvän ihailun seurauksena, jolloin oppilaan käsitys itsestään saattaa muuttua myönteisemmäksi. (Törmälehto 2013, 46.) Koulukoira tuokin iloa ja onnistumisenkokemuksia luokkaan (Ahonen 2013).

Tukitoimiin sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan oppilaan oppiminen. Nämä pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi työtapoihin, valittaviin materiaaleihin, opetukseen tai käytettäviin välineisiin. Pedagogiset ratkaisut vaihtelevatkin oppilaiden henkilökohtaisten tavoitteiden ja tarpeiden mukaisesti. Yleinen tuki on ensimmäinen

tarjottava tukimuoto, eikä se vaadi tutkimuksia tai päätöksiä oppilaan tuen tarpeista. (POPS 2014 63–66) Koira-avusteinen pedagogiikka voi toimia niin yleisessä, tehostetussa kuin erityisessäkin tuessa pedagogisena lähestymis- ja tukikeinona. Koira-avusteisesta pedagogiikasta saatava hyöty on huomattavaa ja voi parhaimmillaan estää ja ehkäistä oppilailla esiintyvien ongelmien pitkittäisvaikutuksia, mikä onkin yksi tuen tehtävistä koulussa.

Koira-avusteisen pedagogiikan positiivinen vaikutus opiskelumotivaation nousee esille monissa tutkimuksissa ja artikkeleissa. Tämän lisäksi koira-avusteinen pedagogiikka voi tukea oppilaan itsetuntoa sekä vahvistaa oppimisen iloa. Myös aiemmin mainittuja osallisuutta ja omasta opiskelusta vastuunottamista voidaan tukea koulukoiran avulla. Nämä ovat POPSissa 2014 mainittuja erityisen tuen tehtäviä (POPS 2014, 80). Koira-avusteisesta pedagogiikkaa onkin tutkittu yleisopetuksen luokkien lisäksi myös erityisopetuksen luokissa. Vaikka on mahdollista, että koira-avusteinen pedagogiikka soveltuisi tehokkuuden kannalta parhaiten erityisopetukseen, on siitä hyötyä myös yleisopetuksen luokissa, kuten tutkimuksemme kuudennesta luvusta selviää. Jo koiran läheisyyden on osoitettu vaikuttavan aivojen kemiaan ja sitä kautta koko ihmisen hyvinvointiin aiemmin mainitun oksitosiinin kautta (Laukkanen 2013, 22).

Yhteenveto

Koira-avusteinen pedagogiikka on monipuolinen lähestymisväline ja metodi, jota voi hyödyntää useilla opetussuunnitelman alueilla. Tässä tutkimuksessa perehdyimme tarkemmin vain osaan POPSin 2014 tavoitteista ja tehtävistä. On hyvä ottaa huomioon, että koira-avusteinen pedagogiikka voi tukea monia muitakin opetussuunnitelman osa-alueita, vaikka niitä ei tässä luvussa tuotu esiin. Koira-avusteisella pedagogiikalla on laajat toteuttamismahdollisuudet ja sen keinoin on mahdollista päästä moniin toivottuihin tavoitteisiin tai tukimuotoihin.

Seuraavaksi olemme koonneet kokoavan taulukon tässä luvussa 3.3 esiin nostetuista osaamiskokonaisuuksiin sisältyvistä taidoista, joiden toteutumista koira-avusteinen pedagogiikka voi edesauttaa tai nopeuttaa. Eri osa-alueiden välillä kulkevat viivat tarkoittavat taitojen sisältymistä myös toisen laaja-alaisen osaamiskokonaisuuden alaisuuteen.

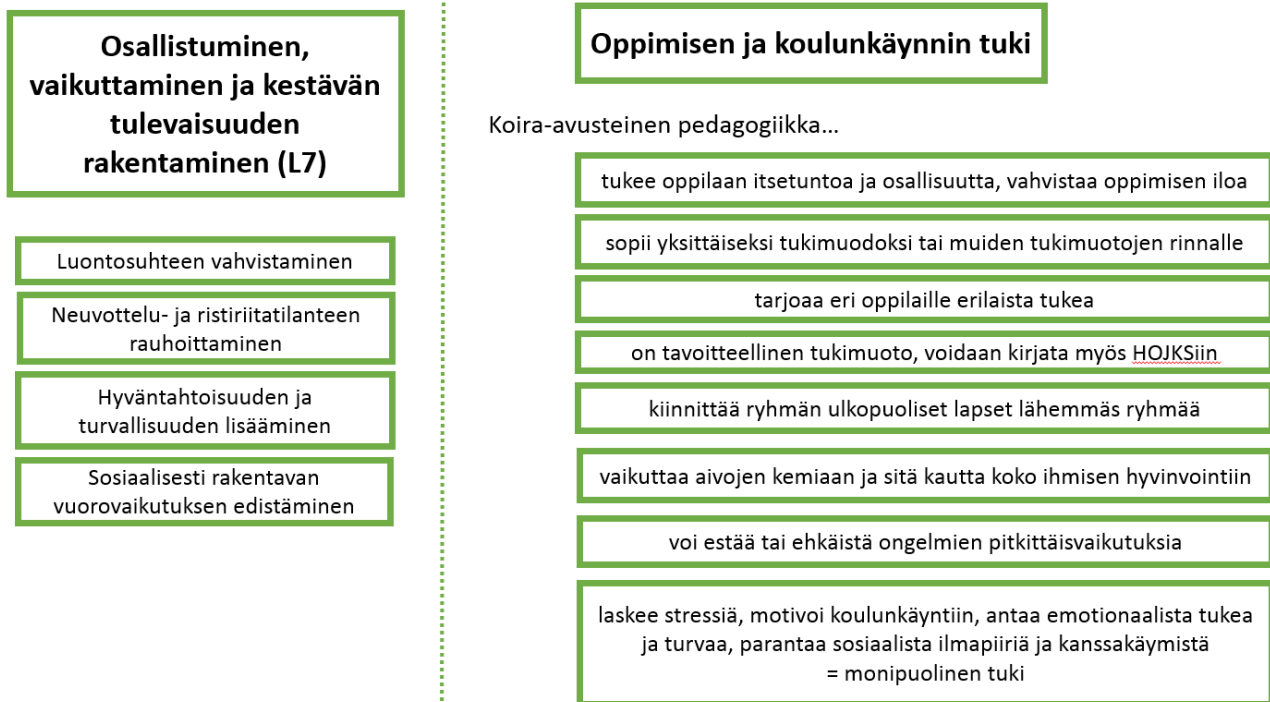

KUVIO 6. POPSin 2014 laaja-alaisten osaamiskokonaisuuksien (L1, L2, L3) tavoitteet, joita voidaan toteuttaa koira-avusteisen pedagogiikan keinoin.

Ensimmäinen kuvio (Kuvio 6) tiivistää kolme tässä tutkimuksessa ensimmäisenä esiteltyä laaja-alaista osaamistavoitetta. Ajatteluun ja oppimaan oppimisen (L1) tärkeimmiksi osa-alueiksi, joita koira-avusteinen pedagogiikka tukee, nousevat turvallisuuden tunteen vahvistaminen sekä vuorovaikutuksen lisääminen. Nämä nousevat esille myös kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun (L2) osaamistavoitteissa. Tämän osa-alueen merkityksellisimmiksi huomioiksi edellisten lisäksi koemme sosiaalisten suhteiden muodostumisen ja kehittymisen tukemisen. Luvussa 6.3 nostetaan esiin tutkimuksessamme esiin nousseita kommunikointiin, sosiaalisiin suhteisiin ja ryhmäytymiseen liittyviä tuloksia.

Itsestä huolehtimisen ja arjen taidoissa yhtenä tärkeänä osa-alueena on tunnetaitojen kehittymisen tuki. Omassa tutkimuksessamme tämän lisäksi luvussa 6.1 käsitellään laajasti empatian ja välittävän suhteen kehittymisen huomioita oman tutkimuksemme kannalta.

Seuraavaan kuvioon (Kuvio 7) on koottu laaja-alaisista osaamiskokonaisuuksista viimeisenä tutkimuksessa esitellyn osallistumisen, vaikuttamisen ja kestäväns tulevaisuuden rakentamisen (L7) huomioita, joiden apuna koira-avusteinen pedagogiikka voi toimia. Tämän lisäksi samassa kuviossa esitellään tapoja, joilla koira-avusteinen pedagogiikka voi toimia oppimisen ja koulunkäynnin tukena.

KUVIO 7. POPSin 2014 laaja-alaisten osaamiskokonaisuuden (L7) tavoitteet, joita voidaan toteuttaa koira-avusteisen pedagogiikan keinoin sekä koira-avusteisen pedagogiikan tarjoama tuki oppimiselle ja koulunkäynnille.

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tutkimusongelma eli tutkimustehtävä tuo näkökulman tutkittavaan ilmiöön ja tekee siitä helpommin selvitettävän ja vastattavan (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Ylänne & Paavilainen 2013, 42). Oikein asetettu tutkimustehtävä auttaa tutkijoita rajaamaan tutkittavaa aihetta, jolloin ylimääräinen materiaali ja aineisto voidaan jättää pois tutkimuksesta, mikäli ne eivät ole tutkimustehtävän kannalta merkittäviä.

Tutkimme koira-avusteisen pedagogiikan vaikutusta pirkanmaalaisessa 1. luokassa toimintatutkimuksen keinoin. Tutkimuksemme tarkoituksena oli kehittää ja vaikuttaa kohdeluokan toimintatapoihin. Monien sekä eläin- että koira-avusteista työskentelyä käsittelevien kirjojen ja tutkimusten mukaan eläimet voivat vaikuttaa kehittävästi juurikin yllä mainittuihin yksilö- ja ryhmätaitoihin. Tutkimustehtävämme oli tutkia, *mitä muutoksia koira-avusteinen pedagogiikka ja täten koulukoiran saapuminen luokkaan toisi tullessaan*. Samalla tutkimme, ovatko nämä muutokset verrattavissa Geen (2011) jakamiin aiheisiin ja tavoitteisiin (ks. luku 3.1).

Tutkimuksellamme haluamme tarjota koira-avusteisesta pedagogiikasta kiinnostuneille tutkimustuloksia siitä, minkälaisia muutoksia koulukoiran läsnäolo alakoululuokassa voi saada aikaan jo lyhyellä aikavälillä. Samalla toivomme tutkimuksemme edesauttavan koira-avusteisen pedagogiikan aseman vahvistumista Suomessa.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä luvussa esittelemme valitsemamme lähestymistavan, tutkimuksen toteuttamisen sekä aineiston keruun ja analyysimenetelmän. Tieteenaloilla koetaan usein tärkeäksi muodostaa ymmärrys siitä, mistä tutkimuksen teoria ja toimintamalli ovat peräisin (Kuula 1999, 29; Heikkinen 2007, 23). Käsittelemme ensin toimintatutkimusta, sen historiaa ja toimintatutkijan roolia sekä lopulta tutkimuksemme sijoittumista toimintatutkimuksen kentälle. Tutkijan tulee kriittisyyden vaatimuksen täyttämiseksi raportoida yksityiskohtaisesti tutkimuksen eteneminen. Tämän lisäksi myös tutkimuksen aikana kerätty materiaali sekä siitä tehdyt analyysit ja tulokset tulee eritellä ja kuvata selkeästi. (Pohjola 2009, 39.) Tutkijan on osattava ilmaista tutkimuksen sisältö niin, että tutkimus on ymmärrettävissä (Denscombe 2003, 286). Tässä luvussa erittelemmekin tutkimuksen lähestymistavan käyttämistä, etenemistä ja aineistoa mahdollisimman kattavasti.

Tutkimusmenetelmä tai -asetelma on Ronkaisen ym. (2013, 63) mukaan rakenne, jolla voidaan kuvata tutkimuksen teoreettinen kehys, tutkimusongelma, aineistot, analyysitavat ja päättely. Voidaan siis ajatella, että tutkimusmenetelmä auttaa tutkijaa päättämään, millä keinoin hän pyrkii ratkaisemaan tutkimustehtävänsä. Tutkimuksemme voidaan katsoa olevan luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen toimintatutkimus, jossa tutkitaan koira-avusteisen pedagogiikan aikaansaamaa muutosta ensimmäisellä luokalla.

5.1 Toimintatutkimus

Toimintatutkimuksen alkujuuret sijoitetaan lähteistä riippuen 1920- ja 1940-lukujen tienoille ja sen oppi-isäksi ja keksijäksi nostetaan yleensä saksalais-amerikkalainen sosiaalipsykologi Kurt Lewin (Heikkinen 2007, 23–26; Kuula 1999, 29–42). Lewin oli kiinnostunut käytännön ongelmista ja halusi tehdä tutkimustaan keskellä arkea (Heikkinen 2007, 25). Lewinin saavutukseksi nähdään yhtenäisesti käytännön yhdistäminen toimintatutkimuksen metodologiassa (Heikkinen 2007 26; Kuula 1999, 32). Hän uskoi sosiaalitieteiden kykyyn ratkaista ongelmia sosiaalisen vuorovaikutuksen ongelmia ja eri ryhmien harmonisen ja rationaalisen toiminnan ongelmia. Lewin uskoi, ettei pelkkä tieteellistä tekstiä tuottava perustutkimus riitä. Lewin piti silti tätä tärkeänä, sillä hän näki toimintatutkimuksen edistymisen edellytykseksi teoreettisen ja empiirisen tutkimuksen,

jota toimintatutkimus soveltaa (Kuula 1999, 196.) Oman tutkimuksemme taustalla on samanlainen käsitys siitä, että tutkittavasta ilmiöstä olisi hyvä olla perinteisen tekstiä tuottavan tutkimuksen lisäksi kehitystä tavoittelevaa toiminnallista tutkimusta.

Toimintatutkimus mielletään usein kvalitatiiviseksi eli laadulliseksi (Arnell ym. 2009, 16; Heikkinen 2007, 36). Todellisuudessa kvalitatiivinen tutkimus on historiallisesti tarkasteltuna toimintatutkimusta paljon vanhempi, sillä se erotettiin omaksi suuntaukseksi vasta 1970-luvulla. Omassa tutkimuksessamme olemme pysytelleet kvalitatiivisissa menetelmissä oppilaille teetettyjä yksittäisiä palikkakyselyjä lukuun ottamatta, jotka voidaan lukea kvantitatiiviksi eli määrällisiksi. Kyselyt toimivat lähinnä tutkijoilla oppilaiden ajatusten kartoittajina ja ne tukivat lopussa oppilaiden kanssa käytyä haastattelua.

Toimintatutkimusta voidaan kuvailla tieteellisen tutkimuksen ja erilaisen kehittämistyön yhdistelmäksi, jossa tutkitaan ihmisen toimintaa. Toimintatutkimus ei monien tutkijoiden mielestä ole tutkimusmenetelmä, vaikka se sellaisena joskus esitellään, vaan se on enemmän tutkimusperinne, lähestymistapa tai asenne. (Heikkinen 2015, 204; Heikkinen 2007, 37; Ronkanen ym. 2013, 69.) Toimintatutkimuksessa ideana on tutkia ja muuttaa vanhoja toimintatapoja eli keksiä ratkaisuja ongelmiin, jotka voivat olla sosiaalisia, teknisiä, eettisiä tai ammatillisia. Toisin sanoen siinä tutkitaan ja pyritään keräämään tietoa käytännön kehittämiseksi järkeä käyttämällä. (Carr & Kemmis 1986, 162; Heikkinen 2010, 16; Kuula 1999, 10.) Sillä on yleensä selkeä päämäärä ja tarkoitus sekä rajattu aika, jonka aikana suunnitellaan ja kokeillaan uusia toimintatapoja (Heikkinen 2010, 16–17). Nämä toteutuivat myös meidän tutkimuksessamme, sillä tutkimuksemme aika oli rajattu ja tarkoitus tutkimustehtävän ja opettajan toiveiden pohjalta.

Heikkinen (2010, 17–19) luonnehtii toimintatutkimusta sykliseksi. Tällä tarkoitetaan toimintatutkimusprosessin luonnetta, jossa suunnittelua ja kokeilua seuraa uudelleen suunnittelu, jossa otetaan huomioon edellisen kerran havainnot ja lähdetään jälleen kokeilemaan. Tässä prosessissa ovat mukana tutkijoiden lisäksi myös tutkimukseen osallistuvat henkilöt (Kuula 1999, 10). Toimintaa pyritään hiomaan prosessin edetessä. Toimintatutkimus pitää sisällään hyvin moninaista tutkimusta ja kuten Arja Kuula (1999, 11) asian on esittänyt, toimintatutkimuksen mahdollinen kohde ja tutkimuksen substanssi eli aihe voi olla lähes mikä tahansa ihmiselämään liittyvä piirre.

Toiminnan tutkivan kehityksen kohdalla on mahdollista soveltaa monia lähestymistapoja. Esimerkiksi design-tutkimus, jossa suunnitellaan uusi toimintamalli tai tuote (Heikkinen, Kontinen & Häkkinen 2007, 67), muistuttaa hyvin paljon toimintatutkimusta. Siitä, onko se varsinaista toimintatutkimusta, on ristiriitaisia näkemyksiä. (Heikkinen ym. 2007, 39.) Tutkijan on hyvin haastavaa lähteä erottamaan näitä lähestymistapoja toisistaan, sillä toiminnan tutkimusten välillä on

paljon yhtäläisyyksiä. Design-tutkimuksen tavoitteena uusi toimiva tuote ja siinä annetaan enemmän painoarvoa itse suunnitteluvaiheelle. Toimintatutkimus puolestaan pyrkii korostamaan toiminnan syklistä luonnetta, reflektiota ja arviota. (Heikkinen ym. 2007, 69.) Itse käsitämme toimintatutkimuksen eräänlaiseksi design-tutkimuksen sukulaiseksi Heikkisen (2007, 39–40) artikkelissa esitellyn Ludwig Wrightin näkemyksen tapaan.

5.1.1 Tutkijan rooli toimintatutkimuksessa

Toimintatutkijan rooli poikkeaa perinteisestä tutkijan roolista, sillä toimintatutkimuksen aikana tutkija on yksi osallistuja, eikä vain ulkopuolinen tarkkailija (Arnell, Kostesalo, Laakso & Ojala 2009, 8). Toimintatutkija on eräänlaisessa tutkijan ja toimijan välimaastossa. Tutkijalta vaaditaan kiinnostusta ja valmiutta havainnoida, analysoida, pyrkiä ymmärtämään muutosta sekä valmiutta työllään vauhdittaa kehitystä yhdessä tutkimukseen osallistuvan yhteisön kanssa. (Huovinen & Rovio 2007, 94–95.) Tässä tapauksessa tutkimuksen yhteisö on koulu ja vielä tarkemmin tutkimusluokka, jolla koulukoira vierailee.

Toimintatutkijan rooli on mahdollista jakaa monin eri tavoin. Huovinen ja Rovio (2007, 94) jakavat toimintatutkijoiden rooleille kaksi eri mahdollisuutta. Ensimmäisessä toimintatutkija voi lähteä kehittämään omaa työtään tutkivalla otteella. Toinen mahdollisuus on etsiä itselleen tutkimuskohde, jota voi tutkia ja kehittää. Omassa tutkijan roolissamme pidimme yhtenä suurena tehtävänä omien koira-avusteisten työskentelytaitojemme kehittämien sekä koira-avusteisen pedagogiikan eteenpäin viemistä tutkimustiedon kautta. On hyvä huomioida, että tutkimuksen tekeminen omalla työpaikallaan luo tutkijalle hyvin erilaisen taustan, kuin täysin vieraassa ympäristössä toimiminen. Emme kehitä työtä omassa luokassamme, mutta toki oman alamme sisällä, mistä on meille tulevaisuudessa hyötyä, mikäli itse päädymme harjoittamaan koira-avusteista pedagogiikkaa. Tutkimuksemme voidaan nähdä yhdistelmänä molempia Huovisen ja Rovion (2007) esiin nostamia tutkijan rooleja. Kehitämme omaa työtämme tutkivalla otteella, mutta jouduimme kuitenkin etsimään erillisen tutkimuskohteen, jota tutkia ja kehittää tämän tutkimuksen yhteydessä. Toisin sanoen etsimme luokan, jolle uskoimme koira-avusteisesta pedagogiikasta olevan hyötyä ja samalla pyrimme kehittämään omaa työtämme.

Arja Kuula (1999, 116–117) esittelee teoksessaan neljä eri toimintatutkijasukupolvea: makuupussi-, työkalupakki-, tehkää itse- ja filosofisukupolvi. Toimintatutkimusta ja -tutkijuutta voidaan siis lähestyä monin eri tavoin, eikä tutkija tarvitse pysyä samassa roolissa koko uransa ajan. Ensimmäisessä roolissa tutkija voi tulla yhteisöön eräänlaisena tieteellisenä asiantuntijana, joka ohjaa muutuskokeilua teorioita soveltaen ja testaten. Toisessa hän ottaa konsultin roolin, joka tietää,

mitä työkaluja yhteisö tarvitsee muutosta varten. Tutkijalla on tällöin näkemys myös siitä, miten ja millaista muutosta kaivataan. Kolmatta roolia kanavoiva tutkija pyrkii ottamaan tutkittavat aktiivisiksi osallisiksi muutos- ja tutkimusprosessiin eli hän organisoii osallistujat organisoimaan. Neljäs rooli ottaa filosofisemman lähestymistavan ja välittää osallistujille moraaliseettiset osallistumisen ja vuorovaikutuksen periaatteet. Tutkimusprosessiin osallistumisen asteen voidaan nähdä riippuvan itse ongelman laadusta, päämääristä, tutkimusryhmästä ja tutkijasta (Kuula 1999, 123). Teoksessaan Kuula tuo esille sen, kuinka toimintatutkimuksessa toisaalta voidaan haluta etäännyttä esimerkiksi konsultoinnista, mutta tutkimuksessa on välillä pakko tunnustaa eräänlainen konsultoiva ote. Itse koemme olevamme ensimmäisen ja toisen roolin yhdistelmä.

5.1.2 Tutkimuksemme toimintatutkimuksen kentällä

Tutkimusta suunnitellessa lähdimme hakemaan sellaista tutkimussuuntausta, joka mahdollistaisi toimintamme kentällä ja tarjoaisi samalla uutta näkökulmaa koira-avusteisesta pedagogiikasta. Perehtyessämme siihen, mitä toimintatutkimus voisi tutkimuksellemme tarjota, huomasimme sen sopivan hyvin tutkimustehtävämme tutkimiseen.

Halusimme kokeilla uutta toimintatapaa luokassa, jossa ei ole aiemmin ollut koulukoira. Lähtökohtana oli saada tietoa siitä, saadaanko muutosta jo aikaan tällä suhteellisen lyhyellä aikavälillä. Koira-avusteinen pedagogiikka on opetustapa, jonka voidaan nähdä aiheuttavan jonkin tasoista muutosta luokassa, jolloin toimintatutkimus vaikutti luonnolliselta valinnalta lähestyä ilmiötä. Emme ole ainoastaan tutkimassa muutosta, vaan tuottamassa sitä tietty tavoite mielessä. Toimintatutkimuksessa ei voida kuitenkaan pakottaa muutosta. On yhtä tärkeää pohtia, millaista muutosta on oikeasti saatu aikaan kuin pohtia syytä sille, ettei muutosta ole tapahtunut.

Heikkinen (2010, 19) näkee toimintatutkimuksen kohdistuvan erityisesti sosiaaliseen toimintaan ja tätä kautta vuorovaikutukseen. Omassa tutkimuksessamme päämäärä oli esimerkiksi ryhmäyttää ja lisätä oppilaiden viihtyvyyttä, motivaatiota sekä tietämystä eläimistä ja niiden kohtelemisesta, joten tutkimuksemme kohdistuu erityisesti toimintatutkimuksen sosiaalisen toiminnan osa-alueeseen. Tavoitteena oli kehittää tutkimusluokan oppilaita niin yksilöinä kuin ryhmänjäseninä ja vaikuttaa luokan toimintatapoihin. Kehityskohteena olivat yllä mainittujen päämäärien lisäksi monipuolisesti erilaiset kouluympäristössä ilmenevät ja tarvittavat taidot, kuten esimerkiksi käyttäytyminen, motivaatio, keskittyminen, hyvinvointi ja sosiaalinen kanssakäyminen.

Opettajan ammattitaitoon sekä oppilaantuntemukseen lisättiin toisen tutkijamme tuntemus käytössä olleesta koulukoirasta. Tällöin suunnittelutuokioissamme koiran käyttömahdollisuudet ja -rajoitteet olivat aina tiedossa samoin kuin se, tulisiko seuraavaa opetustuokiota varten opettaa

koiralle uusia käskysanoja. Näihin näkemyksiin lisättiin myös teorian ja aiemman kirjallisuuden tarjoama opastus, joiden pohjalta pystyimme pohtimaan, miten muissa työympäristöissä tai luokissa on hyödynnetty koulukoira. Kehitimme ja muovasimme uusia toimintaideoita yhdessä luokan opettajan kanssa alusta alkaen. Toimintaideoiden lisäksi päädyimme myös arvioimaan yhdessä, kenelle lapsista koulukoiran läsnäolosta saataisiin suurin hyöty. Toimintatutkimuksemme luonne mukaili siis vahvasti toimintatutkimuksen syklisyyttä. Heikkinen puhuu tästä toimintatutkimuksen syklisyydestä myös kokeilujen ja tutkimuksen vuorovaikutuksen etenevänä spiraalina. Spiraali etenee suunnittelusta toimintaan, jonka jälkeen tutkija reflektoi prosessia. Tätä seuraa uuden suunnittu, toiminta ja uusi reflektio (Kemmis & Wilkinson 1998, 21).

Toimintatutkimukseen voidaan liittää neljä eri tyyppiä (Kuula 2006). Ensimmäinen toimintatutkimuksen tyyppi on käytäntöön suuntautuminen, mikä korostui luokahuoneessa tehdyssä kenttäosuudessa. Toinen tyyppi on ongelmakeskeisyys. Ennen tutkittavaan luokkaan menemistä keskustelimme luokan opettajan kanssa asioista, joihin hän toivoi koira-avusteisen pedagogiikan tuovan muutosta. Opettaja nimesi toivottavia muutoksia sekä yleisellä luokkatasolla että yksilötasolla. Toimintatutkimuksemme aikana pyrimme pitämään nämä toiveet mielessä ja kehittämään niitä eteenpäin mahdollisuuksien mukaan. Kolmas tyyppi on tutkijan ja tutkittavien roolit aktiivisina toimijoina ja neljäs tutkijan ja tutkittavien välillä vallitseva yhteistyö. Viedessämme koulukoiran luokkaan, oli meidän välttämätöntä olla aktiivisia toimijoita jo tutkimusasettelun vuoksi. Koira-avusteisen pedagogiikan toteuttamiseksi oli meidän tutkijoina oltava osa luokan tapahtumia ja toimintaa sekä jatkuvassa vuorovaikutuksessa toistemme, oppilaiden, opettajan, ohjaajan sekä koulukoiran kanssa. Opettaja ja ohjaajat oli helppoa ja luonnollista ottaa mukaan aktiivisiksi toimijoiksi, kuten toimintatutkimuksessa on usein tapana. Pohdimme myös sitä, miten lapset saisivat äänensä kuuluviin. Kuuntelimme heidän palautettaan ja kommenttejaan ja hyödynsimme niitä suunnitellessamme seuraavan viikon toimintaa. Tämä näkyi tiiviinä yhteistyönä opettajan kanssa sekä pyrkimyksessämme kuunnella lapsia ja ottaa myös heidän kommenttinsa huomioon suunnitellessamme yhteistä toimintaa luokkaan. Lasten rooli aktiivisina toimijoina näkyi erityisesti toiminnallisissa opetustuokioissa sekä luokkasiirtymissä, jolloin oppilaat tulivat kertomaan huomioistaan koulukoiraan liittyen.

5.2 Tutkimuksen eteneminen

Tutkimuksen toteuttaminen lähti liikkeelle tammikuussa 2017, kun otimme yhteyttä tutkimuskoulumme rehtoriin. Esittelimme hänelle tutkimusideamme ja tiedustelimme mahdollisuutta toteuttaa se hänen koulussaan. Rehtori oli tutkimuksellemme avoin, joten laadimme

ja lähetimme tutkimuksen saatekirjeen (liite 2), minkä rehtori suostui välittämään koulunsa opettajille. Vain muutamaa päivää myöhemmin rehtori ilmoitti meille neljän eri luokan kiinnostuksen tutkimukseen osallistumisesta. Kiinnostuneiden luokkien joukossa oli 1., 2., 5. ja 6. luokka. Aiemmissa keskusteluissa rehtorin kanssa olimme ehdottaneet sopivaksi tutkimusluokaksi alempia luokka-asteita (1.-3. luokat), sillä ajattelimme koulukoiran tuesta olevan erityistä hyötyä peruskoulun alkuvaiheessa. POPSin (2014, 98) mukaan vuosiluokkien 1-2 erityinen tehtävä on kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Tärkeää on varmistaa, että oppilailla on riittävät edellytykset opinnoissa etenemiseen. Aiempi koira-avusteista pedagogiikkaa koskeva tutkimus osoittaa koulukoiran tukevan monella eri tavalla oppilaiden kehittymistä, työskentelyä ja oppimista koulussa. Koska tavoitteenamme oli saada aikaan tutkimusluokassa toimintatutkimukselle ominaisesti kehitystä, halusimme tarjota tutkimuksesta mahdollisimman suuren hyödyn tutkimukseen valikoituneelle koululle ja priorisoimme alkuopetuksen luokat ensisijaisiksi tutkimukseen osallistujiksi. Tällä valinnalla halusimme lisätä oppilaiden edellytyksiä opinnoissa etenemiseen.

Olimme lukeneet aiemmin tutkimuksia, joiden perusteella suurimman ja näkyvimmän hyödyn koira-avusteisesta toiminnasta saavat usein erityisoppilaat. Myös LuKiMat-sivusto (2007) nostaa esiin tarpeen pyrkiä puuttumaan mahdollisimman varhain oppimisessa huomattuihin vaikeuksiin, jolloin näiden vaikeuksien syvenemistä ja pitkäaikaisvaikutuksia voidaan ehkäistä. Tästä syystä olimme esittäneet rehtorille toiveen myös siitä, että tutkimukseen valitussa luokassa saisi olla myös tutkimuotoja tarvitsevia oppilaita. Näiden esitoiveidemme pohjalta tutkimusluokaksi valikoitui rehtorin kanssa keskusteltaessa 1. luokka.

Yhteys kouluun ja lupa-asioiden selvittäminen

Otimme yhteyttä tutkimukseen valikoituneen luokan opettajaan helmikuun alussa ja sovimme hänen kanssaan tapaamisajan, jotta voisimme käydä alustavan keskustelun tutkimuksen toteutuksesta sekä kuulla opettajan toiveista tutkimusta kohtaan. Tapaamisessa esittelimme opettajalle koulukoiran kanssa tehtävistä harjoitteista koostamamme taulukon (liite 1). Taulukon päätarkoituksena oli herätellä ajatuksia siitä, millä tavoin koulukoira voisi aktiivisesti hyödyntää luokkahuoneessa.

Ollessamme ensimmäisen kerran opettajan kanssa yhteydessä laadimme infoviestin huoltajille (liite 3). Tämän viestin ensisijainen tarkoitus oli selvittää, onko luokassa esimerkiksi koiralle allergisia oppilaita tai onko koulukoiran luokkaan tuomiselle muita esteitä. Halusimme lisäksi tarjota kaikille mahdollisuuden esittää lisäkysymyksiä aiheesta. Opettaja välitti viestit huoltajille eikä kysymyksiä tai esteitä koiran läsnäololle ilmennyt. Tämän jälkeen pyysimme vielä erikseen huoltajilta tutkimusluvan kirjallisesti (liite 4). Tutkimusluvan yhteydessä varmistimme myös luvan

opetustuokioiden videokuvaamiseen. Kaikki huoltajat antoivat luvan heidän lapsensa osallistumiseen ja opetushetkien tallentamiseen tutkimuskäyttöä varten.

Ennen koulukoiran tuomista luokkaan, kävimme useampana päivänä havainnoimassa luokan arkipäivien toimintaa, jotta saisimme paremman käsityksen luokan ryhädynamiikasta ja toimintatavoista. Tämä auttoi meitä suunnittelemaan juuri tälle luokalle sopivia harjoituksia. Samaan aikaan valmistelimme opetustuokioissa käytettävää materiaalia sekä kertosimme koiran kanssa kouluympäristössä hyödynnettäviä käskysanoja. Oppilaita varten suunnittelimme alustavan tunnin, jonka aikana kerroimme koirien seurassa käyttäytymisestä, koirien elekielestä sekä erityisesti luokkahuoneeseen saapuvasta koulukoirsta. Näytimme oppilaille myös videon, josta näkyi koiratyöskentelyä sekä -käsittelyä. Tämän videon jälkeen muutama oppilaista kertoi aluksi hieman jännittäneensä koulukoiran saapumista, mutta videon nähtyään jännitys oli muuttunut innostuneisuudeksi. Koulukoiran esiintyminen videolla saattoikin vähentää oppilaiden jännitystä heidän nähdessään sen ulkonäön, mikä oli jo aiemmin kiinnostanut osaa oppilaista. Keskustelutuokio auttoi meitä tutkijoita paremmin kartoittamaan oppilaiden tuntemuksia saapuvaan koulukoiraan liittyen. Meille oli tärkeää kuulla oppilaiden koirakokemuksista ja siitä mitä he odottivat koulukoiran vierailuilta.

Alustavan tunnin aikana muotoilimme oppilaiden kanssa alkutunnin opetuksen ja keskustelun pohjalta luokan koirasäännöt, joita tuli noudattaa aina koulukoiran läsnä ollessa. Vastaavaa sääntöjen laatimistapaa on käytetty aiemmin myös Andersonin (2007, 9–10) tutkimuksessa. Sääntöjen laatimisen yhteydessä varmistimme oppilailta, että he ymmärsivät sääntöjen takana vaikuttavat syyt. Tämä tarjosi mahdollisuuden keskustella esimerkiksi koiran aisteista ja oman rauhan antamisesta. Säännöt koskivat erityisesti äänen käyttöä ja liikkumista luokassa. Niissä myös muistutettiin oppilaita koulukoiran turvapaikasta, jonne oppilaat eivät saaneet mennä häiritsemään koira. Näin työskentelevälle koulukoirallemkin mahdollistettiin tilaisuus poistua tilanteesta tai pitää lepotauko. Säännöt kirjoitettiin ja kuvitettiin isolle kartongille, joka kiinnitettiin luokan oveen. Säännöt olivat tärkeitä sekä lasten että koiran turvallisuutta ja viihtyvyyttä ajatellen.

Laadimme oppilaita varten tutkimuksen alussa koiravihon. Koiravihko sisälsi sekä puuhatehtäviä että opetuksellisia tehtäviä, joiden tarkoitus oli innostaa, motivoida ja kerrata yksinkertaisia asioita koirasta sekä koiran kohtelemisesta. Opetuksellisissa tehtävissä oppilaiden tuli esimerkiksi merkitä oikeat tavat lähestyä tuntematonta koira. Koiravihon sisäkannesta löytyi lisäksi luettelo päivistä, jolloin koulukoira olisi luokassa. Samat päivämäärät olivat esillä luokkahuoneen ulkopuolella ja opettajanhuoneessa. Varmistimme, että koko koulun henkilökunta pystyi halutessaan katsomaan päivät, joina koira on läsnä. Koiravihon takakanteen oppilailla oli mahdollisuus kerätä leimoja koiran kanssa toimimisesta tai sääntöjen noudattamisesta.

Koulukoira kävi ennen säännöllisen läsnäolon aloittamista vierailemassa luokassa yksittäisellä tunnilla. Tällä tunnilla oppilaat saivat tutustua koiraan. Koira kiersi luokan hihnassa, jolloin halukkaat oppilaat saivat tervehtiä ja silittää koiraa. Luokassa tehdyn kierroksen jälkeen koulukoiralta irrotettiin hihna, jolloin se saattoi kulkea vapaasti luokassa oppilaiden istuessa omilla paikoillaan. Oppilaat saivat näin mahdollisuuden seurata rauhassa koulukoiran liikkumista tilassa. Kahilaniemi (2016, 29) kertoo työskentelyn olevan eläimelle miellyttävämpää vapaana kuin hihnassa. Sama oli todettavissa oman tutkimuksemme aikana koulukoiran työskentelyssä.

Tutkimuksen alkuvalmistelujen jälkeen koulukoira alkoi käymään säännöllisesti luokassa. Vaikka olimme alun perin ajatelleet, että käyntejä olisi voinut olla välillä kolme kertaa viikossa, ei se ollut aikataulullisesti mahdollista. Kaksi kertaa viikossa osoittautui kuitenkin sopivaksi määräksi. Koimme ratkaisun olevan myös koulukoiran hyvinvointia ajatellen parempi. Myös koulukoiran levonsaannista ja palautumisesta tulee huolehtia. Koiraa tai muutakaan eläintä ei suositella käytettäväksi työssä päivittäin. (Kahilaniemi 2013, 29 & 38.)

5.2.1 Tutkimuskohde

Tutkimukseen osallistui valikoituneen 1. luokan 23 oppilasta, opettaja sekä luokassa työskennelleet koulunkäynninohjaajat. Lisäksi mukana olivat tutkijat sekä koulukoira. Luokan oppilaista yksi oli erityisen tuen oppilas ja neljä tehostetun tuen oppilasta. Luokan sukupuolijakauma oli tasainen, mutta tutkimuksen tulosten kannalta tällä ei ollut merkitystä. Opettaja kuvaili luokkaa keskimääräistä haastavammaksi, mutta totesi tilanteen tasaantuneen matkan varrella. Opettaja kehui luokkaa kuitenkin positiivisen toiminnalliseksi ja rohkeaksi sekä innostuvaksi porukaksi. Hän kertoi tehneensä paljon töitä luokan ryhmytymisen eteen. Hänellä oli mielessä joitakin osa-alueita, joihin hän toivoi koira-avusteisuuden tarjoavan lisää työkaluja ja uusia ideoita. Opettaja oli valmis kokeilemaan uutta ja hän oli toivonutkin jotain erilaista pedagogista lähestymistapaa avuksi aikaisempien tapojensa rinnalle.

Koska koulukoiria on käytetty paljon erityisesti erityisen tuen tarpeessa olevien oppilaiden apuna, halusimme tietää tarkemmin, millaisia erityistarpeita luokalla oli, jotta osaisimme valmistautua oikein. Keskittyminen ja tehtävässä pysyminen oli haaste muutamalle oppilaalle. Tämä näkyi kehonkielessä ja äänenkäytössä sekä vuoronodottamisen vaikeutena. Lisäksi oppilaille saattoi olla vaikeaa pysyä paikallaan. Yksi oppilaista vaati aikuisilta erityistä huomiota, jota varten koulunkäynninohjaaja oli yleensä oppilaan lähettyvillä tukena. Opettaja oli toivonut erityisesti tämän oppilaan saavan tukea koira-avusteisesta pedagogiikasta. Käytämme kyseisestä oppilaasta tutkimuksessa nimeä Saami.

Saamilla on lääkärin tekemä ADHD-diagnoosi ja hän oli opettajan mukaan kokenut ulkopuolisuuden tunnetta sekä kokenut kaikkien tuijottavan häntä. Oppilaalla oli oma pöytä luokan takana nurkassa, jossa hänellä oli käytössään myös sermi. Saami oli 1. luokan alussa istunut luokan edessä, mutta siirtynyt myöhemmin luokan takaosaan. Oppilaalla oli vaikeuksia itseohjautuvuuden ja keskittymisen kanssa. Kuitenkaan Saami ei jäänyt jälkeen muista, sillä hän pysyi luokan oppimistahdissa hänelle valikoiduilla tehtävillä.

Joskus turhautuessaan Saami saattoi piiloutua tai yritti poistua tilasta. Hänen oli myös vaikea hyväksyä uusia aikuisia. Oppilaalla oli käytössään viikkokalenteri, johon hänelle merkittiin kuvilla päivän kulku. Saamille oli tärkeää, että sovitussa järjestyksessä pysyttiin. Tutkimuksen aikana koulukoiran vierailut merkittiin oppilaan strukturoituun päiväjärjestykseen.

5.2.2 Koiran kanssa tehdyt harjoitteet

Tutkimuksen aikana pyrimme kohdeluokan kehittämiseen yksilö- ja ryhmätasolla erilaisin koira-avusteista pedagogiikkaa hyödyntävin harjoituksin. Harjoitukset keskittyivät erityisesti äidinkielen ja matematiikan osa-alueille ja ne toteutettiin pienryhmissä, jolloin yksittäisen opetustuokion kesto oli 10–20 minuuttia. Muilla oppitunneilla koira oli läsnä, mutta ilman pienryhmissä toimimista. Tällöin pyrimme siirtämään koulukoiraan keskittymisessä tai motivaatiossa tukea tarvitsevien oppilaiden lähelle heidän tuekseen.

Lähes kaikki materiaali, joita harjoitusten aikana hyödynsimme, oli itsevalmistettuja. Matematiikan opetusvälineitä, kuten Multilink-palikoita ja laminoituja numerolappuja saimme luokasta. Äidinkielen ja matematiikan harjoituksia varten teimme ison pehmonopan, jonka jokaisella sivulla oli muovitaskut, joihin pystyi vaihtamaan numero- tai kuvakortteja. Lisäksi teimme ng- ja nk- äänneitä sekä tarinatuokiota varten erilaisia kuvakortteja.

Seuraavaksi esittelemme muutamia koira-avusteiseen pedagogiikkaan sopivia harjoitteita, joita käytimme toimintatutkimuksemme aikana. Esiin nostamamme harjoitteet ovat vain pieni läpileikkaus siitä, miten koulun oppiaineissa koulukoira voidaan hyödyntää. Koira-avusteisesta pedagogiikasta kiinnostuneille suosittelemme tutustumaan koiran aktiivisen toiminnan ehdotuksiin luokassa (liite 1) sekä perehtymään alan kirjallisuuteen ja Suomessa toimiviin yhdistyksiin. Laitimassamme liitteessä olemme koonneet ja ideoineet erilaisia koiran ja oppilaiden kanssa tehtäviä harjoituksia ja jakaneet ne eri tavoiteaiheiden alle. Niiden pohjalta on helppo lähteä ideoimaan eteenpäin tilanteen mukaan. Osan tutkimuksemme aikana käytetyistä ideoista olemme saaneet Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n jäsenten salaisesta Facebook-ryhmästä, jossa koira-

työssään hyödyntävät alan ammattilaiset jakavat kokemuksiaan ja vinkkejään koira-avusteiseen työskentelyyn liittyen.

Tarinan kirjoitus

Järjestimme viidelle oppilaalle tunnin, jossa harjoiteltiin tarinan kirjoittamista. Ryhmän valinta tehtiin yhdessä opettajan kanssa. Pyrimme kokoamaan pienen ryhmän, jonka sisällä oppilaiden taitotasot vastaisivat toisiaan. Ryhmään valikoituneet lapset tarvitsivat lisäharjoitusta tarinoiden kirjoittamisessa.

Nopan taskuihin laitoimme erilaisia kuvia, joiden avulla lapset kirjoittivat omaa tarinaansa. Koulukoira toimi nopan pyörittäjänä ja oppilaat pääsivät vuorotellen antamaan koiralle nopan pyörityskäskyn. Tämän jälkeen käskyn antanut oppilas sai palkita koiran. Nopan sivuissa olevat kuvat liittyivät eläimiin, paikkoihin ja ruokiin. Koiran pyöritettyä noppaa, oppilaat keksivät ja kirjoittivat yhden kuvaan liittyvän virkkeen tarinaansa. Tarvittaessa tutkijat tai läsnä ollut koulunkäynninohjaaja auttoi oikeinkirjoittamisessa. Tarinoiden valmistuttua halukkaat oppilaat saivat lukea tarinansa muille ryhmäläisille. Tavoitteena oli motivoida kirjoittamisessa sekä ohjata oppilaita luomaan kokonaista tarinaa erillisten lauseiden sijaan. Tärkeää oli positiivisen kokemuksen saaminen tarinan kirjoittamisesta. Harjoitus olisi mahdollista toteuttaa isommassa ryhmässä, mikäli oppilaiden tasot olisivat riittävän lähellä toisiaan.

Koira-avusteisen pedagogiikan parissa aloittavalle opettajalle tämän harjoituksen kaltainen noppatehtävä voi sopia erityisesti koulukoiran vielä harjoitellessa luokassa toimimista. Koiralle riittää yhden käskyn osaaminen ja se saa levätä nopan pyörittämisen välissä. Harjoite on lisäksi monipuolinen, sillä nopan muovitaskuihin on helppoa vaihtaa eri oppiaineiden sisältöjä vastaavia lappuja, jolloin harjoitetta voi hyödyntää useammassakin aineessa.

Nk- ja ng-äänteet

Otimme neljän hengen ryhmän harjoittelemaan kanssamme nk- ja ng-äänteitä. Kiinnitimme seinään kuvia asioista, jotka sisälsivät sopivan äänten. Kun oppilas antoi käskysanan, koira kävi kuonollaan koskemassa yhtä kuvista. Tästä kuvasta oli ideana kirjoittaa joko lause tai sana ylös. Käskyn antanut oppilas maisteli sanaa ja kertoi, oliko sanassa hänen mielestään nk- vai ng-äänne. Ryhmäläiset saivat sitten kertoa, olivatko samaa mieltä. Olisimme voineet yhtä hyvin hyödyntää tehtäv pussin noutamista harjoitteessa, mutta seinäkuvat olivat nopeammin oppilaiden saatavilla. Ne olivat myös havainnollistavia ja ne pystyttiin ottamaan sivuun näkyviin heti koiran kosketuksen jälkeen.

Lukukoira toiminta

Halusimme päästä kokeilemaan lukukoiratoimintaa, joka on noussut usein esille, kun olemme keskustelleet tai ottaneet selvää koira-avusteista työskentelystä. Koulukoiran toimiessa lukukoirana ajatuksena on, että lapsi pääsee kehittämään lukutaitoaan sellaisen lukukaverin kanssa, joka ei keskeytä tai arvostele. Lukeminen tapahtuu lapsen omaan tahtiin rauhallisessa ympäristössä. Koiran ohjaaja, eli tässä tapauksessa opettaja, on lähellä, mutta pysyy mahdollisimman etäisenä tilanteessa. Koska emme kyenneet menemään toiseen luokkaan, eivätkä tilat sallineet sopivaa lukunurkkaa, rakensimme lukuluolan pöydän alle. Pöytä peitettiin vilteillä ja sisälle pistettiin pehmeitä tyynyjä. Pyrimme luomaan mukavan ja hieman yksityisyyttä tarjoavan tilan. Oppilas sai halutessaan mennä koiran kanssa lukuluolaan lukemaan joko pulpettikirjaa tai aapista.

Matematiikan harjoitteita

Matematiikan opetuksessa sovitimme harjoitukset vastaamaan oppilaiden sen hetkistä etenemistä ja ajankohtaisia asioita. Oppilaat olivat tottuneet harjoittamaan toiminnallispainoiteista matematiikkaa, joten erona aiempaan oli koiran lisääminen ja hyödyntäminen toiminnallisella pisteellä. Oppilaat oppivat ja kertasivat tutkimuksen aikana lukumäärän arvioimista, parittomia ja parillisia lukuja sekä kymppipareja. Lisäksi matematiikassa käytiin läpi enemmän ja vähemmän kuin -merkintää sekä yhteen- ja vähennyslaskuja.

Kaikkien oppilaiden suosikki oli herkkukone, jolla pystyttiin teettämään useita eri harjoituksia. Herkkukone sisälsi koulukoiran herkkuja. Aina kun koulukoira tiputti pallon laitteen sisään, tuli sieltä ulos satunnainen määrä herkkuja, joiden avulla pystyttiin tekemään useita erilaisia matemaattisia pulmia oppilaiden ratkaistaviksi. Yksinkertaisimmillaan pyysimme oppilaita arvioimaan, paljonko koiranherkkuja tulisi koneesta ulos. Opettaja oli etukäteen kertonut heille olevan haastavaa uskaltaa esittää arvioita, sillä osa oppilaista pelkäsi väärin arvaamista. Koiranherkkujen arvaamisen kynnyks oli matala, sillä kukaan ei voinut etukäteen tietää oikeaa vastausta. Täten kukaan ei voinut nauraa toisen arvaukselle loppulukeman ollessa aina satunnainen. Oppilaiden arvioitua koiranherkkujen määrä koiralle annettiin pallo koneeseen laitettavaksi, jolloin saimme laskettua oikean lukumäärän. Oppilaat tutkivat myös herkkukoneen aikana sitä, oliko herkkuja pariton vai parillinen määrä. Sitten heidän tuli todistaa vastauksensa asettamalla koiranherkut pareiksi tai esimerkiksi jakamalla ne molemmille koiran etutassuille tasan. Herkkukoneesta satunnaisesti tulevat eri herkkulukumäärät olivat hyvin monipuolisia, sillä pystyimme keksimään ja varioimaan niistä monia erilaisia laskuja. Pohdimme koiranherkkujen kannalta parillisuuden lisäksi kymmenpareja tai sitä, kuinka paljon koiranherkkuja jäisi koulukoiran syötyä osan pois. Herkkukonetta pystyy siis hyödyntämään monella eri tavalla.

Hyödynsimme matematiikassa tehtävöpussia, jonka sisään olimme laittaneet joko lukulappuja tai Multilink-palikoita harjoituksesta riippuen. Koira toi oppilaan käskysanasta yhden pusseista oppilaalle, jolloin oppilas sai itselleen tehtävän. Yksi tehtävä oli tutkia, kuinka monta palikkaa pussista löytyvässä Multilink-palikoista kootussa tornissa olisi, mikäli siihen lisättäisiin kaksi palikkaa. Kun vuorossa oleva oppilas oli saanut vastauksen ja muut olivat samaa mieltä, mietittiin, mikä laskutoimitus palikoista oli muodostettu. Tehtävää muokattiin ja vietiin eteenpäin aina ryhmän taitotason mukaan.

Toisessa harjoituksessa pusseihin laitettiin eri lukumäärä palikoita ja oppilaiden piti miettiä, mikä olisi kyseisen luvun kymmenpari. Sama harjoitus toimii lukulapuilla. Kymmenpareja harjoiteltiin myös seinälle kiinnitettyjen lukujen avulla, jolloin koira näytti oppilaalle yhden luvun. Oppilaan tehtävä oli sanoa koiran näyttämän luvun kymmenpari.

Edellisten harjoitteiden lisäksi oppilaat harjoittelivat koulukoiran kanssa merkitsemään, oliko luku suurempi vai pienempi kuin toinen. Oppilaiden muistisääntö oli, että koulukoira halusi syödä aina enemmän herkkuja. Tällöin koulukoiran suu oli aina auki kohti suurempaa herkkumäärää tai suurempaa lukua.

5.3 Tutkimusaineisto

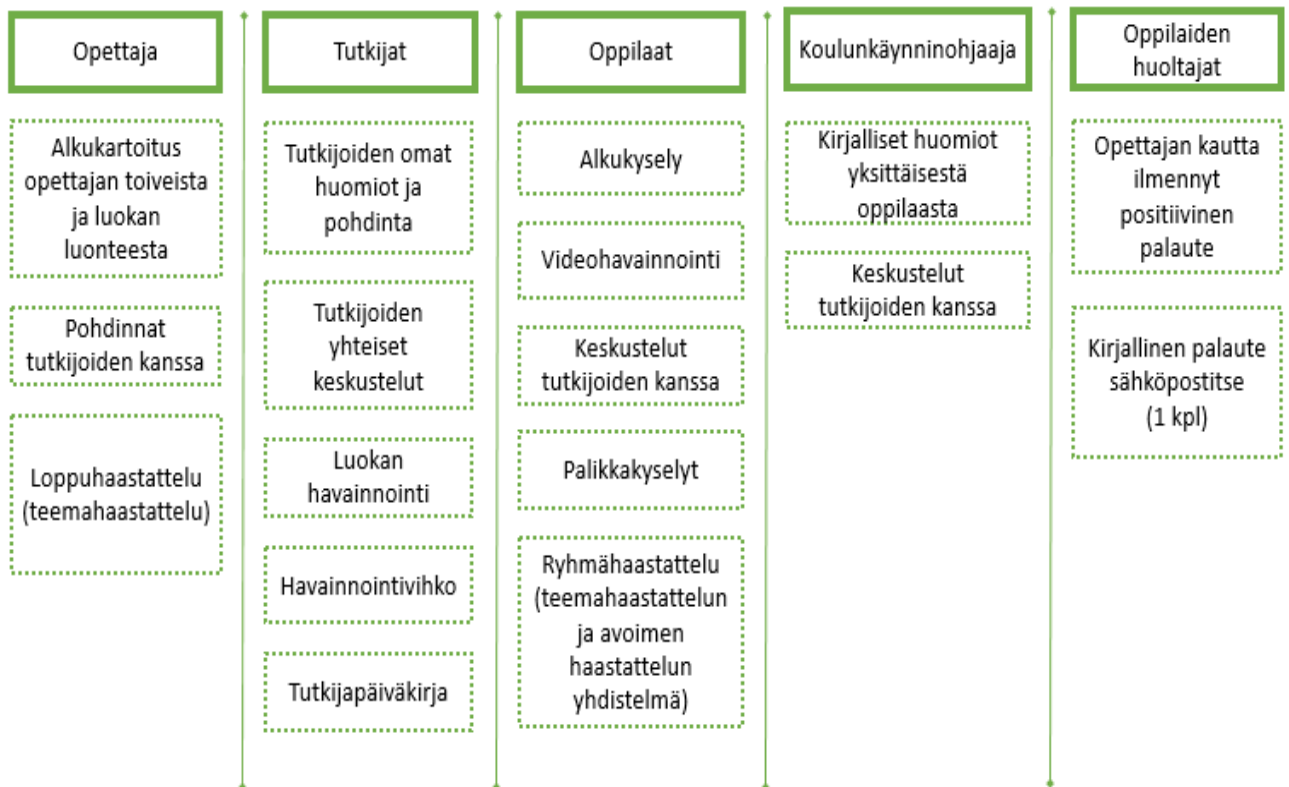
Tutkimuksemme aineisto on kerätty toimintatutkimuksemme yhteydessä keväällä 2017. Aineisto koostuu pääosin lapsilta kerätystä tutkimusaineistosta, erinäisistä haastatteluista, keskustelutuokioiden muistiinpanoista, tutkijoiden omista huomioista sekä niin kodin kuin koulun palautteesta.

5.3.1 Aineiston keruu

Toimintatutkimuksessa on hyvin tyypillistä kerätä aineistoa usein eri menetelmin (Rajamäki 2009, 52). Pyrimme tutkimuksen aikana monipuoliseen aineiston keräämiseen, jotta saisimme tutkimuksen aikana syntyville omille tulkinnoillemme taustatukea. Alla olevasta taulukosta on nähtävissä tässä toimintatutkimuksessa kerätyt aineiston osa-alueet.

TAULUKKO 1. Tutkimuksessa kerätty aineisto.

Tutkimuksen aikana keskustelimme opettajan kanssa useaan eri otteeseen. Osa keskustelusta oli seuraaviin tunteihin tai tuokioiden kehittämiseen liittyvää, mutta vaihdoimme myös useita huomioita luokan ja yksilöiden toiminnasta koulukoiran läsnäolon aikana. Oppilaita pyrittiin kuulemaan läpi koko tutkimuksen. Alkukyselyn täyttämisen ja sen yhteydessä käydyn yhteiskeskustelun pohjalta saimme tietoomme oppilaiden aiempia asenteita ja kokemuksia koirista. Täten saimme tietoomme oppilaat, joilla ilmeni epävarmuutta koirien kanssa toimimista kohtaan sekä oppilaat, joille koiran kanssa toimiminen oli ennestään luontaista.

Havainnoinnin avulla teimme huomioita erinäisten oppilaiden toiminnasta. Havaintopäivinä täytimme pieniä havaintovihkoja, jotka eivät herättäneet liiaksi huomiota. Emme halunneet, että meidän tutkijoiden sekä oppilaiden välille syntyisi kuilu tai että oppilaat kokisivat meidän liiaksi tarkkailevan heidän toimiaan. Tämän kuilun syntymisen välttämiseksi havainnointijakson aikana teimme luokassa paljon muutakin kuin luokan sivusta tapahtuvaa havainnointia. Parhaiten oppilaista oppi heitä lähestymällä ja täten toimimme luokassa osittain eräänlaisina apukäsinä koulunkäynninohjaajien tapaisesti. Tällainen tutkimusluokkaan jalkautuminen ja sopeutuminen autoivat meidän tutkijoiden pääsemistä osaksi luokkakulttuuria, jolloin oppilaat uskaltautuivat

toimimaan seurassamme luonnollisemmin. Lisäksi oppilaskeskustelujen kautta saatoimme syventää havaintojamme yksilöistä.

Koko tutkimuksen ajan täytimme tutkijapäiväkirjoja, jonne listasimme päivien tapahtumia sekä niistä heränneitä ajatuksia ja pohdintoja. Huolimatta siitä, että havainnoimme ja toimimme luokassa yhdessä, omat huomiomme erosivat toisistaan. Myös Rowland (1989, 30) toteaa, että luokassa olevat ihmiset huomioivat aina vääjäämättä erilaisia asioita. Tämän lisäksi keskustelimme yhdessä paljon opetustuokioiden sisällöstä; mikä oli onnistunut, mitä voitaisiin kehittää sekä mitä mielenkiintoisia huomioita tai muutoksia oppilaiden toiminnassa olimme huomanneet. Sähköisessä muodossa kirjoitettavien tutkijapäiväkirjojen lisäksi molemmat tutkijat pitivät edelleen mukanaan pienikokoista havaintovihkoa, johon muistiinpanojen tekeminen kesken oppitunnin oli nopeaa ja huomaamatonta. Perinteisesti tutkimuksessa tutkijan rooli luokassa olisi toimia ulkopuolisena asiantuntijana ilman itse toimintaan vaikuttamista (Heikkinen 2010, 16). Kuitenkin toimintatutkimuksessa tutkijan roolia on kuvattu kaksoisrooliksi, jossa hän toimii sekä tutkijana että prosessin alkuunpanijana (Ronkainen ym. 2013, 69). Toimimme itsekin tutkimuksessamme tämän tutkijan kaksoisroolin alaisena. Ollessamme itse suurena osana prosessia, ei tuntien keskelle jäänyt juurikaan tilaa kirjata tai puretua tarkemmin tekemiimme havaintoihin. Tästä syystä havaintojen kirjaaminen tapahtuikin pääosin välituntisin ja omien huomioiden sekä päivän tapahtumien pohdinta päivän päätteeksi.

Tutkimuksen aikana tapahtuvan pohdinnan kannalta oppituntien väleissä olevat välitunnit olivat tärkeitä. Oppilaiden siirtyessä välitunnille, pystyimme vielä asioiden ollessa tuoreena mielessämme vaihtamaan ajatuksiamme sekä pohtimaan tunnilla tapahtunutta toistemme lisäksi myös niin opettajan kuin välillä luokassa toimineen koulunkäynninohjaajan kanssa. Välituntisin saatoimme keskustella yksittäisten oppilaiden kanssa sekä kysyä heiltä tarkentavia kysymyksiä, mikä onkin luonnollista toimintatutkimuksessa oppilaiden ollessa suuri ja merkittävä toimijaryhmä. Usein oppilaat toimivatkin itse aktiivisina toimijoina tullen itse kertomaan kokemuksistaan meille tutkijoille. Oppilaiden suhtautuminen molempia tutkijoita kohtaan oli hyvin avointa ja oppilaat puhuivat mielellään koulukoiran läsnä ollessa monista heitä koskevista asioista niin tutkijoille ja muille aikuisille kuin myös oman ja viereisten luokkien oppilaille.

Toimintatutkimuksen aikana oppilailta kerättiin pienimuotoisesti määrällistä aineistoa palikkakyselyiden avulla erityisesti tutkimuksen loppuvaiheessa. Nämä kyselyt toteutettiin pääasiassa oppilaiden saapuessa välitunnilta luokkaan. Tällöin opettaja ei ollut vielä luokassa vaan oppilaat saattoivat omaan tahtiinsa siirtyä naulakoilta luokkaan vastaamaan palikkakyselyyn. Kyselyssä oppilaille esitettiin yksi kysymys, johon he vastasivat lisäämällä peitettyyn kannelliseen kulhoon haluamansa värisen palikan. Näitä kysymyksiä esitettiin yhteensä viisi kappaletta

tavallisten tuntien lomassa. Jossakin vaiheessa palikat laskettiin ja koottiin torneiksi ja lapset pääsivät tutkimaan ja keskustelemaan halutessaan vastauksista. Monesti lapset halusivat selittää tutkijoille, mitä vastasivat ja miksi, mikä osoittautui erittäin tärkeäksi tulosten kannalta, sillä lasten vastaukset saattoivat olla paljon moniselitteisempiä. Esimerkiksi negatiivinen vastaus ei välttämättä merkinnyt, ettei oppilas olisi esimerkiksi pitänyt koulukoiraista, vaan hän saattoi selittää, että hänellä oli tänään ikävä omaa koiraansa ja siksi oli valinnut negatiivisimman vaihtoehdon. Tämä osoittaa, miten haastavaa lasten kanssa teetettyjen kyselyjen tulkinta voi olla.

Luokan oppilaiden pienryhmille pidettiin toimintatutkimuksen aikana useampia pienryhmätuokioita, joissa koulukoira oli oppimisen tukena. Nämä tuokiot videoitiin, jotta me tutkijat voisimme tehdä näistä opetustuokioista huomioita vielä myöhemmin. Videoiden pohjalta saimme lisähuomioita oppilaiden työskentelystä ja käyttäytymisestä koulukoiran seurassa. Samalla pystyimme näkemään oman työskentelymme ja kehittämään sitä seuraavaa pientuokiota varten. Videointia pidetään varmana ja totuudellisena työvälineeltä, sillä videolta on mahdollista tarkistaa jälkikäteen, mitä tilanteessa todella tapahtui ja missä järjestyksessä. Toki videoinnin luotettavuuteen vaikuttaa tutkittavien reagointi videoon. Videokamera olisikin hyvä sijoittaa siten, ettei siitä aiheutuisi haittaa tilanteessa toimimiselle. Video voi olla esimerkiksi kauempana tutkimustilanteesta siten, ettei se osu tutkittavien näkökenttään. Videoimalla tutkimustilanteita voidaan tällöin varmistua siitä, etteivät tutkijan muistin varassa olevat asiat unohdu tai muuta tapahtumajärjestystä. (Vienola 2005, 73–74) Omassa tutkimuksessamme videokamera oli asetettu tilanteesta kauemmas ja siten, ettei se kuvannut oppilaiden kasvoja tai ollut heidän näkökentässään häiriötekijänä.

Sovelsimme aineistonkeruussa teemahaastattelua, sillä pyrittäessä ymmärtämään ihmiselämää, haastattelu on yksi joustavimmista, yleisimmistä ja voimakkaimmista tavoista kerätä aineistoa (Fontana & Frey 2000, 645–651). Haastattelu antaa tutkimukseen osallistujalle mahdollisuuden jakaa oma mielipiteensä ja kokemuksensa (Eskola & Vastamäki 2001, 25–26; Tuomi & Sarajärvi 2009, 72–73). Haastattelu auttoi meitä vielä kertaalleen käymään läpi yhdessä opettajan ja lasten kanssa tutkimuksen aikana tapahtunutta. Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, jonka kysymykset liikkuvat ennalta valittujen teemojen ympärille, joiden varassa keskustelu etenee. Kysymysten järjestys ja muoto voivat vaihdella haastattelun aikana (Hirsjärvi & Hurme 2011, 47–48.) Teemahaastattelun joustavuus mahdollistaa tutkijalle sen, että hän voi vielä haastattelun aikana varmistaa, että haastateltava on ymmärtänyt kysymykset oikein ja mahdolliset virhetulkinnat voidaan tällöin korjata ennen haastattelun loppua. (Vilka 2005 104–105.)

Viimeisenä päivänä oppilaat haastateltiin ennalta valituissa 3–4 hengen pienryhmissä. Haastattelussa käytettiin jo aiemmin tutuksi tulleita palikoita kolmessa eri kysymyksessä

keskustelunherättäjinä. Haastattelu oli eräänlainen avoimen haastattelun ja teemahaastattelun yhdistelmä, sillä tavoitteenamme oli tehdä haastattelusta mahdollisimman luonteva ja avoin siten, että haastattelu muistuttaisi mahdollisimman paljon tavallista keskustelua aihepiirin sisällä. Kuitenkin halusimme kuulla keskustelutilanteessa oppilaiden kokemuksista koulukoiran läsnäoloajalta, joten jouduimme esittämään oppilaille keskustelun tukikysymyksiä.

Lapset olivat tärkeä osa muutosta ja heille haluttiin tarjota mahdollisuus käyttää ääntään ja jakamaan kokemuksensa tutkittavasta ilmiöstä. Lapsien haastattelu on haastavaa, sillä etenkin nuoret lapset eksyvät helposti aiheesta tai ryhmähaastattelutilanteessa he mukailevat herkästi toisiaan ryhmäpaineen alla. On hyvä pohtia kannattaako lapsia haastatella yksin vai ryhmässä. Tässä tutkimuksessa lapsia päädyttiin haastattelemaan ryhmissä jännityksen madaltamiseksi. Uskoimme, että kyseisestä luokasta saa paljon enemmän irti, kun tilanne on keskustelunomainen.

Haastattelut toteutettiin opettajanhuoneessa, johon pyrimme luomaan mukavan paikan keskustelulle. Tutkijat istuivat lasten tasolla lattialla piirissä. Tilanne ja paikka saattoivat jännittää osaa, vaikka tilanteesta pyrittiin tekemään lapsille mahdollisimman rento ja mukava. Lapsien haastattelu oli meille tärkeää, koska toimintatutkimus pyrkii osallistuttamaan kaikki siinä mukana olleet. Haastattelutilanteessa mukana oli myös tutkimukseen osallistunut koulukoira. Lastenhaastattelua luotettavuuden näkökulmasta pohdimme myöhemmin luotettavuuden yhteydessä (kts. Luku 7).

Kenttäosuuden loputtua toteutimme opettajalle teemahaastattelun, jonka pääpaino oli luokassa havainnoiduissa muutoksista niin yksilö- kuin ryhmätasolla. Haastattelussa käytettävät teemat kumpusivat Nancy Geen (2013) alan kirjallisuudesta ja tutkimuksista kerättyihin eläimen vaikutuksiin luokassa (kuvio 2). Koska luokassa oli usein läsnä muitakin aikuisia opettajan lisäksi, pyysimme toimintatutkimuksemme aikaisia huomioita myös luokassa erityisesti Saamin apuna työskennelleeltä koulunkäynninohjaajalta. Koulunkäynninohjaaja listasi huomioita oppilaan muutoksesta toimintatutkimuksen aikana koulukoiran ollessa sekä läsnä että poissa luokasta.

5.3.2 Teorialähtöinen sisällönanalyysi

Tutkimuksemme aineisto on analysoitu teorialähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Sisällönanalyysissä tarkastellaan tekstimuotoisia tai sellaiseksi muutettuja aineistoja eli se on toisin sanoen tekstianalyysi (Tuomi & Sarajärvi 2009, 104; Tuomi & Sarajärvi 2002, 105). Omassa tutkimuksessamme haastattelut ja videotallenteiden keskustelut tuli erikseen muuttaa tekstimuotoiseksi. Tutkijoiden päiväkirjat ja muistiinpanot olivat jo tekstimuodossa. Analyysivaiheen valmistelu alkoivat haastattelujen litteroinnilla. Litterointia seurasi

opetustuokioiden videoiden läpikäyminen kirjallisia huomioita tehden sekä lasten palikkakyselyjen vastausten taulukointi. Muu aineisto oli ennestään tekstimuotoista.

Erilaisia tekstianalyysin muotoja tarkastelemalla on helpompi ymmärtää, mihin juuri sisällönanalyysi pyrkii. Eräs toinen tekstianalyysin muoto on diskurssianalyysi. Molemmilla voidaan tutkia samaa aineistoa. Nämä analyysimenetelmät eroavat toisistaan kuitenkin siten, että sisällönanalyysi etsii tekstistä merkityksiä, kun taas diskurssianalyysillä analysoidaan, miten kyseisiä merkityksiä tekstissä tuotetaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 104.) Saman tutkimuksen aineistosta voidaan saada hyvinkin erilaista tietoa, riippuen siitä, minkä analyysimenetelmän tutkija on valinnut.

Sisällönanalyysin avulla tutkija pyrkii muodostamaan tutkittavasta ilmiöstä tiivistetyn sanallisen ja selkeän kuvauksen. Tämän kuvauksen avulla tutkimuksen tulokset pyritään kytkemään ilmiön laajempaan kontekstiin sekä sitä koskeviin muihin tutkimustuloksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105; Tuomi & Sarajärvi 2009, 108) Koska aineistomme on hyvin laaja ja monipuolinen olemme hakeneet sisällönanalyysistä teoreettista tukea, jotta saisimme muodostettua aineistostamme pohjalta selkeän ja helpommin tulkittavissa olevan kokonaisuuden, kadottamatta kuitenkaan oleellista informaatiota. Tavoitteenamme on lajitella tutkimuksen aikana tapahtuneet muutokset osaluokkiin. Apuna olemme käyttäneet aiempia tutkimuksia ja kirjoja. Useissa aihetta koskevissa kirjoissa eläimen vaikutuksia eri tilanteissa on lajiteltu erinäisiin kokonaisuuksiin.

Sisällönanalyysi on mahdollista toteuttaa eri tavoin (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 108–120). Aineistolähtöisen sisällönanalyysin kohdalla Heikkinen ja Sarajärvi (2009, 108) esittelevät Milesin ja Hubermanin kuvauksen laadullisen eli induktiivisen aineiston analyysistä, jossa aineisto pelkistetään eli siitä karsitaan kaikki tutkimuksen kannalta merkityksetön pois (reduointi), ryhmitellään (klusterointi) ja lopulta niistä muodostetaan teoreettisia käsitteitä (abstrahointi). Toinen tapa muodostaa sisällön analyysi on teorialähtöinen (deduktiivinen) sisällönanalyysi, jossa aineiston analyysin luokittelu perustuu aikaisempaan teoriaan tai viitekehykseen. Analyysi ei siis kumpua vain aineistosta, vaan sitä on ohjaamassa jokin teoria tai käsittekartta. Aineistosta on tällöin poimittavissa asiat, jotka sisältyvät käsittekartan piiriin ja ne jotka se sulkee ulkopuolelle. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–113.) Teorialähtöisesti eli deduktiivisesti tehty sisällönanalyysi voidaan jakaa seuraaviin vaiheisiin: analyysirungon muodostaminen, aineiston pelkistäminen, luokittelu analyysirungon avulla. Luokittelussa voidaan jakaa havainnot ylä- ja alaluokkiin. (Heikkinen ja Sarajärvi, 113–117.) Teoriaohjaava sisällönanalyysi etenee aineistolähtöisen sisällönanalyysin tapaan aineiston ehdoilla, mutta abstrahointivaiheessa empiirinen aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin. Aineistolähtöisessä teoreettiset käsitteet luodaan aineistosta, missä taas teoriaohjaavassa ne otetaan valmiina. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 117 – 118.)

Sisällönanalyysin edistämiseksi tutkimme erityisesti kirjallisuutta, jossa käsiteltiin eläimen vaikutusta luokkahuoneessa. Näiden kirjojen perusteella muodostimme kuvioita, jotka jaottelivat eläimen vaikutuksen luokassa osa-alueisiin. Nancy R. Gee (2013) esittelee teoksessa *Animals in our lives: Human-animal interaction in family, community, and therapeutic settings* eläimen vaikutuksia luokassa kuuden toiminnan aiheen ja tavoitteen kautta (kuvio 1). Omassa analyysissämme hyödynnämme Geen luokittelua ja tutkimme hänen artikkelissaan eriteltyjen osa-alueiden ilmenemistä omassa tutkimuksessamme. Tuomen ja Sarajärven mukaan (2002, 105) aineistoa tarkastellaan sisällönanalyysissä eritellen. Geen osa-aluejako tarjosikin oman tutkimusaineistomme erittelyyn hyvän ja käyttökelpoisen pohjaratkaisun.

Sisällönanalyysin jatkotyöstön aloitimme saatettuamme kaiken tutkimusaineiston kirjalliseen muotoon. Tässä vaiheessa kävimme kirjalliset tiedostot läpi yksitellen etsien huomioita Geen mainitsemista eläimen vaikutuksista. Kokosimme jokaiselle osa-alueelle oman tiedoston, johon keräsimme opettajan, oppilaiden, koulunkäynninohjaajan sekä tutkijoiden huomioidut tutkimuspäiväkirjoista. Tämän jälkeen keskustelimme yhdessä osa-alueiden sisäisistä suurista teemoista ja sisällöistä. Näiden keskustelujen pohjalta jaoimme lainaukset ja huomioidut tiedoston sisällä loogisiin kokonaisuuksiin. Tässä yhteydessä pohdimme myös huomioiden roolia omassa tutkimuksessamme sekä sitä, mitkä osa-alueista korostuivat ja mitkä jäivät taka-alalle. Kun loogiset kokonaisuudet oli jäsennetty ja prosessoitu, oli vuorossa kirjoitustyö. Kirjoittamistyön apuna käytimme luomiamme tiedostoja, joista löytyi paljon tuloksia, lainauksia ja pohdintaa osa-alueisiin liittyen.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa käsittelemme tutkimuksemme tuloksia. Teoriapohjana osa-alueiden luokitteluun olemme käyttäneet Nancy Geen (2011) artikkelissa esiteltyjä eläimen vaikutuksen osa-alueita luokassa (ks. luku 3.1). Nämä kuusi osa-aluetta käsittelemme omina alaotsikkoinaan selvyuden lisäämiseksi.

6.1 Empatian ja välittävän suhteen kehittäminen

Mulle on tärkeintä, että Bellalla on hyvä olla.

Ensimmäinen koira-avusteisen pedagogiikan vaikutusosa-alue kohdistuu empatian ja välittävän suhteen kehittämiseen. Geen tutkimuksessa tämän empatian ja välittävän suhteen kehittämisen nähdään kohdistuvan erityisesti eläimiin, mutta esiin nostetaan lisäksi Ascionen tutkimusohjelma, jonka perusteella eläimiin kohdistuva empatia lisäsi empatiakykyä myös ihmisiä kohtaan (Gee 2011, 122). Koira-avusteisen pedagogiikan edistämä empatian kehittyminen voi siis kehittää empatiataitoja niin eläimiä kuin ihmisiä kohtaan. Empatiaan liittyy läheisesti kiintymyssuhde, joka on empatiaa edistävä voima. Pitkäkestoisempi koiran läsnäolo luokassa voi siis johtaa syvempiin vaikutuksiin lasten empatiakyvyssä. Oma tutkimuksemme oli lyhytkestoinen, mutta tästä huolimatta kiintymyssuhteen ja empatiataitojen kehittämiseen liittyviä huomioita oli nähtävillä niin oppilaiden kommentteissa kuin opettajankin huomioissa. Suurin osa huomioista liittyy empatian kokemiseen koulukoiraan kohtaan, mikä myötävaikuttaa positiivisesti esimerkiksi oppilaiden käyttäytymiseen koulussa. Samoin oppilaiden koulukoiraan kohden tunteman empatian kautta heidän keskittymiskykynsä saattoi parantua samoin kuin tehtävien tekemisen motivaatio. Taustalla tässä oli pyrkimys edistää koulukoiran hyvinvointia sekä tuottaa koulukoiralta iloa. Opettaja tiivistääkin käyttäytymiseen liittyvät muutokset oppilaiden pyrkimykseen toimia siten, etteivät he tekisi mitään, mistä voisi aiheutua haittaa luokan koulukoiralta.

6.1.1 Empatia ja välittävä suhde koulukoiraan ohjaavat parempaan käyttäytymiseen

Tutkimuksessamme huomasimme lasten kehittävän välittävän kiintymyssuhteen koulukoiraan kohtaan jo hyvin varhaisessa vaiheessa, minkä ansiosta kiintymys oli läsnä ja syveni koko tutkimuksen ajan. Tutkimuksen alkuvaiheessa oppilaat halusivat yhteiskuvia koulukoiran kanssa sekä piirsivät koulukoiralta piirustuksia. Myös koulukoiran luokkaan tuoneet tutkijat saivat osansa näistä piirustuksista, vaikka suurin osa niistä olikin suunnattu suoraan koulukoiralta. Tutkimuksen aikana oppilaille toteutetuissa palikkakyselyissä jotkin oppilaat pitivät tärkeänä, että koulukoiraan liittyvät vastaukset olisivat mahdollisimman positiivisia. Tämän kaltaista positiivisuuden korostamista esiintyi erityisesti oppilailla, jotka toivat oman kiintymyksensä koulukoiraan vahvasti esiin.

Koiran vierailupäivinä koulukoira odotti oppilaita luokassa välituntien ja ruokailujen päätyttyä. Tavallista oli, että saavuttuaan luokkaan lapset kerääntyivät koulukoiran ympärille. Näiden vapaamuotoisten ja luonnostaan tapahtuvien kerääntymisien aikana oppilaat saattoivat silitellä koira tai seurata katseella koiran tekemisiä. He saattoivat myös puhua suoraan koiralle, muille koiran ympärille kerääntyneille oppilaille tai tutkijoille. Suurimmaksi osaksi puheiden keskiössä oli luokan koulukoira Bella. Oppilaat korostivatkin pitkin tutkimusta koulukoiran tärkeyttä omassa luokassaan, puhumalla koulukoirasta erityisesti ”meidän Bellana”. Lisäksi koulukoiran viimeisinä vierailupäivinä osa oppilaista toi oma-aloitteisesti koulukoiralta lahjaksi herkkuja sekä leluja kiintymyksensä osoittamiseksi.

Koulukoiraan kiintymisen kautta myös oppilaiden empatiasuhde koulukoiraan kohtaan kasvoi. Koulukoiran vierailuja varten luokkaan oli yhdessä oppilaiden kanssa luotu erityiset säännöt luokassa toimimiseen liittyen. Ennen sääntöjen laatimista oppilaille oli kerrottu koirien käytöksestä sekä niiden tarkasta kuuloaistista. Oppilaat siis tiesivät, etteivät säännöt olleet mielivaltaisia vaan niistä jokaiselle oli oikea selitys. Oppilaiden empatian tunne koulukoiraan kohtaan motivoi heidät noudattamaan sääntöjä. He kertoivat käyttäytyvänsä erilaisesti, jotta koulukoiralla olisi hyvä olla. Oppilaat tulivat koulukoiran läsnäolon aikana tietoisemmiksi omasta käytöksestään ja toiminnastaan luokassa. Heidän kiintymyssuhde koulukoiraan kohtaan sai heidät huolehtimaan paremmin siitä, että myös koiralla oli hyvä olla.

Koira kuulee niin hyvin niin jos huutaa, ni se ei oo kivaa.

Koulukoiran saapumista edeltävältä pohjustustunnilta oppilaiden mieleen jäi erityisesti tieto koirien herkemmästä kuuloaistista. Läpi tutkimuksen oppilaat pitivätkin yhdessä huolta siitä, ettei luokassa

ollut liian suuri äänitaso. Oppilaat muistuttivat luokkatovereitaan siitä, että luokassa ei saanut huutaa koulukoiran vuoksi. Heille oli tärkeää, ettei koulukoira sattuisi korviin, jotta sen ei tarvitsisi poistua luokasta rauhallisempaan tilaan, mikä olisi ollut seurauksena liiallisesta melusta. Tutkimuksen aikana tutkijat joutuivat ainoastaan kerran antamaan koko luokalle yhteisen varoituksen liiallisesta äänitasosta. Äänitason nousemiseen vaikutti tällöin luokan oman opettajan poissaolo, minkä vuoksi oppilaat olivat tavallista rauhattomampia sijaisen aikana. Varoituksen jälkeen oppilaat muistivat välittömästi koulukoiran läsnäolon ja loppupäivä sujui jälleen rauhallisemmin koulukoiran tunteita ja kuuloa kunnioittaen.

Koulukoiran läsnäolo muistutti oppilaita myös luokassa kävellen liikkumisen tärkeydestä. Heille oli kerrottu, että koira saattaisi riehaantua tai säikähtää, mikäli joku juoksis luokassa. Haastatteluissa oppilaat perustelivat rauhallisempaa käytöstään koulukoiran läsnä ollessa jälleen koiran tunteiden kautta. Oppilaat eivät halunneet koiralle pahaa.

Mä oon siivonnut tavaroita lattialta, ettei Bella söisi niitä.

Oppilaille ei ollut huomattu mainita mitään lattioiden siisteyteen liittyen, eikä täten siivoamisesta lukenut koulukoiran saapumista varten tehdyissä säännöissä. Kuitenkin ensimmäisenä kokonaisena päivänä, jolloin koulukoira oli luokassa, huomasi yksi oppilaista koiran syövän lattialla olevia teroittimen roskia. Tämän seurauksena teimme oppilaiden kanssa johtopäätöksen siitä, ettei roskia tai pieniä koiran suuhun meneviä tavaroita tulisi olla lattiatasossa. Syynä tähän oli jälleen koiran hyvinvointi, sillä vierasesineiden syöminen saattaisi vahingoittaa koulukoira. Lattialla olevat teroittimen roskat siivosi oma-aloitteisesti yksi oppilaista, joka ei ollut edes toiminut alkuperäisenä roskaajana. Tästä eteenpäin oppilaat huolehtivat lattioiden siisteydestä entistä enemmän ja huomauttivat luokkakavereilleen, mikäli heiltä oli tippunut esimerkiksi kynä tai kumi luokan lattialle.

6.1.2 Empatia ja välittävä suhde koulukoiraan edesauttavat keskittymistä

Sääntöjen noudattaminen ei ollut ainoa koulutyöskentelyn osa-alue, jota empatian tunteminen koulukoiraan edisti. Oppilaat huomasivat nopeasti, että koulukoira oli ruuan suhteen erittäin ahne. Tästä he päätyivät johtopäätökseen siitä, että koulukoira rakasti herkkuja ja tuli onnelliseksi niitä saadessaan. Tutkimuksen aikana oppilaat saivat useissa eri tilanteissa palkita koulukoira herkuilla, mikä teki sekä oppilaat että koulukoiran onnelliseksi.

Hyöty koiran palkitsemisesta oli molemminpuolista, sillä sekä oppilaat, että koira tulivat siitä iloisiksi. Myös koiran suhteen arkuutta osoittanut oppilas halusi palkita koulukoiraa herkuilla. Käden sijasta hän laittoi herkun lattialle ja antoi koiralle suullisesti luvan ottaa herkun.

Tehtäviin keskittymisen edistämiseksi osa oppilaista sai pulpetilleen koiranherkun yksittäisen tehtävän tehtyään. Oppilas sai itse valita, halusiko hän antaa vieressä odottavalle koiralle herkun aina yhden tehtävän jälkeen vai halusiko hän kerätä suuremman määrän herkkuja ja antaa ne kerralla koiralle. Koska oppilaat kokivat edelleen tärkeinä sen, että koulukoira saisi herkkuja, parantui heidän keskittymisensä ja jaksamisensa koiran herkkujen keräämisen ansiosta.

Mä teen niin paljon tehtäviä ku pystyn, et mä saan antaa Bellalle namia, kun se niin paljon siitä tykkää. (Saami)

Jälleen oppilaiden motivoitumisen takana oli siis empatia koulukoiraa kohtaan. Esimerkiksi aiemmin ohjaajan tukea tehtäviin keskittymiseen tarvinnut Saami pystyi keskittymään tehtäviinsä entistä pidempiä aikoja ilman aikuisen välitöntä läsnäoloa. Saman huomion keskittymisajan pitenemisestä teki hänen kanssaan useimmilla tunneilla työskennellyt koulunkäynninohjaaja. Saami halusi siis tehdä tehtäviä mahdollisimman paljon, jotta hän voisi miellyttää koulukoiraa useilla koiranherkuilla. Myös muilla koiranherkkuja keränneillä oppilailla oli samankaltaisia ajatuksia. Huomionarvoista on, että oppilaiden työnjälki pysyi hyvänä aiempaa nopeammasta ja pitkäkestoisemmasta työskentelytahdista huolimatta.

6.1.3 Empaattisuuden muutos muita luokan oppilaita kohtaan

Vaikka tutkimusten mukaan eläimiä kohtaan tunnettu empatia lisää empatiakykyä myös ihmisiä kohtaan (Gee 2011, 122), emme tutkijoina havainneet kyseistä muutosta luokassa. Emme olleet onnistuneet tekemään suuria havaintoja oppilaiden empatiakyvystä toisiaan kohtaan ennen koulukoiran saapumista luokkaan. Samoin koulukoiran läsnä ollessa oli empatiakykyä vaikea havainnoida luokkahuoneessa, sillä empaattisuuden mittaaminen tai tulkitseminen ei ole täysin yksiselitteistä tai nopeaa. Vaikka emme tutkijoina olleet huomioineet muutoksia oppilaiden empatiakyvyssä muita luokan oppilaita kohtaan, ilmaisi luokan opettaja haastattelussa omat huomionsa erityisesti yhden oppilaan empatiakykyyn liittyen. Oppilas oli saattanut tönä, potkia tai pistää neulalla toisia luokan oppilaita. Tutkimuksen aikana opettaja ei ollut huomannut enää samaa käyttäytymismallia. Tutkimuksen aikana oppilaalla olleet haastavat hetket olivat tulleet esiin ainoastaan oppilaan ilmeestä, josta opettaja oli osannut päätellä oppilaalla olevan huonon hetken.

Kuitenkaan oppilas ei purkanut turhautumistaan tai huonoa mieltään tutkimuksen aikana muihin oppilaisiin vaan pystyi hillitsemään itsensä, mikä oli edistystä hänen taidoissaan.

Tätä oppilasta ajatellen tähän oli mahtava juttu. Hän varmaan arvaa sen, että jos hän koiraa kohtelee niinku hän kohtelee kavereita, niin mitään luottamusta tai aitoa vuorovaikutussuhdetta ei synny. Niin fiksu lapsi hän kuitenkin on, että nyt pitäisi saada siirtyä se siihen, että hän myös ihmissuhteissa arvostaa sellaista. (Opettaja)

Haastattelussa opettaja toivoi, että koulukoiraan kohtaan opittu empaattinen toimintatapa siirtyisi myös ihmisiin. Haastattelussa oppilas oli kertonut saavansa itse hyvän mielen antaessaan koulukoiralta herkun. Vastaavasti hän oli ymmärtänyt, että koulukoiraan tuli kohdella hyvin, jotta koira hakeutuisi jatkossakin hänen luokseen. Vaikka suoranaista empaattista toimintaa luokkatovereita kohtaan emme tutkimuksemme aikana havainnoineetkaan, on muiden luokkakavereiden satuttamatta jättäminen jo itsessään merkki empatiakyvyn kehittymisestä ihmisiä kohtaan ottaen huomioon oppilaan aikaisemman taustan. Tähän on koulukoiran lisäksi saattanut vaikuttaa myös oppilaan luonnollinen kasvu ja kehitys. Oli koulukoira sitten tämän oppilaan kannalta empatiakyvyn kehittymisen alkusysäjä tai myötävaikuttaja, opettajan tekemät huomiot oppilaan käytöksestä tutkimuksen aikana ovat jo askel oikeaan suuntaan.

Luokkatasolla oli hienoa huomata, kuinka oppilaat pystyivät toimimaan heiltä odotetulla tavalla koulukoiran aikana. Tavallaan koulukoiran vierailut toimivat oppilaille palkintona oikeanlaisesta käytöksestä esimerkiksi äänentason suhteen. Tutkimuksen kohdalla oppilaat saivat palkinnon, eli koulukoiran, ennen koulukoirasääntöjen noudattamista. Yleisimmin käytettävä metodi olisi oikeanlaisen toiminnan toteuttaminen, jonka jälkeen olisi vasta mahdollista saada palkinto. Tässä tapauksessa se olisi tarkoittanut sitä, että oppilaiden olisi pitänyt pystyä toimimaan sääntöjen mukaan jo ennen koulukoiran vierailujen aloittamista. Mielenkiintoista on, että oikeasta toiminnasta palkitseminen voi toimia käänteisessä järjestyksessä siten, että palkinto tulee ennen säännön tai tehtävän toteuttamista, kuten tässä tutkimuksessa.

6.2 Rauhoittava vaikutus ja emotionaalinen hyvinvointi

Yhtäkkiä ei ookaan mihinkään kiire. Ilmapiiiristä tuleekin sellainen paineeton. - - Selkeesti siinä tilanteessa kaikki kiire häviää. (Opettaja)

Koulukoirista puhuttaessa yksi yleisimmin esiin nousevista teemoista on koiran rauhoittava vaikutus. Tähän liittyen tutkimuksissa on nostettu esiin erityisesti oksitosiini- ja kortisolihormonit, joiden vaikutuksesta kerroimme kolmannessa luvussa. Koiran rauhoittavaa vaikutusta on siis tutkittu

myös tieteellisesti, joten ei ole ihme, että se nousee usein esiin koira-avusteisen pedagogiikan vaikutusten yhteydessä.

Tässä luvussa käsittelemme erikseen sekä koulukoiran rauhoittavaa vaikutusta, että sen vaikutusta emotionaaliseen hyvinvointiin luokassa. Emotionaalista hyvinvointia koulukoira edistää ilon tuomisen, viihtyvyyden lisäämisen sekä läheisyyden tarjoamisen kautta. Koiran rauhoittavan vaikutuksen yhteydessä nostamme esiin huomioita ilmapiiriin liittyen.

6.2.1 Koira rauhoittaa ja luo kiireettömän ilmapiirin

Koiran rauhoittava vaikutus näkyi tutkimuksen aikana niin yksilö- kuin ryhmätasolla. Haastatteluissa oppilaiden näkemykset koko luokan toiminnan osalta olivat vaihtelevia ja osittain ristiriidassa keskenään. Kuitenkin oppilaiden omasta käyttäytymisestä kysyttäessä 17 oppilasta 20:sta kertoi käytöksensä muuttuneen koulukoiran läsnä ollessa. Oppilaat malttoivat odottaa omalla paikallaan, että koulukoira kiertelisi luokkaa ja saapuisi heidänkin luokseen. Myös opettaja oli huomannut joitakin yksilötason muutoksia käyttäytymisen rauhoittumisessa. Yleisellä tasolla puhuttaessa opettaja korosti, ettei koiran läsnäolo ollut tuonut mitään negatiivisia muutoksia luokan käyttäytymiseen. Kuitenkin huomioitava on, että koulukoira ei ole ihmelääke, joka rauhoittaa kaikki luokan oppilaat hetkessä. Vaikka opettaja kertoikin huomanneensa monia positiivisia muutoksia käytöksessä, toi hän esiin, että kaikilla oppilailla koiran tuoma tuki rauhoittumiseen tai tehtäviin keskittymiseen ei kestänyt koko oppituntia.

Osalla tietysti tuntuu, että se menee kaikessa niin, et pystyy sen 10–15 minuuttia pitämään mielessä sen yhen asian, tässä kohtaa Bellan, ja sit se sammuu. Ja tavallaan sit aikuinen yrittää sitä toimintaa ohjata taas uuteen suuntaan, mut se ei lähe sieltä. Et se oli jännä huomata, et 3-4 kohdalla se toimi niin. (Opettaja)

Vaikka muutamalla oppilaalla olikin välillä hankaluuksia rauhoittua luokassa tavallisina koulupäivinä sekä koulukoirapäivinä, kertoi opettaja koiran rauhoittaneen myös koko luokan ilmapiiriä. Hän oli ollut tyytyväinen siihen, että oppilaat olivat pystyneet keskittymään koulutehtäviin koulukoiran sijasta.

Vois kuvitella, että pieni lapsi, joka on innostunut koirasta, ei malttais olla paikallaan yhtään vaan aina - - seurais koiraa ja tehtävät jäis tekemättä. - - Mut niin se ei ollut, vaan lapsethan jaksoi tosi hienosti tulla silti (omalle) paikalle ja tehdä töitä. (Opettaja)

Lisähuomiona ilmapiirin rauhoittumiseen opettaja nosti esiin kiireen katoamisen. Kiireettömän ilmapiirin ansiosta oppilaat viihtyivät luokassa ilman, että heillä oli kiire kotiin tai välitunnille.

Opettaja oli itsekin kokenut olonsa kiireettömämmäksi ja paineettomammaksi luokassa koulukoirapäivinä. Beckin & Katcherin (1996, 104) mukaan joskus jo pelkkä eläimen näkeminen voi saada ihmisen rentoutumaan. Koira voikin rentouttaa tai rauhoittaa oppilasta myös toiselta puolelta luokkaa. Serpell (1996, 81–82) kertoo tutkimuksesta, jossa jo koiran läsnäolo samassa huoneessa rauhoitti lapsia ääneenlukutilanteessa. Lasten ei siis tarvinnut olla kosketuksissa koiraan kokeakseen koiran rauhoittavan vaikutuksen, joka ilmeni muun muassa alentuneella verenpaineella. Tutkimuksessa huomattiin lasten olevan rauhallisempia myös koiran poistumisen jälkeen, jolloin koiran rauhoittava vaikutus jäi huoneeseen, vaikka koira itse vietiinkin huoneesta pois. Koiran läsnäolon rauhoittavasta vaikutuksesta erityisesti ääneenlukutilanteessa onkin tehty muita tutkimuksia, joiden mukaan koiran rauhoittava vaikutus on voimakkaampaa kuin aikuisen tai läheisen ystävän (vrt. Jalongo ym 2004, 9; Gee 2011, 126; Kim 2014).

6.2.2 Koskettaminen ja läheisyys lisäävät hyvinvointia

Oppilaiden haastatteluissa esiin nousivat koulukoiran koskettamisen ja läheisyyden merkitys. Erityisen merkitykselliseksi koettiin koiran silittäminen, minkä moni oppilas valitsikin tärkeimmäksi asiaksi koulukoiran läsnäolossa. Kosketus on tutkitusti todettu tärkeäksi lapsen hyvinvoinnin ja kehityksen kannalta. Kosketuksen tiedetään vähentävän stressiä, ärtyneisyyttä ja levottomuutta sekä parantavan unen laatua ja keskittymistä. Kosketuksen merkitys on tärkeä oikeastaan läpi koko ihmisiän. (Cacciatore, Ingman-Friberg, Kauppinen, Laru & Pekkola 2017.) Myös koirien silittämisen on todettu saavan aikaan vastaavanlaisia tuloksia, kuin ihmisen kosketuksesta (kts. Luku 3). Aina lapsella ei ole mahdollisuutta saada tarvitsemaansa kosketusta tai hänen on vaikea ottaa se vastaan toiselta ihmiseltä. Koulukoira voi tarjota yhden turvallisen ja välittömän kosketuksen lähteen lapselle.

Silittäessä tunnen turkin lämmön. Tulee hyvä olo.

Jokaisessa ryhmässä kuvailtiin positiivisilla adjektiiveilla – kuten pehmeä, söpö, ihana ja hyvä – koulukoiran silittämiseen liittyvää tunnetta. Parhaimmillaan tämä hyvänolontunne voi lisätä oppilaan hyvinvointia. POPS 2014 listaa opettajan tehtäväksi oppilaiden hyvinvoinnin seuraamisen ja edistämisen (POPS 2014, 34). Koira-avusteinen pedagogiikka voi siis toimia tietoisena pedagogisena ratkaisuna oppilaiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Myös Gee (2011, 128) kertoi tutkimuksesta, jossa koiran läsnäolo oli vaikuttanut lisäävän oppilaiden emotionaalista vakautta ja hyvinvointia.

Silittämisestä puhuttaessa oppilaat nostivat esiin sen, että myös koulukoira nautti silittämisestä. Haastattelujen perusteella koulukoiran koskemisesta tuli hyvä olo sekä oppilaalle itselleen että koiralle. Jotta oppilas saattoi todeta koulukoiran nauttivan kosketuksesta, tuli hänen pystyä tulkitsemaan koiran kehonkieltä sekä osata asettua sen asemaan. Tähän liittyen empatiataitojen kehittymistä käsiteltiin luvussa 6.1.

Silittämisen lisäksi tieto koirasta luokassa tuntui oppilaista mukavalta. Useat oppilaista mainitsivat tulevansa välitunnin tai ruokailun jälkeen luokassa aina ensimmäisenä koulukoiran luokse. He sanoivat luokkaan palaamisen tuntuvan aina mukavalta, kun he tiesivät koulukoiran odottavan luokassa. Koulukoira voikin lisätä positiivisia asenteita koulua kohtaan tai lisätä jaksamista koulussa käymiseen (Gee 2011, 128; Latvala-Sillman 2013, 206). Koulukoiran vastaanottavaisuuden ja varauksettoman hyväksynnän ansiosta oppilaat saattoivatkin tuntea tutkimuksemme aikana olonsa tervetulleeksi ja odotetuksi saapuessaan luokkaan. Koira onkin sosiaalisesti vastaanottava eläin, sillä se ei kanna kaunaa samalla tavalla kuin ihminen.

Tutkimuksen aikana oppilaat saivat useaan otteeseen palkita koulukoiraa oikein toimimisesta koiranherkulla. Koiranherkkujen merkitys nouseekin tutkimuksen tuloksissa esiin niin empatian (luku 6.1) kuin motivaation (luku 6.6) yhteydessä.

Kun Bella nuolaisee namin kädestä, siitä tulee jotenkin hyvä olo.

Vastaava tilanne, jossa koira itse koski oppilasta, oli koulukoiraa varten opeteltu tervehdys. Tervehdyksessä oppilas näytti koulukoiralle peukaloa ylöspäin, jolloin koira tuli koskemaan kuonolla oppilaan peukaloon. Tällöin oppilas sai hetkeksi koulukoiran täyden huomion sekä kosketuksen. Oppilaat käyttivätkin koulukoiran tervehdystä ahkerasti tutkimuksen aikana siitä selvästi nauttien.

Tutkimuksen aikana lapset halusivat selkeästi olla koiran kanssa paljon kosketuksissa. Koira pystyykin antamaan ihmiselle tunteen siitä, että hän on tärkeä ja arvostettu esimerkiksi koskettamisen kautta huomioimalla (Hallgren 1991, 31). Tutkimuksemme aikana koulukoira oli aina avoin kosketuksille ja valmiina huomioimaan oppilaan. Koiran kosketus ja läheisyys olivatkin yksi tärkeä emotionaalista hyvinvointia lisäävä osa-alue tutkimuksessamme.

6.2.3 Koulukoira tuo ilon luokkaan ja lisää kouluviihtyvyyttä

Koulukoira voi edistää emotionaalista hyvinvointia muullakin tavalla kuin kosketuksen ja läheisyyden kautta. Minkkisen (2015, 34) mukaan emotionaalisen kouluhyvinvoinnin ytimessä ovat emootiot, joita koulutyö, kouluympäristö ja koulu kokonaisuutena oppilaassa herättävät. Koulukoira

voikin tuoda luokkaan iloa sekä vapauttaa jännittyneitä tunnelmaa parantaen näilläkin tavoin kouluviihtyvyyttä. Friesenin (2010, 262) mukaan koirien on havaittu parantavan alakoululaisten lasten emotionaalista vakautta. Omassa tutkimuksessamme esiin nousivat positiivinen asenne kouluun saapumiseen sekä tehtävien tekemiseen koulukoiran ollessa luokassa. Samoin oppilaat muistelivat ilolla tilanteita, joissa koulukoira oli tehnyt jotakin hölmöä tai odottamatonta ja luokassa oli saatu hyvät naurut.

Koulukoira toimi tutkimuksen aikana pääosin ohjeiden ja odotusten mukaan. Satunnaisesti koira saattoi kuitenkin yllättää ja tehdä jotakin koiralle kiellettyä tai muuten oppilaita, opettajaa tai tutkijoita huvittavaa. Oppilaiden mielestä koulukoiran ahneus koiranherkkuja kohtaan oli hauskaa. Oppitunnit kevenivät oppilaiden saadessa välillä nauraa koiran toiminnalle luokassa. Myös oppilaiden haastattelutilanteessa koira päätyi toteuttamaan ohjaajan väärän käskyn, mikä nauratti oppilaita. Tämä oli kuitenkin vain hyvä, sillä samalla tunnelma vapautui. Koiran mukaan ottaminen haastattelutilanteeseen olikin etukäteen tietoisesti päätetty, minkä totesimme olleen hyvä päätös tilanteen rentouttamisen kannalta.

Haastattelussa oppilailta kysyttiin, mikä oli tärkeintä tutkimuksen aikana. Vaihtoehtoja oli kuusi ja oppilaat saivat halutessaan valita useammankin niistä tai kertoa jonkin vaihtoehtojen ulkopuolisen asian. Haastatteluun osallistuneista 20:sta oppilaasta 19 valitsi koulukoiran kanssa opiskelun.

Bellan kanssa on hauska tehdä tehtäviä, kun se koirakin on siinä mukana

Oppilaiden vastauksissa korostui oppimisen hauskuus yhdessä koulukoiran kanssa. Erityisesti esiin nousi siis juuri koulukoiran kanssa yhdessä toimiminen ja oleminen eikä niinkään tekemisen luonne. Huomioitava kuitenkin on, että koulukoiran kanssa tehdyt tehtävät olivat pääosin toiminnallisia ja osallistavia, mikä vaikutti lisäävän oppilaiden intoa tehtäviin, vaikka se ei vastauksista käynytkään ilmi.

Vaikka tutkimuksemme kenttäosuus oli vain reilun kuukauden pituinen, tuli koulukoiran merkitys luokan oppilaille erittäin selkeäksi jo tällä aikavälillä. Koulukoira oli suuri yhteinen puheenaihe ja ilontuoja, jota odotettiin aina innolla. Tutkimusluokan oppilaiden lisäksi myös muiden luokkien oppilaat kyselivät innoissaan seuraavia päiviä, jolloin koulukoira olisi taas koululla, vaikka he eivät koiraan nähneetkään kuin satunnaisesti ulkona.

Mä oon oottanut (koulukoirapäiviä) ihan yhtä paljon kuin oppilaat. Se on tuntunut aina kivalta kirjoittaa tonne, että jees, keskiviikkoon jaksetaan. (Opettaja)

Tutkimuksemme kenttätöön aikana koulukoira oli odotettu vieras, joka kylvi iloa ympärilleen. Koira odottivat niin oppilaat kuin opettaja. Koiran seurassa viihtyvät erilaisetkin ihmiset, joten ei ole ihme, että koiran läsnäolo voi lisätä myös kouluviihtyvyyttä.

6.3 Kommunikointi ja lukeminen

Meil oli ollut puhetta kuraattorin kanssa jo aikaisempien luokkien kohdilla - - että tehtäis koira-avusteista opettamista ryhmäytämisen kannalta. Se on jäänyt aina jostakin kumman syystä. Ei olla siis koskaan päästy käytäntöön. Ja nyt - - kaikki kortit jotakuinkin käytetty. Tämä (tutkimus) oli taivaanlahja siinä kohtaa. Mä aattelin, et tässä se on. (Opettaja)

Opettaja toivoi koira-avusteisesta pedagogiikasta olevan erityisesti apua luokan sosiaalisten suhteiden ja ryhmäytymisen kannalta. Hän oli suunnitellut aiemminkin koira-avusteisen pedagogiikan hyödyntämistä erityisesti haastavien ryhmien toimivuuden parantamiseksi, mutta suunnitelmat eivät olleet aiemmin johtaneet käytännön toimintaan. Opettajan alkutoiveita kartuttaessa opettajan innostus koira-avusteista pedagogiikkaa kohtaan olikin selkeästi nähtävissä, mihin aiempi lukeminen koirien ryhmäytävistä vaikutuksista saattoi vaikuttaa. Ennen kenttäosuutta tutkijoiden odotukset koira-avusteisen pedagogiikan suurimmista hyödyistä koskivat erityisesti motivaatiota ja keskittymistä. Tutkimuksen edetessä koiran tuoma sosiaalinen ja ryhmäyttävä tuki tuli lisäyllätyksenä tutkijoille, jotka eivät aiheeseen perehtymisestä huolimatta olleet osanneet odottaa niin näkyviä tuloksia tällä osa-alueella. Vaikka koiran sosiaalista tukea, ryhmäyttämistä sekä muita vuorovaikutusta edistäviä hyötyjä käsitellään monissa alan tutkimuksissa, eivät ne olleet nousseet esiin tutkijoiden ajatuksissa.

Tässä luvussa keskeistä on koulukoiran vaikutus sosiaalisiin suhteisiin, kommunikointiin sekä ryhmäytymiseen. Monissa tutkimuksissa on huomioitu koiran rooli sosiaalisen kommunikoinnin kynnyksen alentajana. Tätä roolia on kuvailtu esimerkiksi oppilaiden välisenä sosiaalisena siltana toimimisena. Toinen käytetty nimitys on sosiaalinen jäänmurtaja (eng. social lubricant), mitä käytämme myös tässä tutkimuksessa sen yleistyneen käytön seurauksena alan kirjallisuudessa.

Kommunikointiin yhteydessä olevien osa-alueiden lisäksi nostamme tämän luvun lopuksi esiin koiran roolin verenpaineen laskemisessa ääneenlukutilanteessa. Vaikka koiralle lukemisen voidaan ajatella olevan lapsen ja koiran välistä kommunikointia, koemme koiran roolin ääneenlukutilanteessa ensisijaisesti rauhoittavana. Tästä syystä näemme lukemisen yhdistyvän paremmin koulukoiran rauhoittavaa vaikutusta käsittelevään osa-alueeseen, jossa voidaan nostaa esiin myös koiran fysiologiset hormonitasoon liittyvät vaikutukset oikeassa asiayhteydessään.

Selkeyden vuoksi olemme pitäytyneet tulosten tarkastelussa alkuperäisissä Geen (2011) määrittelemissä osa-alueissa. Tästä syystä lukeminen käsitellään kommunikoinnin yhteydessä.

6.3.1 Koulukoira toimii sosiaalisena jäänmurtajana

Tutkimuksen aikana koimme lasten pystyvän kommunikoimaan kanssamme luonnollisesti, vaikka olimme heille uusia aikuisia. Koulukoiran sosiaalisena jäänmurtajana toimiminen ei siis rajoittunut ainoastaan oppilaidenvälisiin suhteisiin. Ahonen (2013, 186) toteaa koirien toimivan luokassa jäänmurtajina niin opettajien, oman luokan oppilaiden kuin muiden luokkien oppilaiden keskinäisissä suhteissa. Opettaja korosti, ettei saamamme vastaanotto ollut itsestäänselvyys, sillä uusien aikuisten läsnäolo luokassa olisi voinut tehdä ilmapiiristä esimerkiksi riehakkaamman tai käänteisesti sulkeutuneemman.

Se on kauhean kiva, et lapset on ottanut teidät kauhean hyvin vastaan. Just erityisesti Saami, jonka on ollut vaikea hyväksyä yhtään ketään lapsia tai aikuisia. - - Ja että (oppilaat) ovat ottaneet teiltä ohjeita vastaan. Et ku monesti lapsi voi olla vähän silleen et ”älä tuu lähelle”, mut semmosta en oo nähnyt tässä tapahtuvan. Ja tietysti usein varsinkin erityislasten kanssa käy niin, ku tulee vieraita ihmisiä luokkaan, ni voi mennä pari viikkoo ihan hurlumhei. Mut tässä mä en nähnyt lainkaan sitä vaihetta, että lapset ois mennyt jotenkin lukkoon tai lähtenyt jotenkin häiriökäyttäytyyn. (Opettaja)

Tutkijoina koimme pääsevämme helposti luokkayhteisön sisään, jolloin tutkijan roolimme lisäksi olimme myös yhteisön jäseniä. Oppilaat kääntyivätkin helposti puoleemme monissa opettajalta kysyttävissä asioissa. Tämän lisäksi koimme olevamme oppilaiden luottamuksen arvoisia, sillä he kertoivat koiran läsnä ollessa meille paljon asioita omasta elämästään. Loppuhaastattelussa opettaja toi esille alkupohdintansa siitä, kuinka Saami pystyisi adaptoitumaan uuteen toimintamalliin ja luokkaan saapuviin uusiin aikuisiin. Itse emme olleet keskittyneet huomioimaan mahdollisuutta siihen, etteivät oppilaat olisi kanssamme yhteistyöhaluisia. Koulukoiran ollessa luokassa ja oppilaiden huomion keskiössä, emme havainneet haasteita tutkijoiden kanssa kommunikoinnissa tai toimimisessa. Myös Saamin kanssa koimme tulevamme toimeen hyvin ilman ongelmia, mitä saattoi edistää hänen huomionsa kiinnittyminen ensisijaisesti koulukoiraan. Koira onnistui rikkomaan jään sekä luokan oppilaiden että heille vieraiden tutkijoiden välillä. Tämä madalsi vuorovaikutuskynnystä molempiin suuntiin.

Koulukoiran läsnäolo luokassa lisäsi vuorovaikutusta tutkimusluokan sekä muiden koulun luokkien välillä. Muiden luokkien oppilaat saattoivat esimerkiksi kysellä tutkimusluokan oppilailta päiviä, jolloin koulukoira olisi seuraavan kerran luokassa. Samoin puhetta oppilaiden kesken syntyi

myös koulukoirasäännöistä tai koulukoiran tervehtimisestä. Fine (2010, 249) kertoo tutkimuksesta, jonka tuloksissa raportoitiin koira-avusteisen terapian lisänneen 38 vuorovaikutusta koira-avusteisen terapiatilanteen ulkopuolella. Tutkimus on lähellä omaamme, sillä koira-avusteisia terapiahetkiä pidettiin kaksi kertaa viikossa. Erona on, että tutkimus oli omaamme pitkäkestoisempi, mutta päivittäiset terapiahetket olivat huomattavasti koulupäiviä lyhempiä. Tuntimäärällisesti laskettuna omassa tutkimuksessamme oppilaat viettivät koulukoiran kanssa enemmän aikaa kuin Finen esittelemässä verrokkitutkimuksessa. Vaikka vastaavaa laskelmaa koulukoiran lisäämistä vuorovaikutustilanteista ei omassa tutkimuksessamme tehty, teimme tutkimuksen aikana huomioita pienen kynnyksen vuorovaikutustilanteista tutkimusluokan oppilaiden ja muiden koulun oppilaiden välillä. Tämän lisäksi ollessamme ulkona koulukoiran kanssa, olivat meille tuntemattomat oppilaat saaneet tietoonsa koulukoiran nimen sekä sen tervehtimiseen liittyvät säännöt ja tavat. Havaitimme myös luokan oven ollessa auki siten, että käytävässä kulkevat ja jonottavat oppilaat saattoivat aloittaa keskustelemaan luokan ovesta näkyvistä koirasäännöistä.

Tutkimusluokan oppilaista osa pyrki selvästi enemmän huomion keskipisteeksi ja osa taas valokeilasta pois. Tutkimuksen aikana teimme huomioita erityisesti muutamasta oppilaasta, jotka alkoivat toimimaan sosiaalisemmin erityisesti päästessään koulukoiran lähelle. Hyviä tilaisuuksia olivat esimerkiksi tilanteet, joissa oppilaat saapuivat välitunnilta luokkaan tervehtimään satunnaisessa järjestyksessä koulukoiraa. Näissä tilanteissa koulukoiran ympärille kerääntyneet oppilaat alkoivat keskustelemaan yhdessä eri asioista samalla koiraa silitellen. Myös opettaja nosti esiin muutaman oppilaan, joiden kohdalla koulukoira oli toiminut eräänlaisena sosiaalisena jäänmurtajana.

(Oppilas 1) on ollut syksyn alkuun lapsi, joka ei puhunut juurikaan mitään. Ei uskaltanut vastata ja halusi olla hyvin näkymätön. - - Toinen yllätys oli (oppilas 2). Hänkin alkoi lopuksi tulemaan paljon enemmän siihen (koiran ympärille), kun hänkin oli sellanen rauhallinen ja vetäytyvä meistä päin. Jotenkin tuntui, että lapset tuli ihan erilaisesti, ku oltiin tossa Bellan kanssa, ku miten ne saatto tulla ilman Bellaa. Ja saattoi puhua ihan niitä normaalejakin asioita. (Opettaja)

Opettaja kertoi ensimmäisen oppilaan rohkaistuneen alkusyksystä jo ennestään, mutta koki tutkimuksen aikaisen muutoksen olleen lisäaskel eteenpäin. Hän mainitsi oppilaiden pystyneen kerääntymään oma-aloitteisesti ennen tuntien aloitusta koulukoiran ympärille keskustelemaan tavallisista asioista muiden kanssa luonnollisesti. Koirat voivatkin helpottaa sosiaalista kanssakäymistä ihmisten välillä (Wells 2009, 528).

6.3.2 Tavoitteena paremmat sosiaaliset suhteet ja ryhmäytyminen

Opettaja sanoi tehneensä luokan kanssa paljon töitä sosiaalisten suhteiden edistämiseksi ja kertoi luokan kehittyneen paljon syksyn alkutilanteesta. Kehittymisestä huolimatta opettaja koki sosiaalisten suhteiden edistämisen ja ryhmäyttämisen olevan vieläkin ajankohtaista. Vaikka luokka tuli yleisesti hyvin toimeen keskenään, nosti opettaja esiin yksittäisiä oppilaita koskevia haasteita. Yksittäisistä oppilaista tutkimuksemme aikana näkyvimmin ryhmäytymistä ja sosiaalisten suhteiden muutosta parempaan päin oli nähtävillä Saamin kohdalla. Haasteena oli ollut esimerkiksi Saamin eristyneisyys luokan perällä.

Hän on melkeen ollu pöydän alla silleen hyvin turvassa siellä. Hän on kokenut niin uhkaaviksi muut lapset ja tämän luokkatilan, mutta nythän hän tuli hyvin luonteikkaasti tekeen eri puolille töitä ja tässä oli hyvä raapasu siihen, että hänet pikkuhiljaa sais tuolta (nurkkauksesta palaamaan oman pulpettinsa ääreen). (Opettaja)

Opettaja iloitsikin siitä, kuinka luokan yhteinen koulukoira yhdisti oppilaita tuoden kaikille yhteisen puheenaiheen.

Sit kun Bella oli siellä (Saamin luona) oli helppo laittaa oppilaita sinne et "meepä sinne" niinku Bellan luo, eikä tavallaan Saamin luo. (Opettaja)

Opettaja nosti Saamin ryhmäytymisen esiin haastattelussa useampaan kertaan. Tähän liittyviä huomioita kertoi myös hänen kanssaan usein työskennellyt koulunkäynninohjaaja, joka oli huomannut sosiaalisten suhteiden ja kanssakäymisen lisääntyneen tutkimuksen aikana myös niinä päivinä, jolloin koulukoira ei ollut koulussa. Opettaja totesikin sosiaalisten suhteiden syntymisen ja ryhmäytymisen olleen Saamin osalta suurin tulos tutkimuksen aikana. Saami oli kertonut saaneensa monta kaveria ja kokeneensa kuuluvan ryhmään.

Saamiin liittyvien huomioiden lisäksi opettaja nosti haastattelussa myös toisen oppilaan käytökseen liittyviä huomioita. Tällä oppilaalla oli ollut sosiaalisia ja emotionaalisia haasteita. Luvussa 6.1.3 käsitteimme oppilaan haasteita empaattisuuden näkökulmasta. Tässä yhteydessä mainitsemamme tönimiseen, potkimiseen ja muiden satuttamiseen liittyvät haasteet liittyvät myös sosiaaliseen kanssakäymiseen. Tutkimuksen kenttäosuuden loppupuolella luokan opettaja oli huomionnut oppilaan hakeutuvan joissakin tilanteissa kauemmas muista. Hän pohti sen saattaneen olla tapa säilyttää kontrolli itsestään tilanteessa, jossa hän saattaisi menettää malttinsa.

Hänessä näkyikin nyt ihan viimeisen viikon aikana, et hän hakeutu vähän erikseen. En tiedä oliko se sellaista kasvanutta kontrolli siitä, et hän nyt eristää itsensä tilanteista, joissa vois tulla haaste. Välitunneilla oikeastaan kaikki sosiaalisuus on

ollut haastavaa, kun hän on hyvin voimakas ja aggressiivinen ja käyttää hyvin voimaa. Niin tässä tutkailen vielä sitä, mikä se hänen ajatus on. Tietysti en halua, että kukaan oppilas eristäytyy, mutta ymmärrän sen sellaisena hetkellisenä keinona hakea sitä kontrollia, jos se sitä on. (Opettaja)

Kuten opettaja lainauksessa mainitsee, ei oppilaan eristäytyminen ole tietenkään itsessään toivottavaa ilman syytä. Kuitenkin haastattelun aikaan opettaja painotti tarkkailevansa tilanteen kehittymistä, sillä hän ei voinut olla vielä varma oliko kyseessä vain väliaikainen tapa pyrkiä kontrolloimaan tunteitaan. Vaikka kyseessä olikin vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin sijasta eristäytyminen, saattoi tästä toiminnasta olla hyötyä sosiaalisten suhteiden laadun kannalta. Estämällä oman negatiivisen toimintansa muita luokan oppilaita kohtaan oppilas onnistui olemaan heikentämättä sosiaalisia suhteitaan muita luokan oppilaita kohtaan.

Opettaja koki hyödyllisiksi erityisesti ennen tuntien aloittamista olevat tilanteet, joissa oppilaat kerääntyivät omaehtoisesti satunnaiseen järjestykseen koiran ympärille.

On ollut sellaisia lapsia, jotka on just hyvin arkoja tutustuun tai on kiinnittynyt yhteen kaveriin. Nyt he ovat menneet sellaisiin ryhmiin mihin aikaisemmin olisi ollut hankala mennä tai he eivät olisi hakeutuneet. Tossa on ollut kiva kun lapset ovat Bellan ympärillä niin he ei oo kattonut, et ketkä on vierekkäin eikä järjestäytyneet, että nehän on mennyt vaan niinku vierekkäin. - - Se ei ollutkaan kaverisuhteessa se huomio vaan jossakin omassa halussa tai just kiinnostuksessa. (Opettaja)

Sehän oli ihan mahtava ryhmäytymisen tilanne, ku he onkin siinä koiran ympärillä ja toisaalta siinä ootte te. Et se on tavallaan strukturoitu tilanne. Mut just ihan random ryhmät ja vuorovaikutuksen kannalta ryhmät oli ihan superjuttu. - - Aina silloin ku mä tulin (luokkaan), ni mä aattelin, et tää on ollut hyvä tilanne. (Opettaja)

Myös tutkijat kokivat nämä tilanteet hyvinä. Oppilaat vaikuttivat tilanteissa rennoilta ja keskustelivat mielellään niin toisten oppilaiden kuin tutkijoidenkin kanssa. Ensimmäisen luokan – tai välttämättä ylempäkään luokka-asteen – kanssa ei ole itsestään selvää, että luokassa olisi rauhallista opettajan saapuessa aloittamaan tuntiaan. Koiran ollessa ennen tunnin aloitusta luokassa oppilaat olivat rauhallisia eikä äänitaso noussut suureksi. Uskomme tämän myös helpottaneen tunnin aloitusta, kun yleinen ilmapiiri luokassa on rauhallinen jo valmiiksi opettajan astuessa luokkaan.

Haastattelussa opettaja nosti esiin kokeneensa ryhmäytymisen olevan vuosi vuodelta haastavampaa lapsille. Yhtenä koira-avusteisen pedagogiikan tavoitteena voikin olla sosiaalisten suhteiden ja ryhmäytymisen tukeminen. Omassa tutkimuksessamme koulukoiran läsnäolon aikana esiin nousi niin yksilötason muutoksia kuin yleisen tason huomioita myös vuorovaikutuksen lisääntymiseen liittyen. Kaikkia tutkimustuloksia tarkastellessa sosiaalisten suhteiden ja ryhmäytymisen kehittyminen korostui eniten.

6.3.3 Koira madaltaa ääneenlukemisen kynnyistä

Yksi syy tutkimuksemme suuntaamiseen alkuopetukseen oli mahdollisuus hyödyntää koulukoiran rauhoittavaa tukea ääneenlukemisessa. Kandidaatintutkielmamme kautta olimme päässeet havainnoimaan yhden luokan toimintaa, jossa koulukoiran pääasiallinen tehtävä oli toimia lukukoirona. Koulukoiralta lukemista on perusteltu esimerkiksi sillä, että eläinten on havaittu vähentävän lukemiseen liittyvää stressiä (Wells 2005, 209). Tämä liittyy koirien rauhoittavaan vaikutukseen, josta kirjoitimme tarkemmin luvussa 6.2. Luvussa kerroimme koulukoiran voivan laskea ihmisen kortisolitasoja, ja tällä tavoin vähentävän ihmisen kokemaa stressiä. Jaottelisimme itse ääneenlukemisen edistämiseen liittyvät koiran hyödyt ennemmin rauhoittavan vaikutuksen kuin kommunikoinnin yhteyteen.

Omassa tutkimuksessamme koiran ääneenlukemisen kynnyistä madaltava vaikutus ei tullut esiin. Tutkimuksen aikana oppilaat ehtivät lukemaan vain kerran koulukoiralta, joten tämän perusteella on mahdoton tehdä tutkimustuloksia varsinkin, koska luokan oma opettaja ei ollut tällöin paikalla kertomassa oppilaiden tavanomaisista ääneenlukutottumuksista. Vaikka oppilaiden antama palaute heti lukuhetken jälkeen olikin pääosin positiivista, ei tämän perusteella voida tehdä päätelmiä siitä, madalsiko koulukoiran läsnäolo oppilaiden kynnyistä lukea ääneen. Tilanne oli myös monelle uusi ja jännittävä, mikä saattoi vaikuttaa lukemiskynnykseen niin positiivisella kuin negatiivisella tavalla. Yksi oppilaista valitsi lukuhetken jälkeen keltaisen palikan kuvaamaan tuntemuksiaan. Palikkavaihtoehtoina olivat liikennevalojen mukaisesti punainen, keltainen tai vihreä, joista vihreä edusti positiivista ja punainen negatiivista kokemusta. Keltaisen palikan valinnut oppilas kertoi jännittäneensä erityisesti lukuluolaan menemistä. Kyseinen lukuluola oli rakennettu luokan takaosaan pöydän alle siten, että viltit peittivät näkymän muihin oppilaisiin. Lukuluolan tarkoitus oli poistaa häiriötekijöitä oppilaiden näkökentistä, jotta oppilaat pystyisivät keskittymään lukemiseen paremmin. Muut oppilaat kuvasivat lukukokemusta vihreällä värillä, mutta kuten jo aiemmin toimme esiin, ei pienten lasten kanssa tällaisia palikkakyselyjä voida pitää täysin luotettavina. Vaikka kyselyt olisivat luotettavia, olisi valinnan takana vaikuttavien ajatusten tulkitseminen haastavaa.

Se ois kiva jos lapsi eläimen kaa saa senkin siitä irti, että en luekaan sen takia että harjoituttaisin itseäni tai tekisin tehtävän tai miellyttäisin aikuista vaan luen, koska se toinen haluaa kuunnella. - - Ja uskon, et joku lapsi voi olla lukossa siinä lukemistilanteessa. Se on iso lukko välillä avata, niin koira vois auttaa pääsemään sen yli aika helpolla. (Opettaja)

Opettaja pohti, että eläimelle lukeminen voisi nostaa esimerkiksi oppilaan lukumotivaatiota tai poistaa lukemisen harjoitteluun liittyviä estoja. Omassa tutkimuksessamme opettajan pohtimat asiat eivät näkyneet tai tulleet esille. Yksi tutkimuksen aikana tavutasolla lukeva oppilas kertoi lukevansa kotona perheen koirille aina iltasadun, mutta tämän vaikutuksesta hänen lukutasoonsa emme voi tehdä johtopäätöksiä. Myös yleisellä tasolla koiran vaikutuksesta lukumotivaatioon sekä lukemisen harjoitteluun liittyviin lukkoihin vaadittaisiin tarkempaa tutkimusta johtopäätösten tekemiseksi.

6.4 Menetyksen ja surun käsittely

Tutkimuksemme aikana ei tullut tilannetta, jossa oppilas olisi menettänyt läheisensä tai itselleen tärkeän lemmikin. Menetyksen ei kuitenkaan tarvitse tarkoittaa kuolemaa, vaan esimerkiksi huoltajien hankala ero voi olla eräänlainen menetys tai surun käsittelyä vaativa tapahtuma.

Geen (2011, 129) ajatus menetyksen ja surun käsittelyn taustalla kohdistuu lemmikin menettämisen kohtaamiseen. Koska lemmikin menettäminen voi olla ensimmäisiä menetyksen kokemuksia lapsuudessa, tulee se käsitellä lapsen kanssa yhdessä surua vähättelemättä. Omassa tutkimuksessamme luokittelimme koulukoiran lähtemisen menetykseksi.

Koulukoiran poislähtemistä käsitelimme oppilaiden kanssa jo etukäteen kertoen koulukoiran vierailujen rajallisuudesta. Käsitelimme asiaa myös lasten haastatteluissa, jossa osa oppilaista kuvaili koulukoiran lähtemistä tylsänä ja kurjana asiana. Vaikka koulukoiran vierailujen loppuminen harmitti osaa oppilaista, ei se vaikuttanut yhtenkään oppilaan kohdalla ylitsepääsemättömältä. Vierailujen loppumista pehmittääksemme oppilaat saivat luokkakuvan koiran kanssa sekä diplomin koulukoiran kanssa työskentelemisestä.

Vielä kuukausia tutkimuksen kenttätöön loppumisen jälkeen oppilaat kyselevät tutkijoilta koulukoiran kuulumisia. Näitä kyselyjä oppilaat ovat esittäneet iloisin mielin, sillä he ovat tietäneet koulukoiran olevan poislähtemisestä huolimatta kunnossa. Omassa tutkimuksessamme surun ja menetyksen käsittely ei siis korostunut erityisesti. On mahdollista, että pidemmän aikavälin koulukoira työskentelyn päätteeksi koiran lähteminen olisi oppilaille suurempi haaste. Tutkimuksemme kenttäosuus oli vain noin kuukauden mittainen, joten on ymmärrettävää, että normaalin harmistumisen lisäksi koulukoiran lähteminen ei nostanut suurta määrää vahvoja tunteita esiin. Tästä huolimatta on selvää, että koulukoiran merkitys oli monelle oppilaalle suuri.

Silloin ku mä kysyin lopuks, et saa sanoo jotain, ni normaalii oliskin, et tää oppilas ei välttämättä halua puhua mitään ääneen, mut hän selvästi liikuttu, et oli vaikee sanoo. Se oli musta ihanaa. Toisaalta hänellekin sellasta rohkeutta ja ulostuloa. (Opettaja)

Menetyksen tai surun käsittelyssä koira voi toimia myös lapsen tukena. Osa tutkimuksista on osoittanut, että koira voi aistia ihmisen mielialan ja hakeutua alavireisen ihmisen viereen. Joskus keskellä menetystä lapsen ei ole helppoa puhua aikuiselle, jolloin koiralle puhuminen voi tuntua helpommalta. Eläimet näyttävät osoittavan ihmistä kohtaan empatiaa läsnäolollaan. Eläimet eivät kyseenalaista ihmistä vaan tarjoavat varauksettoman hyväksynnän. Esimerkiksi skotlantilaislapsia tutkittaessa havaittiin, että 65 % tutkittavista uskoi lemmikin ymmärtävän heidän sanojensa merkityksen. Yksi kolmasosa tutkittavista rakensi huomattavan osan elämästään lemmikin ympärille jakaen mielialansa ja tunteensa lemmikin kanssa. (Beck & Katcher 1996, 14)

6.5 Fyysisten ja motoristen taitojen kehittäminen

Fyysisten ja motoristen taitojen kehittäminen ei noussut esiin tutkimuksessamme. Osa-alue ei tullut esiin opettajan toiveissa tai tutkimuksen aikana tehdyissä huomioissa. Olimme tutkijoina tietoisia koirien hyödyntämismahdollisuuksista fyysisten ja motoristen taitojen kehittämiseksi. Yleisemmin näitä taitoja koiran avulla kehitettäessä kyseessä ovat kuitenkin yksilötapaamiset esimerkiksi erilaisten kuntoutujien tai ikäryhmien edustajien kanssa, jolloin koiran kanssa tehtävät harjoitteet on suunniteltu jokaiselle yksilölle omia taitoja vahvistaviksi. Yli kahdenkymmenen oppilaan koululuokassa vastaava yksilöityjen harjoitusten teettäminen olisi vienyt huomattavan suuren osan koulukoiran vierailuajoista. Fyysisten tai motoristen taitojen kehittäminen ei kuitenkaan ollut tutkimuksemme keskiössä, joten emme koulukoiran hyödyntämistä luokassa ei suunniteltu tämän näkökulman kautta.

Lasten motoriset taidot kehittyivät tutkimuksen aikana heidän tehdessään keskittyneemmin tehtäviä koulukoiran läsnä ollessa tai käsitellessään koiran nameja sekä erilaisia hienomotoriikkaa vaativia koiran älypelejä, jotka oli valjastettu opetuskäyttöön. Emme voi kuitenkaan sanoa tämän osa-alueen korostuneen tai näkyneen tutkimuksemme aikana, sillä fyysiset ja motoriset taidot olisivat kehittyneet oppilaille tavanomaisenkin koulutyön ohessa. Ainoa suora maininta motoriikkaan ilmeni opettajan kanssa käydyssä haastattelussa.

*Kuvistyöt on ollut punainen vaate Saamille, että hän ei, kun motoriikka on huono, niin hän ei ole halunnut tehdä niitä, koska hän ei ole tyytyväinen lopputulokseen.
(Opettaja)*

Saami oli tehnyt huolella loppuun pääsiäispuputyön vaikka kuvaamataidon työt olivat olleet hänelle aiemmin epämieluisia ja turhauttavia. Hänelle oli ollut tärkeää, että työstä tuli hieno ja opettajan mukaan oppilas oli tehnyt työtään pitkäjänteisesti ja keskittyneesti. Opettaja oli lapsen kanssa puhunut, että koulukoira muistuttaa vähän pääsiäispupua, koska se on valkea ja pörröinen. Opettaja

pohti, että motoriikassa on kyse myös halusta, mikä linkittyy siis motivaatioon. Opettaja pohtikin, ettei aiempi kuvaamataidon töiden huolimattomuus johtunut välttämättä vain motoriikan puutteellisuudesta, mistä olemme samaa mieltä.

Vaikka tutkimuksemme aikana motoriikka ei korostunut eikä yhtä kuvaamataidon työtä voida pitää vielä läpimurtona, koimme kuvaamataidon työstä raportoimisen tärkeänä. Tietenkin on selvää, etteivät oppilaiden haasteet koulutöiden tai työskentelyn parissa ratkea vain yhden haasteen tai ongelman ratkettua. Kuitenkin on hienoa huomata oppilaan ottaneen yhden edistysaskeleen eteenpäin, mikä on osa-saavutus motoriikan kehittämisessä.

6.6 Kognitiivisten tehtävien suorittaminen ja motivaatio oppimiseen

He jää kaipaamaan, että Bella tekee heidän kanssaan tehtäviä. Se ei olekaan se, mitä moni nykylapsista varmaan ajattelee, et se on hänelle helppoo, jotakin löysää, jotakin vapaata vaan se onkin just sitä, että mitä se koira siinä heidän kanssaan tekee. Se yhdessä tekemisen näkökulma. Se on mahtava. (Opettaja)

Kuudes ja viimeisin Geen (2011) listaama tavoite ja aihe on kognitiivisten tehtävien suorittaminen ja motivaatio oppimiseen. Fokus, empatia ja rauhoittava vaikutus risteävät tälle aiheen alueelle myös, mutta päähuomio Geen artikkelissa on siinä, että koira voi auttaa lasta suoriutumaan paremmin tai tehokkaammin kognitiivisia taitoja vaativista tehtävistä. Koiran positiivinen vaikutus tehtävien suorittamiseen ja oppilaiden motivoimiseen oli selkeästi havaittavissa tutkimuksen aikana. Koira auttoi oppilaita kognitiivisten tehtävien suorittamisessa rauhoittamalla, motivoimalla ja tarkentamalla fokuksen oleelliseen.

6.6.1 Palkitseminen motivoi ja motivoituminen palkitsee

Motivoituminen oli haasteena osalla tutkimusluokan oppilaista. Syyt motivaation puutteeseen olivat moninaisia. Niihin saattoi vaikuttaa heikko toiminnanohjaus ja keskittyminen tai esimerkiksi oppimisvaikeudet. Oppilaiden motivoimiseksi sovimme oppilaiden saavan antaa koulukoiralta herkun aina tehtävän tehtyään. Osa oppilaista halusi kerätä herkkuja pulpetin reunalleen useamman ennen koiran palkitsemista ja osa palkita koiran välittömästi yhden tehtävän jälkeen. Oppilaat saivat itse valita näistä kahdesta mieluisamman toimintatavan, kunhan he tekivät tehtävät edelleen huolellisesti.

Oon tehnyt joskus niin paljon (tehtäviä), et oon saanut antaa 20 namia. (Saami)

Saamilla ei ollut ennen tutkimusta haasteita tehtävien tekemisessä tiedollisella tasolla. Hänen haasteensa liittyivät toiminnanohjaukseen ja motivaatioon. Kuitenkin koiran palkitsemisen myötä Saamin asenne tehtävien tekemiseen parantui ja toiminnanohjaus toimi huomattavankin pitkiä aikoja. Saami piti koirista ja hänelle oli palkitsevaa päästä antamaan herkkuja koulukoiralle. Koulukoiran palkitseminen toimi motivaation lähteenä esimerkiksi silloin, kun hänen oma kykynsä keskittyä ja pysyä aiheessa loppuivat kesken. Vastaavia huomioita erityisesti motivaatioon liittyen teimme myös muiden oppilaiden kohdalla. Koiranherkkujen kerääminen ja koiran palkitseminen voi toimia suurena motivaation ja innostuksen lähteenä riippumatta siitä, onko oppilailla haasteita toiminnanohjauksessa.

Oppilashan on kauheen taitava - - ollut hyvin laiskanletkee tekeen hommia. Se taito oli hyvä ku hän alotti ekal luokalla, mut se taito ei kehity mihinkään vaan sukeltaa, kun työskentelymotivaatio on suht nolla. Bellan kanssa homma läksi käyntiin hyvin, kun hän sai palkita koiraa sit ku hommat oli tehty. Ja se on jäänyt päälle. Et nyt yhtäkkiä käsiala on kaunistunut, on tullut sellanen ison oppilaan käsiala. Hänelle on väliä miltä se näyttää. Ja kyl sie toki pitää käydä vie taputtamassa olkapäähän ja muistuttelemassa missä oltiinkaan, mutta et ne tulee tehtyä. Hänelle on tärkeätä, että pääsee eteenpäin. Sitä koitetaan ylläpitää sitten tässä. (Opettaja)

Vaikka koiran palkitseminen ruokki oppilaiden tehtävien tekemisintä ja -motivaatiota, olivat aikuisen tuki ja huomio edelleen tärkeitä. Lapsen on edelleen mahdollista turhautua tehtävään, mikäli se on hänen taitotasolleen liian haastava. Opettaja ja tutkijat huomasivat suurimmat muutokset tehtävien tekemisessä erityisesti niiden oppilaiden kohdalla, joilla oli jo alussa esiintynyt selkeimmin motivaation puutetta. Oppilailla, joilla ei ollut aiemmin havaittu suuria motivaatio-ongelmia, ei huomattu merkitsevää muutosta oppimismotivaatiossa.

6.6.2 Koiran avulla fokus oleelliseen

Koiran palkitsemisen lisäksi toivoimme koiran kanssa suoritettavien toiminnallisten harjoitusten motivoivan oppilaita. Haastatteluiden ja havainnoinnin perusteella voidaan todeta, että oppilaat odottivat ja nauttivat koulukoiran kanssa teetetyistä pienryhmätoiminnoista. Geen esittelemissä tutkimuksissa koira auttoi kognitiivisissa haasteissa, minkä voidaan olettaa johtuvan siitä, että lapset pystyivät paremmin fokuoitumaan eli keskittymään käsillä olevaan tehtävään koiran läsnä ollessa. Toisin sanoen se asia, joka on aiemmin ollut keskittymisen tiellä ja vienyt huomion oleellisesta, jää ulkopuolelle. Opettaja oli todennut, että tutkimuksen aikana lapset toimivat ongelmitta kaikenlaisissa ryhmissä.

Lapsen fokus on ollut siinä koirassa, eikä niinkään siinä kiinnittymisessä tai siinä jossain kaverin tuessa (Opettaja)

Opettaja viittasi haastattelun aikana eri kohdissa koiran kykyyn viedä fokus pois muun muassa erinäisistä kaverisuhteista. Tavoitteena oli, että kaikki oppilaat kykenisivät työskentelemään kaikenlaisissa ryhmissä. Luokan opettajalla oli jo aiemmin ollut toiveena se, että koira auttaisi myös esimerkiksi Saamia pääsemään paremmin ryhmän toimintaan mukaan, mikä vaikutti toimivan projektin aikana. Saami ei tutkimuksen alussa halunnut mennä esimerkiksi taululle tekemään tehtävää, koska hän koki kaikkien tuijottavan ja olevansa liikaa esillä, mikä oli oppilaalle ahdistava ajatus. Tutkimuksen edetessä Saami toimi mallikkaasti eri ryhmissä ja eikä hieman esillä oleminen vaikuttanut häiritsevän enää samalla lailla. Hän toimi lapsena lasten joukossa, sillä kaikkien huomio oli suunnattuna koulukoiraan. Ryhmät, joiden kanssa tutkimuksen aikana toimittiin, vaihtelivat ja ne koostettiin opettajan ja tutkijoiden keskustelujen pohjalta.

Myös POPSissa 2014 mainitaan suunnittelu- ja oppimistaidoissa tai yhteistyötilanteissa ilmenevät tuen tarpeet. Koira-avusteinen pedagogiikka voi toimia yhtenä oppilaan taitoja vahvistavana toimintatapana. Yhtenä tavoitteena voi olla, että oppilas oppisi asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja ottamaan vastuuta opiskelustaan. Tätä ennen tulee kuitenkin peruspohjan olla kunnossa. Vahvistamalla esimerkiksi oppimis- ja yhteistyötilannetaitoja, oppilaan on helpompi keskittyä muihin tärkeisiin taitoihin ja rakentaa edelleen edellisten päälle. (POPS 2014, 62.) Ohjaaja ja opettaja havaitsivat Saamin kykenevän suoriutumaan koulukoiran aikana tehtävistä, joihin hän ei olisi ennen pystynyt tarttumaan. Vaikka ei täysin pystytä todistamaan, että tämä olisi koulukoiran läsnäolon tuomaa positiivista muutosta, viittaavat tutkimustuloksemme vahvasti siihen, että koiralla on vähintään suuri positiivinen myötävaikutus. Parempi motivaatio ja paremmin suoriutuvat kognitiiviset tehtävät vaikuttavat suotuisasti myös muille osa-alueille.

7 POHDINTA

Tässä luvussa esittelemme tutkimustuloksien pohjalta tekemämme johtopäätökset. Johtopäätöksissä nostamme esiin huomioita sekä luokka- että yksilötasona. Geen (2011) osa-alueisiin sisällyttämättömät huomiot esitämme erikseen muissa johtopäätöksissä. Johtopäätöksien yhteyteen olemme koonneet taulukon koulukoiran vaikutuksista luokassa omassa tutkimuksessa, josta käy ilmi tarkemmin, mitkä osa-alueista korostuivat ja mitkä jäivät taka-alalle. Lisäksi esittelemme tutkimuksen aikana huomatuksi muutokset erityisen tuen oppilaan kohdalla taulukon avulla. Johtopäätöksien jälkeen pohdimme tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä. Luvun loppupuolella avaamme tutkimuksen luotettavuutta ja etiikkaa sekä esittelemme jatkotutkimusmahdollisuuksia.

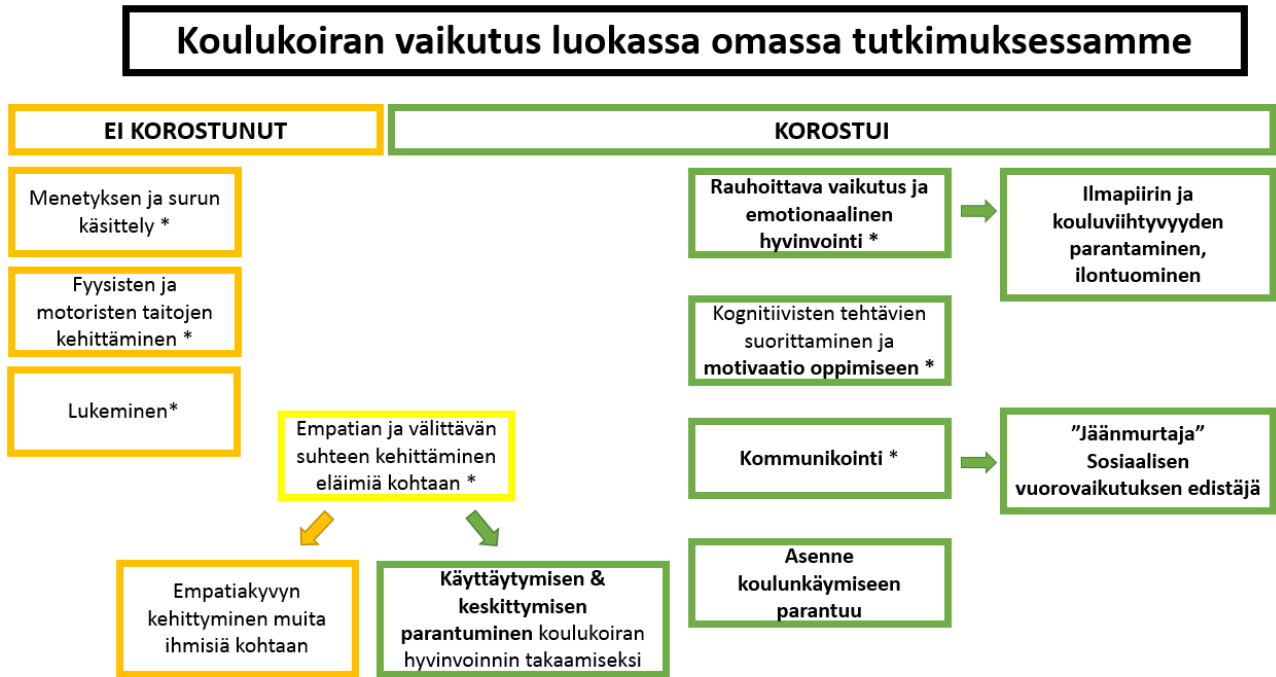
7.1 Johtopäätökset

Tutkimuksemme osoittaa, että koira-avusteinen pedagogiikka voi tukea oppilaiden kehitystä ja koulutyöskentelyä jo lyhyellä aikavälillä yleisopetuksen luokassa. Toimintatutkija tavoittelema muutos ei aina toteudu sellaisena, kuin oli ajateltu. Heikkinen, Rovio ja Riitakoski (2007, 86) toteavat, että onnistuneessa toimintatutkimuksessa asiat ovat jälkeensä eri lailla alkuasetelmaan verrattuna. Ennako-oletuksista huolimatta, tutkija voi kohdata tilanteen, jossa tavoiteltua muutosta ei saadakaan aikaan. On syytä muistaa, että tutkimus voi vielä olla hyödyllinen, kunhan siirrytään tarkastelemaan syytä siihen, ettei haluttuun muutokseen olla päästy. Kun muutosta estäneet tekijät on saatu selville, tarjoaa tämä seuraavalle tutkijalle tietoa siitä, mikä ei kyseisen yhteisön kohdalla toiminut.

Tutkimuksemme aikana luokassa tapahtuneet muutokset olivat positiivisia ja viittaavat siihen, että koira-avusteinen pedagogiikka voi tarjota monipuolista tukea erilaisille oppilaille. Tutkimuksen aikana huomasimme muutoksia niin luokka- kuin yksilötason käyttäytymisessä ja toiminnassa. Ensimmäisenä esittelemme koira-avusteisen pedagogiikan myötä havaittuja luokkatason muutoksia. Seuraavaan kuvioon olemme koonneet yhteenvedon koulukoiran vaikutuksesta luokassa oman tutkimuksemme perusteella. Kuviossa yhdistyvät sekä Geen (2011) luokittelemat osa-alueet eläimen vaikutuksesta että meidän tutkimuksemme tulokset koulukoiran vaikutuksesta luokassa. Nämä

tulokset ja osa-alueet on jaoteltu sen mukaan, kuinka vahvasti ne ovat omassa tutkimuksessamme nousseet esille.

7.1.1 Luokkataso

* = Nancy Geen (2011) esiin nostamat eläimen vaikutukset luokassa

KUVIO 8. Koulukoiran vaikutus luokassa omassa tutkimuksessamme.

Esittelimme ensimmäisenä osa-alueena tutkimustuloksissamme empatian ja välittävän suhteen kehittymisen. Myös Gee (2011) tarkasteli tämän suhteen kehittymistä eläimiä kohtaan. Tutkimuksessamme empatian ja välittävän suhteen kehittyminen koulukoiraan näkyi erityisesti käyttäytymisen kautta. Empatian kehittymistä muita ihmisiä kohtaan ei voida havaintojen pohjalta todistaa, vaikka Gee (2011) kertoo tutkimusohjelmasta, jossa eläimiin kohdistuva empatiasuhde lisäsi empatiakykyä myös ihmisiä kohtaan.

Tutkimuksemme aikana empatian ja välittävän suhteen kehittymistä mielenkiintoisempana huomiona koimme sen, miten suhde näkyi oppilaiden käyttäytymisessä. Tutkimustuloksissa havaitsimme oppilaiden noudattavan sääntöjä entistä paremmin sekä huolehtivan erityisesti lattiatason siisteydestä koulukoiran hyvinvoinnin takaamiseksi. Sääntöjen noudattamisen myötä luokassa oli myös rauhallisempaa äänitason pysyessä matalana.

Empatian ja välittävän suhteen kehittyminen auttoi oppilaita myös tehtävien tekemisessä. Oppilaat keskittyivät paremmin tehtävien tekemiseen, jotta voisivat palkita vieressä odottavaa koulukoira. Samalla heidän motivaationsa ja asenteensa tehtävien tekemiseen parantuivat. Koulukoira siis auttaa ja kannustaa oppilaita toimimaan koulussa säännöt huomioiden ja pyydetty tehtävät tehden. Koulukoira voi myös omalla tavallaan helpottaa kouluyhteisöön sopeutumista ja sen jäsenenä toimimista. Nämä johtopäätökset tukevat myös opettajan näkökulmaa siitä, että koulukoira tukee monien, erityisesti alkuopetuksessa, tarpeellisten taitojen kehittymistä.

Tutkimuksessamme korostuneet koulukoiran rauhoittava vaikutus ja emotionaalinen hyvinvointi esitellään myös Geen (2011) artikkelissa yhtenä osa-alueena. Oman tutkimuksemme tulosten kannalta oleellista oli ilmapiirin ja kouluviihtyvyyden parantaminen sekä ilon tuominen luokkaan. Koulukoira tuo luokka-asteesta riippumatta iloa ympärilleen luonnollisella toiminnallaan. Koiran tekemät yllättävät äänet, rapsutukset tai vilpitön innostus keventävät tunnelmaa ja tuovat yhteisen naurun tai ilon aiheen kaikille.

Koulukoiralla oli vaikutusta kognitiivisten tehtävien suorittamisessa, mikä pohjautui koiran motivoivaan ja rauhoittavaan vaikutukseen. Motivointi ja rauhoittava vaikutus auttoivat keskittymään ja tämä vaikutti myös lukemiseen, viihtyvyyteen ja ilmapiiriin. Kun oppilas motivoitui tehtävistä ja keskittyi olennaiseen, voitiin tällä nähdä olevan positiivinen vaikutus koko ryhmään. Opettajalle vapautuu aikaa auttamiseen, kun työn alla eivät ole ylimääräisten konfliktien tai häiriötekijöiden selvittäminen. Koulukoiran läsnäolo auttoi oppilaita keskittymään esillä olevaan toimintaan, mikä lisäsi rauhoittavaa vaikutusta, minkä seurauksena oppilas kykeni käyttämään energiansa tehtävän suorittamiseen. Edellä mainittujen lisäksi tutkimuksessamme koulukoiran vaikutus luokassa korostui kommunikoinnin, sosiaalisen vuorovaikutuksen, emotionaalisen hyvinvoinnin ja kouluilmapiirin, viihtyvyyden ja ilontuonin kohdalla. Kaikkien näiden myötävaikutuksesta asenteiden koulunkäyntiä kohtaan voidaan katsoa ainakin väliaikaisesti muuttuneen kohti positiivisempaa.

Luokkatasolla eniten korostunut tutkimustulos liittyy myös Geen (2011) esiin tuomaan huomioon kommunikaation lisääntymisestä. Tutkimusluokassa koulukoira toimi jäänmurtajana ja edesauttoi sekä edisti sosiaalista vuorovaikutusta. Yksi koulukoiran suurimmista hyödyistä tutkimuksessamme oli sen ryhmäyttävä vaikutus. Tutkimukseen osallistunut opettaja huomioikin, että mikä tahansa luokka-aste saisi koulukoirasta apua tunneilmaisuun ja vuorovaikutukseen.

Korostuneita tutkimustuloksia tarkastellessa on nähtävissä, että koira-avusteinen pedagogiikka tukee erityisesti oppilaan sosioemotionaalista kehitystä eli tunnetaitojen kehitystä. Taidot pitävät sisällään ihmisen kyvyn tulla toimeen itsensä ja toisten kanssa (Kuusela 2005, 40). Sosioemotionaalinen kehitys voidaan katsoa osaksi lapsen psykososiaalista kehitystä (ks. s.28).

Sosiaalisella ja emotionaalisella kehityksellä on kasvavissa määrin nähty olevan vaikutusta lasten ja nuorten kykyyn oppia (Cooper 2005, 5). Cooper on listannut teoksessaan emootio- ja tunnetaitojen ydintaidot, joita ihmisen terve sosiaalinen ja emotionaalinen kehitys vaatii: empatia, positiivinen käsitys itsestä, ymmärrys emootioiden vaikutuksesta käytökseen ja uskoihin, oikeuksien ja vastuun ymmärrys, moninaisuuden ja erilaisuuden ymmärrys sekä halu ottaa osaa yhteiskuntaan (Cooper 2005, 6). Kuusela (2005) esittelee väitöskirjassaan hyvin samankaltaisen jaottelun: tietoisuus itsestä ja toisesta, myönteiset asenteet ja arvot, vastuullinen päätöksen teko sekä sosiaaliset vuorovaikutustaidot. Nämä ovatkin tärkeitä sosiaalisen ja persoonallisen kehityksen lisäksi myös akateemisen kehityksen kannalta. Mikäli, kuten tämä tutkimus osoittaa, koira-avusteinen pedagogiikka tukee sosioemotionaalisten taitojen kehittämistä, voidaan sen tätä kautta nähdä vaikuttavan oppilaiden kykyyn oppia. Vaikka oppilas voisi oppia sosioemotionaalisia taitoja myös aikuiselta, on koira todettu monissa tutkimuksissa helpommin lähestyttäväksi tai prosessia nopeuttavaksi.

7.1.2 Yksilötaso: tarkastelussa erityisen tuen oppilas

Yksilötason näkyvimmit muutokset liittyivät erityisesti erityisen tuen oppilaan käyttäytymiseen ja toimintaan koulukoiran vierailujen alettua. Tutkimuksestamme oli erikseen toivottu olevan apua Saamille, jolla esiintyi erilaisia koulunkäyntiin vaikuttavia haasteita. Tutkimustulosten eri osaluokissa esiintyy useita viittauksia huomioihin, joita opettaja, koulunkäynninohjaaja, tutkijat tai oppilas itse ovat esittäneet. Selkeyden vuoksi nämä kaikki muutokset ja huomiot on koottu vielä yhdeksi kattavaksi kuvioksi.

Ennen toimintatutkimusta	Koulukoira on luokassa	Koulukoira ei ole luokassa
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Toiminnanohjaus sammui 5-10 minuutin välein. ❖ Tarvitsi aikuista vieressä avuksi. ❖ Vaikea hyväksyä vieraita ihmisiä. ❖ Eristyksistä luokassa omassa nurkkauksessaan. ❖ Siirtyi joillakin tunneilla sermin taakse piiloon. ❖ Istui usein lattialla pöydän alla, tuolilla istuminen haastavaa. ❖ Tehtävien teko haastavaa: ei tehnyt lainkaan tai teki murto-osan verrattuna muihin. ❖ Siirtyi joillain tunneilla käytävään tekemään ohjaajan kanssa kahdestaan tehtäviä. ❖ Ei halunnut tulla luokan eteen tekemään tehtäviä 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Ei kaivannut enää aikuista viereensä vaan halusi olla kuten muut. ❖ Ottaa kontaktia kavereihin, toimii muiden tavalla luontevasti ryhmässä. ❖ Muiden luo meneminen helpottunut. ❖ On ollut mielekästä tulla ja olla luokassa. ❖ Ei tarvitse enää kuulosuojaimia. ❖ Keskittyy tehtäviin pitkänkin aikaa. ❖ Työskentelee kaikkien aikuisten kanssa. ❖ Kiinnostunut ympäristöstä. ❖ Rauhallisempi ja iloisempi. Innostunut kaikista tehtävissä, joissa koira on mukana. ❖ Erottui muista luokan oppilaista ainoastaan positiivisilla tavoilla. ❖ Siirtyi tarvittaessa nurkkauksesta pois tavallisen pulpetin ääreen tai luokan eteen tekemään tehtäviä ❖ Osallistui yhteiseen toimintaan viittaamalla. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Muiden luo meneminen helpottunut. ❖ Ei tarvitse enää kuulosuojaimia. ❖ Pystyy tai jaksaa kuunnella opetusta jollakin tasolla. ❖ Ottaa kontaktia kavereihin. ❖ Menee vähemmän istuskelemaan lattialle. ❖ Haluaa kuulua enemmän joukkoon ja olla niin kuin muut, ei tarvitse aikuista aina istumaan viereensä.

KUVIO 9. Huomioita erityisoppilaan muutoksista tutkimuksen aikana.

Koira-avusteisesta opetuksesta vaikutti olevan juuri Saamille kaikista oppilaista eniten hyötyä. Kuten kuvioista käy ilmi, ennen tutkimusta oppilaan toiminnanohjaus sammui nopeasti ja hän tarvitsi aikuista avuksi. Aikuisen avusta huolimatta tehtävien tekeminen oli hänelle haastavaa. Tehtävistä hän teki murto-osan muihin verrattuna, vaikka tiedollisesti hän olisi pystynyt enempään. Oppilas oli myös eristyksissä muusta luokasta ja toiveina oli hänen ryhmäyttämisensä.

Huomattavammaksi muutokseksi voidaan katsoa oppilaan käytöksen tasaantuminen ja sulautuminen osaksi muuta luokkaa. Saami oli ohjaajan, opettajan ja huoltajien palautteen pohjalta rauhallisempi ja iloisempi tutkimuksen aikana. Myös tehtävien tekeminen ja yhteiseen toimintaan osallistuminen on motivoitunut. Kaiken kaikkiaan oppilaan kohdalla on tapahtunut suuri muutos toivottuun suuntaan. Tutkimuksen aikana koko luokassa huomioituista yksilötason muutoksista suurimmat toteutuivat juuri Saamin kohdalla.

E erityisen huomionarvoista tutkimuksen tuloksissa on, että koulukoiran mukanaan tuomat positiiviset vaikutukset vaikuttivat siirtyvän myös päiviin, jolloin koira ei ollut läsnä. Koulukoiran säännöllisistä vierailuista voidaan siis hyötyä läpi viikon. Tutkimuksemme aikana koulukoira oli kahtena päivänä viikossa paikalla, joten viikosta suurin osa kului ilman koulukoiran läsnäoloa. Tästä huolimatta Saamin toiminnan ja käytöksen oli huomioitu kehittyneen parempaan suuntaan myös

koirattomina päivinä. Tämän oppilaan kohdalla koira-avusteinen pedagogiikka saattoi tarjota ponnahduslautan oman toiminnan kehittämiseen. Positiiviset muutokset oppilaan toiminnassa olisivat todennäköisesti tapahtuneet jossakin vaiheessa hänen koulupolkuun. Kuitenkin suurien muutosten ajoittuminen tutkimuksemme kenttäosuuteen implikoi mahdollisuutta siihen, että koira on toiminut ratkaisevana edistäjänä tai vähintäänkin edistymisen aikaansaajana oppilaan kohdalla.

Koirien vaikutusta erityislapsiin on tutkittu myös aiemmin. Esimerkiksi autismin kirjoon kuuluvien oppilaiden on helpompi harjoitella sosiaalisia taitoja, tunnetaitoja, kommunikaatiota sekä oppia sietämään aistijärjestelmiin tulevia ärsykeitä helpommin koiran avulla (Latvala-Sillman 2013, 202). Vastaavasti koirien on raportoitu lievittävän myös ADD:n ja ADHD:n oireita (Kledzik 2017). On siis täysin mahdollista, että koulukoira voi tarjota erityisen tuen oppilaille enemmän tukea kuin yleisopetuksessa ilman tuen tarvetta olevalle oppilaalle.

7.1.3 Muita johtopäätöksiä

Tutkimuksen yhteydessä pohdimme sitä, mikä luokka-aste hyötyisi koulukoirsta eniten. Opettajan näkemys oli, että pienemmille oppilaille koira olisi siinä mielessä tärkeä, että sen ikäisten opettamisen rinnalla kulkee vireystason, toiminnanohjauksen ja ryhmäytymisen tarpeet. Vaikka koimme jo tutkimuksen suunnitteluvaiheessa koulukoiran hyötyjen ja käyttötarkoitusten olevan monipuolisia alkuopetuksessa, voi koira-avusteinen pedagogiikka tuoda hyötyjä myös muille luokka-asteille. Esimerkiksi koulumotivaation ja -hyvinvoinnin edistämisestä on hyötyä läpi peruskoulun. Vastaavasti myös vuorovaikutuksen lisääminen ja ilmapiirin rauhoittaminen ovat hyödyksi monella eri luokka-asteella.

Oman tutkimuksemme suuntasimme alkuopetukseen erityisesti siksi, että koulukoira voisi tukea oppilaita myös lukemaan harjoittelemisessa. Tutkimuksen aikana toimintaamme ei kuitenkaan painotettu tämän osa-alueen tukemiseksi eikä tutkimustuloksissa koulukoiran tuki lukemisen harjoittelussa korostunut. Sen sijaan tutkimuksen aikana korostuivat monet muut oppiaineiden ulkopuoliset taidot, joita koira-avusteinen pedagogiikka voi tukea. Koulukoiran hyödyt nousivat esille vahvasti esimerkiksi sosioemotionaalisen kehityksen alueella. Vaikka tutkimuksessa korostuneet muutokset eivät koskeneetkaan suoraan oppiainesisältöjä, on hyvä huomioda, että tukemalla esimerkiksi koulumotivaatiota ja keskittymistä, voidaan tukea myös oppiainesisältöjä.

Toiveenamme oli tehdä koira-avusteisen pedagogiikan vaikutuksista luokassa kokoava taulukko. Tätä taulukkoa emme kuitenkaan tehneet, huomattessamme monia ongelmia jo Geen (2011) osa-alueiden jaottelussa. Myös tutkimustuloksia kirjoittaessamme huomasimme eri osa-alueiden kietoutuvan tiiviisti toisiinsa ympärille. Esimerkiksi empatiasuhteesta saattoi seurata

rauhallisempi toiminta luokassa, mikä puolestaan paransi kouluviihtyvyyttä. Samanlaisia jatkumojia tutkimustuloksien välillä huomasimme enemmänkin. Vaikutusten luokittelu olisi omien tulostemme pohjalta tuntunut keinotekoiselta tämän huomion jälkeen. Mikäli olisimme kuitenkin taulukon tehneet, olisivat empatia, rauhoittava vaikutus, sosiaalinen vuorovaikutus, motivointi ja keskittyminen olleet keskeisimpiä huomioita.

Tutkimuksemme on vahvistanut käsitystämme siitä, että koira-avusteinen pedagogiikka toimii ja kykenee auttamaan suomalaisia opettajia. Vaikka koulukoirat ovat oiva apuväline erityisluokilla, tulee muistaa myös yleisopetuksen luokilla olevan oppilaita, joilla on erilaisia tuen tarpeita. Kolmiportaisen tuen piiriin kuuluvat yleisestä, tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevat oppilaat, jotka saattavat opiskella yleisopetuksen luokassa. Näin ollen koira-avusteinen pedagogiikka ja koulukoirat ovat tervetullut lisä niin yleis- kuin erityisopetukseenkin. Koira-avusteinen pedagogiikka tukeekin monipuolisesti erilaisia oppilaita luokassa, kuten tutkimuksessamme kävi ilmi.

Koulukoira voi parhaimmillaan parantaa oppilaiden lisäksi myös opettajan hyvinvointia. Oman tutkimuksemme aikana opettaja ei kokenut tehneensä ylimääräistä työtä aiempaan kouluarkeen verrattuna. Tästä huolimatta hän oli myös itse kokenut hyötyvänsä koulukoiran läsnäolosta. Koira voi siis tuoda iloa koulupäivään kaikille luokan toimijoille ja toimia täten yhteisenä voimavarana.

7.2 Luotettavuus tutkimuksessa

Kvalitatiivisen tutkimuksen luonteen vuoksi, luotettavuutta ei voida tarkastella täysin samalla lailla kuin tarkasteltaisiin kvantitatiivista tutkimusta vaan luotettavuutta pyritään yleensä parantamaan tutkimuksen eri vaiheiden tarkalla kuvauksella (Hirsjärvi 2007, 227). Näin lukija pystyy muodostamaan selkeästi oman käsityksensä tutkimuksen luotettavuudesta, sillä täydellinen objektiivisuus on kvalitatiivisessa tutkimuksessa mahdotonta, vaikka siihen yritettäisiinkin pyrkiä. Olemme avanneet lukijalle selkeästi tutkimuksemme eri vaiheet ja sen taustalla vaikuttavat taustatekijät. Lukijalle on pyritty tarjoamaan kaikki se tieto, mitä hän tarvitsee voidakseen muodostaa oman käsityksensä tutkimuksemme luotettavuudesta.

Kuten jo tutkimuksen taustoissa toimme esille, oli tutkimukseen osallistuva koulu molemmille tutkijoille entuudestaan tuttu. Etuna oli se, että koulun henkilökunta ja toimintakulttuuri olivat meillä jo tiedossa, joten sulautuminen osaksi koulun ja luokan arkea ei ollut niin haastavaa, kuin se olisi voinut olla sellaiselle tutkijalle, joka ei koulussa ollut ennen käynyt. Toisaalta täysin uuteen tilanteeseen saapuva tutkija kykenee katsomaan tilannetta niin sanotusti tuorein silmin. Tässä

tapauksessa koemme kuitenkin tilanteemme helpottaneen tutkimuksen käynnistämistä ja toteutusta sekä yhteistyötä. Vaikka koulu olikin meille ennestään tuttu, oli tutkimusluokka meille uusi. Täten pystyimme katsomaan tutkimusluokkaa tuorein silmin siitä huolimatta, että itse koulu oli tullut meille jo aiemmin tutuksi.

Tuomi & Sarajärvi (2009) pohtivat, miten sisällönanalyysillä saadaan kerätty aineisto vain järjestettyä johtopäätösten tekoa varten. Tämä on johtanut monen sisällönanalyysillä toteutetun tutkimuksen kritiikkiin niiden keskeneräisyydestä. Vaarana on, että tutkija kuvaa analyysiä hyvinkin tarkasti, mutta tutkimuksesta jäävät uupumaan mielekkäät johtopäätökset, kun tuloksena on esitelty vain järjestelty aineisto. (Tuomi & Sarajärvi 2009,103.) Ratkaisuna tähän olemme peilanneet aineistoa valitsemaamme tieteelliseen artikkeliin, käyneet läpi analyysiteoriaa ja ottaneet vastaan opponentin palautteen. Opponentin kommentit ovat luotettavuuden kannalta tärkeitä, sillä tutkijat saavat näkökulman tutkimukseensa sen ulkopuoliselta henkilöltä ja virheet tai lukijan kannalta rakenteelliset epäkohdat, jotka tutkijoilta olisivat voineet jäädä huomaamatta, tulevat korjatuiksi.

Analyysia tehdessämme tulimme siihen käsitykseen, että tutkimuksemme antaa hyvän yleiskatsauksen koira-avusteiseen pedagogiikkaan. Koira-avusteisella opetuksella voidaan tukea monia eri kehityksen osa-alueita. Koska tutkimus oli ajallisesti lyhyt, jäi lukemisen tukemisen tarkastelu pintapuoliseksi. Koulukoiran vaikutus lukemisen tukena vaatisi oman tutkimuksen, jossa tutkijat perehtyisivät vielä paremmin luku- ja kirjoitustaitojen kehittymiseen ja edistämiseen koira-avusteisen pedagogiikan keinoin. Tässä tutkimuksessa toiminnalliset harjoitukset koiran kanssa olivat liian lyhyitä ja vaihtelevia, jotta voitaisiin luotettavasti todeta, että koira-avusteisesta pedagogiikasta on hyötyä juuri esimerkiksi lukemisen kohdalla.

Ulkomaalaisten lähteiden kohdalla on hyvä tiedostaa mahdolliset kulttuurierot. Se mikä on toiminut esimerkiksi Yhdysvaltojen kouluissa teetetyissä tutkimuksissa, ei välttämättä käytännöllisistä tai lainsäädännöllisistä syistä toimi Suomessa. Tutkijoina meille on ollut lisäksi tärkeää perehtyä tutkimukselta vaadittavaan tietoon. Kaikkea ei ole kuitenkaan ollut järkevää kirjoittaa osaksi tutkielmaa, sillä tutkimus paisuisi tällöin turhan suureksi. Olemme esimerkiksi lukeneet lukuisia koira-avusteisuuteen liittyviä artikkeleita ja katsoneet erilaisia uutisia, dokumentteja ja nettivideoita, jotka tarjosivat meille lisää tietoa aiheestamme. Kun kuulimme, että luokalla, jossa työskentelemme, on lapsi, jolla on todettu ADHD, lähdimme tutustumaan aiheesta kertovaan kirjallisuuteen. Halusimme olla hyvin valmistautuneita, kun saavumme luokkaan.

Toimintatutkimusta kritisoidaan usein sen objektiivisuuden puutteesta. Onkin täysin mahdollista, ettei tutkittavilla ja tutkijoilla ole tasavertaista suhdetta. (Pohjola 2008, 38–39) Omassa tutkimuksessamme vaarana oli jyrkän valta-asetelman muodostuminen tutkijoiden, opettajan ja erityisesti tutkittavien lasten välillä. Pyrimme kuitenkin osallistamaan tutkimuksemme osallistujia

suunnitteluun ja kannustimme heitä avoimeen viestintään kanssamme. Jouduimme myös pohtimaan koulukoiran roolia mahdollisena toimijana. Sen näkökulman saavuttaminen on kuitenkin vaikeaa ja ainoastaan eläintä tarkkailemalla päästään edes vähän selville siitä, millainen se on toimijana. Koulukoiran kohdalla päävastuu ja paras havainnointikyky, oli tämän omalla ohjaajalla. Mikäli koulukoira olisi esimerkiksi ylikuormittunut, olisimme pohtineet, miten toimisimme seuraavalla viikolla niin, ettei tätä tapahtuisi.

Lasten haastatteluissa valitsimme sanavalintamme siten, ettemme johdattelisi lasten omaa mielipidettä. Kuitenkin vastaamisen helpottumiseksi olimme etukäteen valinneet erinäisiä vastausvaihtoehtoja, jotka esittelimme lapsille. Osa vaihtoehdoista valittiin kirjallisuuden perusteella, osa omien huomioidemme sekä lasten esiin tuomien asioiden pohjalta. Kuitenkin tutkimuksen tuloksien ja johtopäätöksien kannalta tarkastelun alla olivat jokaisen kysymyksen kohdalla käydyt suulliset keskustelut.

Kuten monissa Geen (2011) artikkelissaan esittelemissä tutkimuksissa todetaan, on hyvä ottaa huomioon se, että oppilaat kasvavat ja kehittyvät koko ajan. Jokaista saavutusta ei voida suoraan varmistaa koulukoiran ansioksi vaan tuloksiammekin on hyvä lukea kriittisellä silmällä. Eräs toinen myötävaikuttaja on tutkimukseen osallistuneiden aikuisten into ja halu auttaa lapsia ja valmius nähdä vaivaa. On hyvin todennäköistä, että myös ilman koira työkentelevä innokas ja työnsä eteen vaivaa tekevä opettaja, saavuttaa hyviä tuloksia.

Hieman samansuuntaisesti, kun kouluissa otetaan käyttöön jokin uusi pedagogiikka tai interventiomalli, saadaan yleensä tutkimuksesta positiivisia tuloksia. Tämän voidaan päätellä johtuvan siitä, että uutta pedagogiikkaa harjoittavat tai tutkivat ihmiset ovat siitä innoissaan ja panostavat työhönsä eritavoin kuin normaalisti panostettaisiin. Myös lapset voivat innostua vaihtelusta ja tutkimukseen saadaan näin positiivisia tuloksia. Vasta pidempiaikainen tutkimus ja pedagogiikan harjoittaminen voi paremmin paljastaa oliko kyse uutuuden viehätystä vai todellakin toimivammasta tavasta opettaa ja toimia. Tämä ei silti tee tutkimuksen tuloksista väheksyttäviä vaan alkuvaiheessa teetetty tutkimus luo vertailupohjaa ja astinlaudan tuleville tutkimuksille.

Lukijan on hyvä ottaa huomioon se, ettei tässä tutkimuksessa ole lähdetty tutkimaan sitä, kuinka pitkäkestoisia koulukoiran positiiviset vaikutukset ovat. Osassa toimintatutkimuksista on otettu huomioon myös tämä vaihe. Voimme siis todeta tässä tutkimuksessa, että koulukoiran avulla voidaan saavuttaa positiivisia tuloksia lyhyessäkin ajassa, mutta emme voi väittää, että ne kantaisivat läpi lapsen myöhemmän koulu-uran. Saamin kohdalla positiivisia muutoksia huomattiin tutkimuksen aikana myös niinä päivinä, jolloin koira ei ollut luokassa. Täten on mahdollista, että

koira-avusteisella pedagogiikalla saavutetut hyödyt saattaisivat siis jatkua myös tutkimuksemme jälkeen.

Tutkimuksessamme esiintyy paljon triangulaatiota, jolla tarkoitetaan useamman tutkijan, menetelmän tai teorian yhdistämistä. Tutkijatriangulaatiosta puhtaasti, kun tutkijoita on useampi kuin yksi (Hirsjärvi 2007, 228.). Tutkijatriangulaation etuna on se, etteivät aineiston keruu, kirjoittaminen ja analyysi jää vain yhden henkilön toiminnan ja näkökulman varaan. Tutkijoiden on mahdollista vertailla ja keskustella havainnoitaan sekä esittää kriittisiä kysymyksiä toisilleen, mitä ilman tutkimuksesta olisi voinut jäädä jotain olennaista huomaamatta. Tutkijat siis parhaimmillaan tukevat ja kannustavat toisiaan tutkimuksen aikana. Haasteiksi voi muodostua ajankäyttö, yhteisen aikataulun luominen sekä eriävät mielipiteet. Omassa tutkimuksessamme tutkijatriangulaatio auttoi meitä pysymään motivoituneina ja aikataulussa, toimien suurena henkisenä tukena. Yhteistyömme on kehittynyt yhteisen opiskelu-uran aikana. Myös aineiston kohdalla triangulaatio toteutuu, sillä sitä kerättiin eri menetelmin useassa eri muodossa (kts. Kappale 5.3). Tutkimuksen aikana tehty jatkuva dokumentointi auttoi meitä analyysivaiheessa muistamaan tilanteet, joista oli jo kulunut aikaa. Analyysi ei jäänyt näin vain tutkijoiden muistin varaan.

Tutkimuksen olosuhteet eivät vastaa normaalia koulutilannetta, sillä luokassa oli läsnä tavallista enemmän aikuisia. Normaalisti luokassa oli läsnä luokan oma opettaja ja 1 tai 2 ohjaajaa. Nyt paikalla oli parhaimmillaan neljä tai jopa viisi aikuista: luokan oma opettaja, kaksi tutkijaa ja kaksi ohjaajaa. Tavallisesti koulukoiran kanssa toimii sen oma ohjaaja eli luokan oma opettaja. Oppilasmäärästä ja tarpeesta riippuen opettajaa voisi olla avustamassa ohjaaja. Tällöin toiminnallisten tilanteiden käytäntö pitää miettiä uusiksi. Luokkaa ei voi tällöin yhtä helposti jakaa useampaan osaan, sillä kaikkia lapsia on kyettävä valvomaan.

7.3 Tutkimusetiikka

Tutkimusetiikan kannalta tutkimuksessamme on kolme erityistä huomioon otettavaa osa-aluetta. Ensimmäinen osa-alue sijoittuu tutkimuksessamme vaiheeseen ennen kenttäosuutta. Siinä pohdimme eettisiä näkökulmia, joita tulee ottaa huomioon jo ennen koulukoiran tuomista luokkaan. Toisena eettisen tarkastelun kohteena on lasten tutkiminen. Näiden huomioiden lisäksi huomioimme myös koiran osuuden toimintatutkimuksessamme.

Koiran tuominen kouluun

Ennen koulukoiran tuomista kouluun tai luokkaan, on otettava huomioon monia asioita. Mikäli koiran läsnäolo aiheuttaa vakavan terveydellisen riskin tai estää oppilasta osallistumaan normaalisti oman luokan opetukseen, ei ole eettisesti oikein aloittaa koulukoira-toimintaa. Toiminnan aloittamisen voivat estää esimerkiksi allergiat, uskonto, pelko tai muu toiminnanvastaisuus.

Jotta ikäviltä yllätyksiltä tai pettymyksiltä tutkimuksemme alkuvalmisteluissa vältyttiin, emme kertoneet luokkaan saapuvasta koulukoira-sta lapsille ennen kuin oli varmaa, ettei luokassa ole koulukoiran saapumisen estäviä allergioita tai pelkoja. Tutkimusluvasta ja koulukoiran tuomisesta luokkaan keskustelimme ensimmäiseksi rehtorin ja opettajan kanssa. Tässä vaiheessa teimme tietoisien valinnan olla tiedottamatta lapsia luokkaan mahdollisesti saapuvasta koulukoira-sta. Luokassa olisi saattanut olla oppilaita, joille koulukoiran läsnäolosta olisi aiheutunut haittaa. Emme halunneet, että yksittäiset oppilaat leimautuisivat koulukoiran saapumisen estäjiksi. Varmistuttuamme siitä, ettei koulun puolelta ollut estettä tutkimukselle, lähestyimme oppilaiden huoltajia. Viestissä kerroimme, ettei koulukoira-a tuotaisi luokkaan, mikäli se häiritsisi yhdenkin oppilaan opetukseen osallistumista (liite 3). Tässä vaiheessa tutkimusta koulukoiran tuominen luokkaan ei ollut siis vielä varmistunut. Kuitenkin osa huoltajista oli kertonut lapsilleen luokkaan mahdollisesti saapuvasta koulukoira-sta, mikä olisi saattanut muodostua ongelmaksi. Mikäli luokassa olisi ollut oppilas, jonka hyvinvoinnin vuoksi koulukoira-a ei olisi kyseiseen luokkaan voitu tuoda, olisi oppilaan selviäminen muulle luokalle saattanut johtaa häneen kohdistettuun harmistukseen. Vaikka yksittäisen oppilaan henkilöllisyys ei olisikaan selvinnyt muille oppilaille, olisi luokassa voinut alkaa syyllisen etsiminen, minkä seuraukset olisivat voineet olla negatiiviset.

Vaikka olimme tutkineet aiemmin koulukoiran tuomista osaksi koulu-ympäristöä, olisi meidän pitänyt laatia infoviesti vieläkin tarkemmin. Ymmärrämme, että osa huoltajista saattoi kertoa koulukoira-sta lapselleen varmistaakseen koulukoiran saapumisen olevan lapsenkin kannalta hyväksyttävää. Infoviestissä meidän olisi kuitenkin pitänyt ilmoittaa selkeämmin, ettei koulukoiran saapuminen ole vielä lopullisesti varmistettua. Lisäksi olisi ollut hyvä pyytää huoltajia pitämään asia salassa siihen asti, että tutkijat olisivat varmistuneet, ettei estettä koulukoiran tuomiseen ole.

Ennen koulukoiran ensimmäistä vierailua kartoitimme oppilaiden suhtautumista koiriin ja kerroimme heille avoimesti, että olemme tulossa tekemään luokalle tutkimusta. Koimme sen lasten oikeudeksi ja se myös vähensi hämmennystä, kuvatessamme opetustilannetta tai kirjoittaessamme muistiinpanoja. Koimme tärkeäksi, että oppilaat pystyisivät keskittyä tavalliseen koulutoimintaan. Kerroimme oppilaille hieman siitä, mitä tutkimme ja siitä, että esimerkiksi kuvaamamme videot näkisimme vain me tutkijat, jotta muistaisimme paremmin eri tilanteet. Vaikka 1. luokkalainen ei välttämättä täysin ymmärrä kaikkea tutkimukseen liittyvää, on hänelle meidän mielestämme tärkeä

kertoa rehellisesti asioista, mikä vähintään lieventää uudenlaisen tilanteen hämmennystä. Myös Kuulan (2010, 225) artikkelissa on esitetty Maria Alasuutarin vastaavanlainen näkemys alaikäisten tutkimukseen osallistujien informoimisesta. Lapset vaikuttivat hyväksyvän tilanteen ilman sen suurempia selityksiä. Onnistuimme siis pitämään tilanteen sopivassa tasapainossa niin, ettei se häirinnyt kouluarkea.

Yhden oppilaan huoltajat ilmoittivat heidän lapsensa pelkäävän jonkin verran koiria. Tämä tuli esiin myös alkukartoituksessamme. Myöhemmin koiran saapuessa luokkaan sitä pidettiin aluksi hihnassa. Yhdenkään oppilaan ei tarvinnut tulla koiran lähelle, mikäli hän ei itse halunnut. Koirapelosta kertoneen oppilaan kohdalla kävi ilmi, että kyse ei ollut varsinaisesta pelosta vaan pikemminkin arkuudesta. Huomasimme oppilaan seuraavan koulukoiran liikkeitä ennemmin kiinnostuneena kuin pelokkaana. Oppilas halusi myös silittää ja palkita koiraa, kunhan ei joutunut olemaan suoraan tekemisissä koiran kuonon kanssa. Tutkimuksen aikana annoimme oppilaan tutustua ja ottaa kontaktia koiraan omassa tahdissaan. Tutkimuksen aikana ainakin osa jännityksestä koiria kohtaan purkautui. Jos oppilaan koirapelko olisi ollut vakava ja estänyt normaalin toimimisen luokassa, olisi meidän pitänyt uudelleen harkita, voidaanko tutkimusta jatkaa kyseisessä luokassa.

Luokassa oli yksi oppilas, jolla esiintyi lievää allergiaa. Huoltajat päättivät, että tämä ei olisi este koulukoiran saapumiselle. Oppilas kantoi mukanaan varmuudeksi allergialääkettä ja muistutimme erityisesti hänen kohdallaan käsien pesemisestä koiraan koskemisen jälkeen. Luokassa oli myös teippirullia, joilla oppilaat pystyivät poistamaan ylimääräisiä koirankarvoja vaatteistaan. Tutkimuksemme aikana oppilas ei joutunut turvautumaan allergialääkkeisiin kertaakaan. Kuitenkin olisimme voineet joutua keskeyttämään tutkimuksen, mikäli oppilas olisi saanut merkittäviä allergiaoireita koirasta.

On hyvä ottaa huomioon, että Suomessa ihmisillä on niin paljon kissoja ja koiria lemmikkeinä, että allergiavapaata ympäristöä ei ole olemassa. Eläinallergeeneja on löydetty ympäristön allergeenipitoisuuksia tutkittaessa lähes kaikkialta niin suuria määriä, että ne aiheuttavat allergiaoireita aiemmin herkestyneille (Valovirta, E. & Terho, E. O. 1998, 18). Lemmikkien kanssa tekemisissä olevat ihmiset kuljettavat allergeeneja ja mikrobeja, eli allergian aiheuttajia, kaikkialle mukanaan. Esimerkiksi koulun oppilas tai henkilökunnan jäsen, jolla on kotona lemmikki, kuljettaa päivittäin allergianaiheuttajia kouluun. (Allergia-, Iho- ja Astmaliitto ry 2017; Remes & Jartti 2008, 182; Valovirta 2013, 48–50.) Näin ollen kaikki koulussa käyvät altistuvat eläinallergeeneille päivittäin, vaikka luokassa ei olisikaan eläintä. Vaikka eläimille altistumista pidettiin ennen allergian riskitekijänä, uusissa tutkimuksissa on saatu tuloksia, joissa lemmikkieläimellä onkin mahdollinen allergialta suojaava vaikutus (Remes & Jartti 2008, 178–179). Nykyinen kanta altistumisesta ei ole

siis yhtä ehdoton kuin aiempi. Allergiaa voidaan hoitaa lääkkeillä tai siedättämällä (Valovirta 2013, 48–50).

Omassa tutkimuksessamme käytetyllä koulukoirailla oli paljon karvaa, joten liika allergeenien määrä oli ajankohtainen riski. Kuitenkin myös koulukoiran levittämää allergeenien määrää kouluympäristössä voidaan pyrkiä vähentämään. Tähän voidaan päästä hankkimalla esimerkiksi koulukoira, joka ei ole yhtä allergisoiva kuin toiset. Eläimen ihon pintakerroksen uusiutumisenopeus vaihtelee rotujen välillä, mikä selittää osittain rotukohtaista vaihtelua esiintyvän hilseen määrässä. (Remes & Jartti 2009, 186.) Allergisoimatonta rotua ei kuitenkaan ole olemassa. Tilaratkaisut, siivous ja hyvä ilmastointi ovat ne tärkeimmät asiat, jotka on hyvä selvittää ennen koulukoira-toimintaa. Ennakoimalla ja hyvin valmistautumalla varmistetaan kaikille turvallinen ja mieluisa ympäristö.

Kun koulukoiraa ollaan tuomassa kouluun, on omalla kohdallaan hyvä arvioida, tulisiko muuta henkilökuntaa tai koulun oppilaita informoida koulukoiran saapumisesta ja sen kanssa toimimisesta ja kuinka tarkkaan. Omassa tapauksessamme koulun opettajat olivat tulleet kyselymme yhteydessä tietoiseksi koulukoiran saapumisesta. Emme tiedottaneet asiasta erikseen muille oppilaille. He saivat tiedon oman opettajansa kautta. Tutkimusluokan oppilaat olivat myös innokkaita kertomaan asiasta ja koirasäännöistä tutkimuksen jo varmistuttua. Lisäksi toisten luokkien oppilaat saivat tulla kyselemään meiltä asioita ja tervehtimään koulukoira.

Lapset osana tutkimusta

Strandel (2010, 92–93) pohtii artikkelissaan sitä, onko lapsitutkimuksen kohdalla oleellista käydä jotenkin erityistä eettistä keskustelua. Tämä riippuu toki siitä, miten tutkija käsittää lapsen ja lapsuuden. Omassa tutkimuksessamme koemme tarpeellisena tuoda esiin huomioita lapsitutkimuksen eettisyyteen. Voidaan todeta, että olemme pyrkineet kohtelevaan eettisesti kaikkia tutkimukseen osallistujia. Kirjoitusprosessimme aikana olemme pyrkineet varmistamaan, että tuomme asiat esille rehellisesti, mutta silti kaikkia osa-puolia kunnioittaen ja hyvää tutkimusetiikkaa noudattaen. Tämän vuoksi, emme erikseen kirjoita aikuisia tutkimukseen osallistujia koskevasta tutkimusetiikasta.

Lapsitutkimuksessa tulee erityisesti säilyttää lapselle luvattu anonymiteetin suoja. Tämä pätee oikeastaan kaikkiin tutkimuksiin, joissa kyseinen suoja on tutkimukseen osallistuneelle luvattu. Omassa tutkimuksessamme paikkakuntaa tai koulun nimeä ei mainita. Tutkimuksessamme lapsista puhutaan yleisesti oppilaina. Ainoastaan yhden oppilaan, Saamin, nimeäminen oli tutkimustulosten kannalta merkityksellistä ja selkeyttävää. Oppilaasta käytettiin sukupuolineutraalia nimeä, sillä

oppilaan sukupuoli ei ollut oleellinen tieto tutkimuksessa. Kuula (2010, 225) korostaa myös eettisen toiminnan tärkeyttä tutkittavien tietoja ja heistä kerättyä aineistoa käsiteltäessä.

Tutkimuksen alkuvaiheessa pyysimme tutkimusluvan kaikilta tutkimukseen osallistuneilta. Tutkimukseen osallistuminen oli täysin vapaaehtoista. Lapset tiesivät meidän tekevän tutkimusta koulukoiran saapumiseen liittyen, mutta tarkemmin tutkimusta ei heille avattu. Emme halunneet lasten ajatuksien keskiössä olevan tutkimuksen tekemisen. Koimme tärkeämpänä, että he pystyivät keskittyä tavalliseen koulutoimintaan, ilman tutkimuksen pohtimista. Lasten haastatteluissa valitsimme sanavalintamme siten, ettemme johdattelisi lasten omaa mielipidettä. Kuitenkin vastaamisen helpottumiseksi olimme etukäteen valinneet erinäisiä vastausvaihtoehtoja, jotka esittelimme lapsille. Osa vaihtoehtoista valittiin kirjallisuuden perusteella, osa omien huomioidemme sekä lasten esiin tuomien asioiden pohjalta. Kuitenkin tutkimuksen tuloksien ja johtopäätöksien kannalta tarkastelun alla olivat jokaisen kysymyksen kohdalla käydyt suulliset keskustelut.

Oppilaille kerrottiin tutkimuksen alkuvaiheessa, että koulukoiran läsnäolo ei jatkuisi tutkimuksen jälkeen. Tutkijoilla on vastuu myös tutkimuksen loputtua, joten halusimme oppilaiden valmistautuvan koulukoiran läsnäolon päättymiseen. Tutkimuksen ja koulukoiran vierailujen päätyttyä kävimme vielä erillisellä hyvästelyvierailuilla, jolloin koiran kanssa otettiin myös luokkakuva. Tämän jälkeen koulukoira ei enää tullut luokkaan, sillä se olisi edellyttänyt koiran ohjaajan, eli tutkijan, läsnäoloa.

Priscilla Alderson jakaa lasten tutkimusosallistumisen kolmelle eri tasolle (ks. Alderson 2005, 29). Ensimmäisellä tasolla lapset ovat tietämättömiä objekteja, toisessa tietoisia subjekteja ja kolmannessa lapset ovat aktiivisia osallistujia. Tietämättömiltä objekteilta ei ole kysytty lupaa tutkimukseen, eivätkä he ole välttämättä tietoisia siitä, että he ovat osa tutkimusta. Tietoisilta subjekteja puolestaan informoidaan ja heiltä pyydetään suostumus siihen, että heitä tarkkaillaan tai heille teetetään kysely. Tämä kuitenkin tapahtuu hyvin aikuisorientoituneesti ja rajatusti. Kun on kyse aktiivisesta osallistumisesta, ovat lapset mukana omasta halustaan ja mahdolliset haastattelut ovat esimerkiksi puolistrukturoituja ja tiedon keruu tapahtuu enemmän lasten ehdoilla. Etiikka ei anna suoria vastauksia tutkijalle siitä, miten tutkimusta tulisi tehdä, mutta se auttaa tutkijaa olemaan tietoinen hänen valintojensa seurauksista ja tuo esille mahdolliset piilossa olevat ongelmat (Alderson 2005, 35). Omassa tutkimuksessamme on haastavaa sanoa, olivatko lapset tietoisia subjekteja vai aktiivisia osallistujia. Lapset olivat tietoisia tutkimuksestamme. Tiedonkeruu tapahtui tutkijoiden ehdoilla kuitenkin niin, että haastattelu eteni lasten ehdoilla tutkijoiden ennalta määrittämässä rajoissa.

Koiran käyttäminen ja kohtelu tutkimuksen aikana

Perinteisesti toimintatutkimuksessa otetaan huomioon kaikki tutkimukseen osallistuneet. Omassa tutkimuksessamme koulukoira oli yhtenä toimijana. Koska koiran omaa ääntä ei tutkimuksessa pystytä tuomaan esille, olemme pohtineet koiran käyttämistä ja kohtelua eettisenä kysymyksenä.

Koiran ohjaajana toimiva tutkija oli omistanut koiran pennusta asti, joten hänellä oli vahva käsitys koiran kehonkielestä sekä reagoinnista eri tilanteissa. Koska koira on elävä, ajatteleva ja tunteva olento, ei olisi ollut oikein viedä sitä väkisin tilanteeseen, joka aiheuttaa sille liiaksi stressiä. Tutkimuksen alkuvaiheessa koiran jaksamiseen ja sopeutumiseen kiinnitettiin erityishuomiota, sillä koira ei ollut aiemmin toiminut koulukoirana. Vierailupäivinä koiran havaittiin olevan tavanomaista väsyneempi ja rauhallisempi kotiympäristössä. Tämän vuoksi oli tärkeää, että myös koira sai lepopäiviä. Yhtenä viikkona koiran vierailupäivät ajoittuivat perättäisille päiville, minkä huomattiin olevan koiralle raskasta. Muina viikkoina vierailujen välillä pidettiin vähintään yksi lepopäivä koiran jaksamisen takaamiseksi.

Vierailupäivien loppupuolella koiran väsyessä mukautimme toimintaa luokassa siten, ettemme rasittaneet koira liiaksi. Samoin huolehdimme siitä, että koira sai pitää taukoja välituntisin. Koiran jaksamisesta oppituntien aikana huolehdimme ohjaamalla koiran tarvittaessa omaan koppiinsa, jolloin koira sai levätä ilman oppilaiden häiritsemistä. Koiran jaksamisesta huolehtiminen lisäsi tutkimuksessa niin koiran kuin oppilaiden turvallisuutta, sillä stressaantunut koira voi käyttäytyä odottamattomalla tavalla (Tikka 2017). Koska koira oli tutkimuksemme kannalta tärkeä tekijä, oli koiran hyvinvoinnista huolehtiminen yksi tutkimuksen kenttäosuuden prioriteeteista.

7.4 Jatkotutkimusmahdollisuudet

Mikäli tulevaisuudessa koira-avusteisesta pedagogiikasta tehdään uusia toimintatutkimuksia, olisi mielenkiintoista havainnoida oppilaita ennen koulukoiran saapumista pidempään. Tämä mahdollistaisi tutkijalla paremman käsityksen siitä, minkälainen dynamiikka luokassa vallitsee ja millaisia oppilaat ovat ennen koulukoiran saapumista. Tämän kaltainen tutkimus voi olla haastavaa toteuttaa pro gradu -tutkielmana, sillä se vie tutkijalta hyvin paljon aikaa ja energiaa. Lisäksi se vaatii täyttää omistautumista tutkimukselle. Pidemmän aikavälin tutkimukset toisivat varmasti lisää tarkempaa tietoa koira-avusteisen pedagogiikan toimivuudesta. Myös jälkiseuranta olisi mielenkiintoista, jotta voitaisiin ottaa selvää, minkälaisia mahdollisia pidempiaikaisia vaikutuksia koira-avusteisella pedagogiikalla voi olla. Tutkimusluokkamme ikätaso olisi voinut olla eri. Tulevat tutkimukset voitaisiin tehdä samankaltaista tutkimustehtävää noudattaen, mutta eri luokka-asteella.

Lisäksi eläintä kohtaan tunnetun empatian siirtymisestä tai vaikutuksesta ihmisiin kohdistuvaan empatiakykyyn tarvitaankin vielä lisää pitkäaikaista tutkimusta.

Erinäiset tutkimukset ovat viitanneet siihen, että oikean koiran läsnäolo vähentää tutkittavan stressitasoa ja jopa parantaa suoritusta. Olisi siis mielenkiintoista tutkia, voisiko koirasta olla koetilanteessa apua lapsille, jotka kärsivät ahdistuneisuudesta tai koetilanteiden pelosta. Auttaisiko heitä se, että koiraa voisi silittää koetta ennen, sen aikana tai jälkeen?

Koira-avusteisuuden hyötyjen lista on laaja, joten tutkimuksen rajaaminen eri osa-alueisiin, olisi mielenkiintoista. Esimerkiksi tutkimuksen rajaaminen motivaatioon koulumaailman kontekstissa olisi jo yksinään laaja ja monitahoinen tutkimuksen aihe, josta voitaisiin kerätä materiaalia lukuisin eri keinoin. Emme ole myöskään saaneet käteemme yhtään tutkimusta, joka tutkisi koira-avusteista pedagogiikka niin sanotusti työskentelevän eläimen näkökulmasta. Koira on kuitenkin vielä toistaiseksi hyvin harvinaislaatuinen työväline koulumaailmassa. Viimeinen jatkotutkimusideamme kannustaa poikkitieteellistä tutkimusta. Poikkitieteellinen tutkimus toisi uutta näkökulmaa ja syvyyttä koira-avusteisen pedagogiikan tutkimukseen.

LÄHTEET

- ADHD-liitto. (2017). Adhd-tietoa. <http://www.adhd-liitto.fi/adhd-tietoa>. Viitattu 6.9.2017.
- Ahonen, L. (2013). Koirat kasvun ja kehityksen tukena koulussa. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) *Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa* (1. painos). Helsinki: Solution Models House. 184–194.
- Alderson, P. (2005). Designing ethical research with children. Teoksessa A. Farrel. (toim.) *Ethical research with children*. Maidenhead: Open University Press, 27–36.
- Allergia-, Iho- ja Astmaliitto ry. (2017). Lemmikkieläinallergia <https://www.allergia.fi/allergiat/lemmikkielainallergia/>. Viitattu 12.8.2017.
- Anderson, K. L. (2007). Who let the dog in? How to incorporate a dog into a self-contained classroom. *Teaching exceptional children*, 4(1) article 4. <https://pdfs.semanticscholar.org/5a1d/f2fb249b3ef267b847565139befbdad49784.pdf>. Viitattu 12.8.2017.
- Anttila, M. & Juvonen, A. (2002). *Kohti kolmannen vuosituhaten musiikkikasvatusta*. Joensuu: Joensuu University Press.
- Arnell, J., Kortesoja, M., Laakso, P. & Ojala, J. (2009). Toimintatutkimuksen menetelmä-opas. Teoksessa Taatila, V. (toim.) *TOIMINTATUTKIMUKSIA - Esimerkkejä ylemmän turvallisuusosaamisen koulutusohjelman opiskelijoiden tekemistä toimintatutkimusopintojakson tehtävistä*. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja D6. <http://docplayer.fi/522851-Toimintatutkimuksia-esimerkkeja-ylemman-turvallisuusosaamisen-koulutusohjelman-opiskelijoiden-tekemista-toimintatutkimusopintojakson-tehtavista.html>. 7–22. Viitattu 3.8.2017.
- Beck, A. & Katcher, A. (1996). *Between pets and people, the importance of animal companionship*. West Lafayette, Indiana. Purdue University Press.
- Beetz, A., Julius, H., Turner, D. & Kotrschal, K. (2012). Effects of social support by a dog on stress modulation in male children with insecure attachment. *Front Psychol.* 3: 352, 1–9. <http://journal.frontiersin.org/article/10.3389/fpsyg.2012.00352/full>. Viitattu 12.8.2017.
- Beetz, A., Uvnäs-Moberg, K., Julius, H. & Kotrschal, K. (2012). Psychosocial and psychophysiological effects of human-animal interactions: the possible role of oxytocin. *Frontiers in Psychology* 3(234), 1–15. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3408111/pdf/fpsyg-03-00234.pdf>. Viitattu 20.8.2017.
- Cacciatore, R., Ingman-Friberg, S., Kauppinen, P., Laru, S. & Pekkola, J. Kosketuksen merkityksestä. http://www.vaestoliitto.fi/vanhemmuus/tietoa_vanhemmille/pienten_lasten_vanhemmat/lapsijaseksuaalisuus/usein-kysytyt-kysymykset/lapsen-itsetyydytys-tai-unnutus/kosketuksen-merkityksesta/. Viitattu 31.08.2017.

- Carr, W. & Kemmis, S. (1986). *Becoming critical: Education, knowledge and action research*. London: Falmer Press.
- Cooper, V. (2005). *Support staff in schools: Promoting the emotional and social development of children and young people*. London: National Children's Bureau.
- DeNisco, A. (2016). Classroom canines: Dogs deliver comfort, learning and therapy across K12 Professional Media Group LLC, 54–59. <http://web.b.ebscohost.com/helios.uta.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=b48f0fff-e2a8-466f-85a3-cdf1e1b5995c%40sessionmgr101>. Viitattu 20.8.2017.
- Denscombe, M. (2003). *Good Research Guide: for smallscale research projects* (2. painos) Philadelphia: Open University Press.
- DuPaul, G. J., & Stoner, G. D. (2003). *ADHD in the schools: Assessment and intervention strategies* (2. painos). New York: Guilford Press.
- Eskola, J & Vastamäki, J. (2001). Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I*. Jyväskylä: PS-kustannus, 24–42.
- Farnum, J. & Martin, F. (2002). Animal-Assisted therapy for children with pervasive developmental disorders. *Western Journal of Nursing Research* 24(6), 657-670.
- Fine, A. H. (toim.) (2006). *Handbook on animal-assisted therapy: Theoretical foundations and guidelines for practice* (2. painos). Amsterdam; Boston: Elsevier/Academic Press.
- Fogle, B. (2006). *Jos koirasi puhuisi... Koulutusopas omistajalle*. Helsinki: Otava.
- Fontana, A. & Frey, J. H. (2000). The interview: from structured questions to negotiated text. Teoksessa: N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (toim.) *Handbook of qualitative research*. (2. painos). London: Sage, 645–672.
- Friesen, L. (2010). Exploring animal-assisted programs with children in school and therapeutic contexts. *Early Childhood Education Journal* 37, 261–267.
- Gee, N. (2011). Animals in the classroom. Teoksessa P. McCardle & S. McCune & J. A. Griffin & L. Esposito & L. S. Freund (toim.). *Animals in our lives: Human-animal interaction in family, community, and therapeutic settings*. Baltimore, Md.: Paul H. Brookes, 117–124.
- Haapasaari, M. & Ikäheimo, K. (2013). Suomen Karva-Kaverit ry – Finlands Lurviga Kompisar rf. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Helsinki: Solution Models House, 57–63.
- Hallgren, A. (1991). *Ihmisen paras ystävä*. Helsinki: Tammi.
- Handlin, L., Hybring-Sandberg, E., Nilsson, A., Ejdebäck, M., Jansson, A. & Uvnäs-Moberg, K. (2011). Short-term interaction between dogs and their owners: Effects on oxytocin, cortisol, insulin and heart rate – an exploratory study. *Anthrozoös* 24, 301–315.
- Harinen, U. & Karkela, E. (1988). *Minä kasvan: Kasvuikäisen fyysinen kehitys ja sen tukeminen*. Hki: Kirjayhtymä.

- Hart, L. A. (2000). Psychosocial benefits of animal companionships. Teoksessa A. Fine (toim.) Handbook on animal-assisted therapy. Theoretical foundations and guidelines for practice. Academic Press, 73–94.
- Heikkinen, H. L. T. (2010). Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa H. L. T. Heikkinen & E. Rovio & L. Syrjälä (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura, 16–37.
- Heikkinen, H. L. T. (2007). Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa H. L. T. Heikkinen, E. Rovio & L. Syrjälä (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura, 16–38.
- Heikkinen, H. L. T. (2015). Toimintatutkimus: kun käytäntö ja tutkimus kohtaavat. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1, Metodin valinta ja keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. (4. uud. ja täyd. p.). Jyväskylä: PS-kustannus. 204–219.
- Heikkinen, H. L. T., Huttunen, R. & Moilanen, P. (1999). Siinä tutkija missä tekijä: Toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. [Jyväskylä]: Atena.
- Heikkinen, H. L. T., Kontinen, T. & Häkkinen, P. (2007). Toiminnan tutkimuksen suuntaukset. Teoksessa H. L. T. Heikkinen, E. Rovio & L. Syrjälä (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura, 39–76.
- Heikkinen, H. L. T., Rovio, E. & Kiilakoski, T. (2007). Toimintatutkimus prosessina. Teoksessa H. L. T. Heikkinen, E. Rovio & L. Syrjälä (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura, 78–93.
- Hellström, M. (2008). Sata sanaa opetuksesta. Keskeisten käsitteiden käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2011). Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, S. (1983). Kasvatustieteen käsitteistö. Helsingissä: Otava.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Saravaara, P. (2007). Tutki ja kirjoita. 13., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Saravaara, P. (2013). Tutki ja kirjoita. 15.–17. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Huovinen, T. & Rovio, E. (2007). Toimintatutkija kentällä. Teoksessa H. L. T. Heikkinen, E. Rovio & L. Syrjälä (toim.) Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Helsinki: Kansanvalistusseura, 94–113.
- Ikäheimo, K. (2013). Eläimen ja ihmisen suhde. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa (1. painos). Helsinki: Solution Models House. 5–12.
- Ikäheimo, K. (toim.) (2013). Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa (1. painos.). Helsinki: Solution Models House.

- Jalongo, M., Astorino, T. & Bomboy, N. (2004). Canine visitors: The influence of therapy dogs on young children's learning and well-being in classrooms and hospitals. *Early Childhood Journal*, 32(1), 9–16. http://www.therapyanimals.org/Research_&_Results_files/Canine-visitors-the-influence-of-therapy-dog%20Aug2004.pdf. Viitattu 13.8.2017.
- Kaimio, T. (2010). *Koirien käyttäytyminen*. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Kahilaniemi, E. (2016). *Eläinavusteinen interventio. Asiakkaan toiminnallisuuden tukeminen koiraavusteisin menetelmin*. Tampere: Viestipaino.
- Kauppila, R. (2005). *Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot – Vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille*. Keuruu: Otavan kirjapaino. PS-Kustannus.
- Kemmis, S. & Wilkinson, M. (1998). Participatory action research and the study of practice. Teoksessa B. Atweh, S. Kemmis, & P. Weeks, (toim.) *Action research in practice: Partnerships for social justice in education*. London; New York: Routledge. 21–46.
- Kim, D. (2014). How dogs reduce stress in the classroom. Sivustolla EdLab. <https://edlab.tc.columbia.edu/blog/11225-How-Dogs-Reduce-Stress-in-the-Classroom>. Viitattu 3.9.2017.
- Kledzik, K. (2017). How dogs can help people with ADD & ADHD. <https://www.rover.com/blog/dogs-help-people-add-adhd/>. Viitattu 12.9.2017.
- Klemettilä, H. (2013). Apurieläinten historiaa länsimaissa: koira, hevonen ja kissa. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Helsinki: Solution Models House, 14–21.
- Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry. Kasvatus-kuntoutuskoirakoksi. <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/jaseneksi/kasvatus-kuntoutuskoirakoksi>. Viitattu 25.8.2017.
- Kortesluoma, S. & Karlsson, H. (2011). Oksitosiini – kiintymyksen ja sosiaalisuuden neuropeptidi. *Duodecim: Lääketieteellinen aikakauskirja* 127(9). Helsinki: Suomalainen lääkärisseura Duodecim, 911–918.
- Kotrschal K. & Ortbauer B. (2003). Behavioral effects of the presence of a dog in a classroom. *Anthrozoos*, 15, 147–159. http://hai.univie.ac.at/fileadmin/user_upload/ag_menschtier/Publikationen/Kotrschal_and_Ortbauer_2003.pdf. Viitattu 20.8.2017.
- Kuula, A. (1999). *Toimintatutkimus: Kenttätyötä ja muutospyrkimyksiä*. Tampere: Vastapaino.
- Kuula, A. (2006). *KvaliMOTV – Toimintatutkimus [verkkojulkaisu]*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L5_4.html. Viitattu 24.04.2017.
- Kuula, A. (2010). Alaikäisiltä kerätyn aineiston arkistoinnin ja jatkokäytön etiikka. Teoksessa H. Lagström & T. Pösö & N. Rutanen & K. Vehkalahti (toim.). *Lasten ja nuorten tutkimusetiikka*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry, 92–112.

Kuusela, M. (2005). Sosioemotionaalisten taitojen harjaannuttaminen, oppiminen ja käyttäminen perusopetuksen kahdeksannen luokan tyttöjen liikuntatunneilla. Jyväskylä: Liikunnan ja kansanterveyden edistämissäätiö Likes.

Kronqvist, E. & Pulkkinen, M. (2007). Kehityopsykologia: Matkalla muutokseen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.

Laukkanen, S. (2013). Eläinten läheisyys tunne-elämämme säätelykeinona. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Helsinki: Solution Models House, 22–36.

Lorraine, E. (2014). Animal-assisted therapy: An exploration of its history, healing benefits, and how skilled nursing facilities can set up programs. <http://www.managedhealthcareconnect.com/article/animal-assisted-therapy-exploration-its-history-healing-benefits-and-how-skilled-nursing>. Viitattu 4.5.2017.

Lorraine E. (2014). Annals of long-term care: Clinical care and aging. Volume 22 Issue 10: 27-32. <http://www.managedhealthcareconnect.com/article/animal-assisted-therapy-exploration-its-history-healing-benefits-and-how-skilled-nursing>. Viitattu 4.5.2017.

Lundell, K. (2013). Koira-avusteinen vapaaehtoistoiminta – kokemuksia ja ajatuksia. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. Helsinki: Solution Models House, 64–70.

LukiMat (2017). Oppimisen tukeminen koulussa. <http://www.lukimat.fi/matematiikka/Vanhemmalle/oppimisen-tukeminen/oppimisen-tukeminen-koulussa>. Viitattu 4.8.2017.

McCardle, P. D., McCune S., Griffin, J. A., Esposito L. & Freuns L. S. (2011). Animals in our lives: Human-animal interaction in family, community, and therapeutic settings. Baltimore, Md.: Paul H. Brookes.

Melson, G. F. (2003). Child development and the human-companion animal bond. *American Behavioral Scientist* 47(1), 31–39. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.848.9525&rep=rep1&type=pdf>. Viitattu 11.8.2017.

Michelsson, K. (2000). MBD ja ADHD: Diagnosointi, kuntoutus ja sopeutuminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Minkkinen, J. (2015). Lapsen hyvinvointimalli. Lasten emotionaalinen hyvinvointi ja sosiaaliset suhteet alakoulussa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9822-0>. Viitattu 2.9.2017.

Opetusalan ammattijärjestö OAJ. (2017). Kolmiportainen tuki. <https://www.oaj.fi/cs/oaj/kolmiportainen%20tuki3>. Viitattu 15.9.2017.

Odendaal, J. S. J. (2000). Animal-assisted therapy – magic or medicine? *Journal of Psychosomatic Research* 49 (4). 275–280.

Opetushallitus (2016). Järjestyssääntöjen laatiminen. http://www.oph.fi/download/175407_jarjestyssaantojen_laatiminen.pdf. Viitattu 13.8.2017.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. (2014).
http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf.
Viitattu 4.8.2017.

Pohjola, K. (2009). Toimintatutkimuksen menetelmä-ops. Teoksessa Taatila, V. (toim.) TOIMINTATUTKIMUKSIA - Esimerkkejä ylemmän turvallisuusosaamisen koulutusohjelman opiskelijoiden tekemistä toimintatutkimusopintojakson tehtävistä. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja D6. Luettavissa: <https://www.laurea.fi/dokumentit/Documents/D06.pdf>. 23–31. Viitattu 3.8.2017.

Prothmann, A. & Fine, A. H. (2011). Animal-assisted intervention in child psychiatry. Teoksessa P. McCardle & S. McCune & J. A. Griffin & L. Esposito & L. S. Freund (toim.). *Animals in our lives: Human-animal interaction in family, community, and therapeutic settings*. Baltimore, Md.: Paul H. Brookes, 143–164.

Rajamäki, M. (2009). TUKESin toimintailmoitusten käsittelyprosessin kehittäminen. Teoksessa Taatila, V. (toim.) TOIMINTATUTKIMUKSIA - Esimerkkejä ylemmän turvallisuusosaamisen koulutusohjelman opiskelijoiden tekemistä toimintatutkimusopintojakson tehtävistä. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja D6. Luettavissa: <https://www.laurea.fi/dokumentit/Documents/D06.pdf>. 51–64. Viitattu 5.8.2017.

Remes, S. & Jarti, T. (2008) Eläinallergia. Teoksessa M. Kaila, M. Korppi, M. Mäkelä, A. Pelkonen & E. Valovirta (toim.) *Lasten allergiset sairaudet*. Jyväskylä: Gummerus, 178–191.

Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. (2013). *Tutkimuksen voimasanat*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Rowland, S. (1986). *Classroom enquiry: an approach to understanding children*. Teoksessa D. Hustler, A. Cassidy & E. C. Cuff (toim.). *Action research in classrooms and schools*. London: Allen & Unwin. 25–35.

Ruohotie, P. (1998). *Motivaatio, tahto ja oppiminen*. Helsinki: Edita.

Serpell, S. (1996). *In the company of animals. A study of human–animal relationships*. Cambridge: Cambridge University Press.
<http://assets.cambridge.org/97805215/77793/sample/9780521577793ws.pdf>. Viitattu 20.8.2017.

Serpell, J. A. (2011). Historical and cultural perspectives on human-pet interactions. Teoksessa P. McCardle & S. McCune & J. A. Griffin & L. Esposito & L. S. Freund (toim.). *Animals in our lives: Human-animal interaction in family, community, and therapeutic settings*. Baltimore, Md.: Paul H. Brookes, 11–22.

Sheldrake, J. (2002) *Miksi koirasi tietää, milloin olet tulossa kotiin?* Helsinki: Rasalas 2002.

Sinkkonen, J. (2013). *Lapsen yksilökehitys ja suhde eläimiin*. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Helsinki: Solution Models House, 37–43.

Strandell, H. (2010). *Etnografinen kenttätyö: lasten kohtaamisen eettisiä ulottuvuuksia*. Teoksessa H. Lagström & T. Pösö & N. Rutanen & K. Vehkalahti (toim.). *Lasten ja nuorten tutkimusetiikka*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry, 92–112.

- Tikka, L. (2017). Hihnaräyhät ja remmiräyhät. <https://poltsi.fi/Liisa/artikkelit/remmirayha.html>. Viitattu 14.9.2017.
- Tedeschi, P., Fitchett, J. & Molidor, C. E. (2005). The incorporation of animal-assisted interventions in social work education. *Journal of Family Social Work* 9(4), 59-77.
- Thompson, R. H. (2009). *The handbook of child life: A guide for pediatric psychosocial care*. Springfield, Ill.: Charles C. Thomas.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (11. uud. painos.). Helsinki: Tammi.
- Törmälehto, E. (2013). Eläimen vaikutus lapsiryhmien toimintaan ja kehitykseen. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Helsinki: Solution Models House, 44–47.
- Udell, M. A. R., Dorey, N. R. & Wynne, C. D. L. (2010). What did domestication do to dogs? A new account of dogs' sensitivity to human actions. *Biological reviews*. Vol 85/2, 327–345. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1469-185X.2009.00104.x/full>. Viitattu 3.8.2017.
- Valovirta, E. (2013). Eläinallergiat. Teoksessa K. Ikäheimo (toim.) *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Helsinki: Solution Models House, 48–56.
- Valovirta, E. & Terho, E. (1998). Siedätyshoidon aiheet, vasta-aiheet ja käytännön toteutus. Teoksessa Vesterinen, E. & Terho, E. O. (toim.) *Siedätyshoito*. Tampere: Kirjoittajat ja Kirjayhtymä Oy. 13–42.
- Vatanen, L. & Vesa, M. (2016). Mitä ottaa huomioon koulukoira harkitessa? Opettajien ja rehtoreiden kokemuksia koulukoiran tuomisesta osaksi alakoulun oppimisympäristöä. *Kasvatustieteiden kandidaatintutkielma*. Tampereen yliopisto. <https://drive.google.com/file/d/0BwzcpXKOE4MJZGkwTFE2a2NSUjQ/view>. Viitattu 4.8.2017.
- Vienola, V. (2005). Videoiden käyttö tutkimuksen apuvälineenä. Teoksessa Enkenberg, J., Savolainen, E., & Väisänen, P. (toim.) *Tutkiva opettajankoulutus – taitava opettaja*. 71–81.
- Vilkka, H. (2005). *Tutki ja kehitä*. Helsinki: Tammi.
- Wells, D. L. (2005). The effect of videotapes of animals on cardiovascular responses to stress. *Stress and Health* 21. 209–213. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/smi.1057/abstract>. Viitattu 6.9.2017.
- Wells, D. (2009). The effects of animals on human health and well-being. Teoksessa *Journal of social issues*. Vol. 65: 3. 523–543.

Opettajan kanssa käytyjä ehdotuksia koiran aktiiviseen toimintaan liittyen

KOIRAN AKTIIVISEN TOIMINNAN EHDOTUKSIA			
Linda Vatänen & Milja Vesa			
AIKKA	MATTIKKA	SOSIAALISET TAIDOT	TUNNEKASVATUS/ USKONTO JA ET
<ul style="list-style-type: none"> -lukkukoira -koiraan liittyvät sanat ja kertomukset -tarina-/ sananoppa -motivaatiota kirjoittamisen harjoittelun -sanojen muodostaminen -kirjaimista/tavusta (koiran alypella hyödyntäen) -erilaiset jaottelu ja lokeroitettävät (koira osoittaa lappua, joka pitää sijoittaa oikeaan paikkaan) -pilottehtäväpurkit (oppilas suorittaa tehtävän/lukee sanan/kirjaimen tms. siinä järjestyksessä, kun koira etsii purkin alta namin) -tarinan kuunteleminen (koulukoiraan liittyen), mitä muistat tarinasta, mitä siinä tapahtui? 	<ul style="list-style-type: none"> -motivaatio tehtävien tekemiseen (palkintona koiralle namin antaminen tms.) -noppaharjoitukset (koira pyörittää noppaa, tähän voidaan keksiä monia sovelluksia) -"laskuautomaatti" (pienryhmissä) -lukuajana (numeroiden järjestäminen) -lukkujen vertailu (alypellin avulla, koiran suu syö suuremmasta numerosta) -pilottehtäväpurkit (oppilas tekee tehtävän/laskun sitä mukaa, kun koira löytää namin. Voi käyttää myös muisa oppilaineissa) -kokoverailu (painaako koira 1 kg, 10 kg vai 100 kg korkeus?) 	<ul style="list-style-type: none"> -tervehtiminen (keä, miten, eri tapoja?) -riitojen selvittäminen koiran läsnäolon rauhoituksen alaisena -aamupiiri (koira tulee luo, kun on oma puheenvuoro) -koira keskustelun virittäjänä (esim. mitä lemmikkejä sinulla/tutuillassi on/on ollut? ryhmäkatujen harjoittaminen) 	<ul style="list-style-type: none"> -tunteiden hallinta -tunteiden tunnistaminen (tunnus sanat & kuvat) -kehonkielen tulkittaminen & elekielen erot -laminoidut toimintakuvat älä/tee -sukupuuta tai elämänpolku (koiralla omansa, oppilaille oma; kuvisintegrointi?) -minä olen... (tunnista omat luonteenpiirteesi)
<ul style="list-style-type: none"> -oppilailta oma tähtitaulu (tähtiä esim. hyvä käytös tms.), kun tähtiä riittävästi, oppilas saa oman tehtävävihkeen koiran kanssa -puuhapussin noutaminen, pussista tunnille/alheeseen sopivia tehtäviä tai leikkejä (toimii monessa oppilaineessa ja -aiheessa) -toimintamatto (koira hakee/näyttää seuraavan toiminnan tai kirjoittamisessa käytettävän sanan/kirjaimen tms.) 	<ul style="list-style-type: none"> -luokka jaetaan ryhmiin, joista aina yksi kerrallaan pääsee yhdeksi välikunniksi koiran kanssa leikkimään 1 ryhmä/koirapäävä -toimintanoppa, jonka taskuihin voidaan laittaa haluttuja tehtäviä, sanoja, numeroita jne. -onnenpyörä (koira pyörittää tassullaan) -mikä puuttuu joukosta? -muistipeli -kuvits/askartelu (koiran piirtäminen/askarteleminen, mittasuhteiden tarkastelu, eri perspektiivt, muut koiraan liittyvät aiheet) 	<ul style="list-style-type: none"> -yksittäisten oppilaiden kanssa koiran temputtamisharjoitukset (käden asento ja liike tärkeä) -koiran alypellien pienten osioiden täyttämisen -pallon heittotaidot (tiikkunäyttämällä ulkona) 	<ul style="list-style-type: none"> -eläimistä opettaminen: miten kohdella eläintä, miten hoitaa, mitä lemmikki tarvitsee (ruoka, vesi, hoiva...), miten eläimet kommunikoivat, miten kehonkieli eroaa ihmisestä
<p>→ Tavoitteet voidaan katsoa myös oppilaskohteisesti. (Ertivistuen tarpeet?)</p>			

Saatekirje opettajille

Utta intoa koulukoirsta!

Hei! Olemme kaksi maisterivaiheen luokanopettajaopiskelijaa. Teemme pro gradu -tutkielmaa ja projektiopintoja koira-avusteiseen pedagogiikkaan liittyen. Pohjatyönä olemme tehneet kandidaatintutkielman *Mitä ottaa huomioon koulukoira harkitessa? Opettajien ja rehtoreiden kokemuksia koulukoiran tuomisesta osaksi alakoulun oppimisympäristöä*. Tulevan tutkimuksemme toteutamme toimintatutkimuksena, jonka tavoite on tarjota kohdeluokalle mahdollisuus päästä kokemaan tavoitteellisen eläinavusteisen opetuksen hyödyt.

Toteutus: Maaliskuu (sovittavissa)

Kesto: Noin 1 kk, joista koira olisi läsnä 2-3 päivänä viikossa.

- Seuraamme luokan normaalia arkea
- Toimintapäivinä hoidamme koiran ohjaamisen ja erilaiset harjoitukset.

Jos aihe kiinnostaa ja haluat kysyä lisää, ota ihmeessä yhteyttä meihin

Linda Vatanen [REDACTED]	Milja Vesa [REDACTED]
INNOSTAA	TUKEE TUNNEKASVATUSTA
ALENTAA VERENPAINETTA	HENKINEN TUKI OPPILAALLE
STRESSIHORMONIN LASKU	LISÄÄ OKSITOSIININ (MIELIHYVÄHORMONIN) TUOTANTOA
SOSIAALINEN SILTA OPPILAIDEN VÄLILLÄ	PARANTAA KOULUVIIHTYVYYTTÄ

Koulukoiran tutkitut hyödyt

Koiraa voi hyödyntää esimerkiksi...

- Lukukoira; apuna ja motivaattorina lukemisharjoituksissa
- Eri aineisiin integroitavissa tehtävissä ja harjoituksissa (mm. Motivoiva ja innostava vaikutus)
- Koiran kautta opitaan tunteiden hallintaa ja rauhoittumista
- Opitaan eläimen kanssa turvallista toimintaa ja vastuuta
- Luomaan sosiaalisia siltoja oppilaiden välille
  - Ryhmäyttäminen; leikitään ja koulutetaan koiraa yhdessä, luokan yhteinen vastuu
- Hiljaisena ja hyväksyvänä kaverina, joka kuuntelee

Lisätietoja projektista

Projektin **tavoitteena** on kehittää lasten tunnetaitoja ja motivoida oppimista koira-avusteisen pedagogiikan keinoin. Pyrimme muun muassa parantamaan luokan ilmapiiriä ja kouluviihtyvyyttä, sekä oppilaiden vuorovaikutustaitoja osana projektiopintoja ja toimintatutkimusta. Koira-avusteisella pedagogiikalla on paljon muitakin etuja, kuin mainitsemamme ja toivomme niiden vähentävän luokan mahdollista rauhattomuutta ja parantavan myös oppimista ja keskittymistä luokassa. Koulukoiria on käytetty erityisesti erityisopetuksen apuna, jolloin koira-avusteisuuden hyödyt ovat olleet nähtävissä selkeimmin. Hyviä tuloksia on saatu myös yleisopetuksen luokissa, jossa esimerkiksi kouluviihtyvyys on parantunut koulukoiran myötä. Oppilaiden tarpeiden monipuolistuessa (S2, keskittyminen, erityisoppilaiden integrointi...) koulukoira tuo kuitenkin paljon muitakin hyötyjä kuin ainoastaan kouluviihtyvyyden parantumisen.

Projektin vaiheet

Pohjustusvaiheessa koira ei ole vielä luokassa. Oppilaille kerrotaan kuinka koiran kanssa tulee toimia integroimalla näitä opetustunteja muihin oppisisältöihin (esim. uskonto/et, biologia...). **Toteutusvaiheessa** koira tuodaan luokkaan. Koira ei ole joka päivä luokassa ja osa tunneista etenisi normaalisti sillä poikkeuksella, että koira on läsnä. Osa oppitunneista olisi meidän suunnittelemiämme oppitunteja, joissa käytäisiin jaksoon suunniteltuja teemoja ja aiheita opettajan toiveita mukailien. Näillä tunneilla koiran toiminta ohjaajien kanssa olisi toiminnan kannalta aktiivisempaa ja tavoitteellisempaa. **Koontivaiheessa** puramme ja viemme projektin loppuun oppilaiden kanssa.

Usein kysyttyä

Allergia-asioista ei tarvitse olla huolissaan, sillä koulukoira ei tuoda luokkaan, jossa oppilaan terveys vaarantuisi koiran läsnäolon vuoksi. Käytännön asioiden huolellinen suunnittelu ja toteutus ehkäisevät allergeenien ylimääräisen leviämisen kouluympäristössä. On hyvä huomioida, että allergiavapaata ympäristöä ei ole olemassa, sillä allergeeneja kantautuu oppilaiden mukana kotoa tai harrastuksista, joissa on eläin läsnä. Kouluympäristössä muun muassa siivoamisella, ilmastoinnilla ja koiran liikkumista rajoittamalla koira allergeenien leviäminen minimoidaan. Mikäli luokassa on lievästi allerginen oppilas, joka yhdessä huoltajiensa kanssa haluaa omalla päätöksellään kuitenkin osallistua projektiin, on joissakin kouluissa päätetty, että koira voi tulla luokkaan oppilaan ottaessa allergialääkityksen. Näissä tapauksissa lääkärin tai terveydenhoitajan konsultointi on suotavaa. Koira ei ole kuitenkaan läsnä joka päivä, mikä jo itsessään vähentää allergian aiheuttajien määrää. Mikäli luokassa on oppilas tai oppilaita, jotka eivät voisi osallistua opetukseen koiran vuoksi, oppilaat menevät etusijalle, eikä koira voi toimia tässä luokassa.

Mikäli jollakin luokan oppilaalla on **koirapelko**, asiasta voidaan keskustella. Usein epämiellyttävä kokemus yksittäisestä eläimestä voi heijastua pelkoon koko eläinlajia kohtaan. Parhaimmassa tapauksessa pelkoa voidaan käsitellä turvallisesti. Oppilaan ole pakko mennä koiran lähelle, ellei hän itse niin halua. Kun oppilas on itse valmis kohtaamaan eläimen, näin voidaan tehdä turvallisessa valvotussa tilanteessa. Oppilaalle opetetaan esimerkiksi, miten toimia koiran kanssa ja mitä sen kehonkieli viestii. Näin pyritään lisäämään tietämystä ja taitoa toimia eläinten kanssa ja parhaassa tapauksessa koirapelko katoaa. Koira ei myöskään ole milloinkaan oppilaan kanssa kahdestaan. **Turvallisuutta** varmistamassa on aina koiran tunteva ohjaaja.

Infoviesti huoltajille

Hei!

Olemme kaksi maisterivaiheen opettajaa ja teemme Tampereen yliopistossa pro gradu -tutkimusta koira-avusteisesta opetuksesta. Koira-avusteinen opetus on aktiivista ja tavoitteellista ammattilaisen työskentelyä koiran kanssa, millä on tutkitusti monia positiivisia vaikutuksia oppilaisiin. Tarkoituksenamme on tuoda nämä koulukoiran tarjoamat edut myös sinun lapsesi saataville osana tutkimustamme.

Olemme tuomassa maaliskuussa lapsenne luokkaan hyvin koulutetun ja luotettavan koulukoiran, jonka olisi tarkoitus olla mukana luokassa 2-3 koulupäivänä viikossa ohjaajansa kanssa. Koiran toiminta on tavoitteellista ja suunniteltu siten, ettei normaali oppiaineissa eteneminen häiriinny.

Koiraa ei tuoda luokkaan, mikäli luokassa ilmenee yksikin oppilas, joka ei voisi syystä tai toisesta osallistua normaalisti koulunkäyntiin koulukoiran ollessa luokassa, sillä oppilaat ovat tietysti etusijalla. Koiran allergisoivaa vaikutusta koulussa vähennetään tehostetulla turkinhoidolla, siivoamisella ja luokkaan tuoduilla tarrarullilla, joilla oppilaat voivat poistaa koirankarvoja vaatteistaan.

Ilmoitathan mahdollisimman pian (viimeistään sunnuntaihin 12.2. mennessä), mikäli koulukoiran tuominen ei perheenne osalta sovi tai mielessäsi on askarruttava kysymys aiheeseen liittyen. Vastaaamme mielellämme kaikkiin kysymyksiin. Projektin edetessä laitamme koteihin tarvittaessa tarkempaa tietoa esimerkiksi koirapäivien osalta.

Koulukoirat tutkitusti:

- parantavat ilmapiiriä & kouluviihtyvyyttä
- vaikuttavat fyysiseen hyvinvointiin vähentämällä mm. stressiä ja lisäämällä mielihyvähormonin tuotantoa kehossa.
- Harjoittavat sosiaalisia ja tunne-elämän taitoja
- Vaikuttavat motivoivasti ja innostavasti oppimiseen

Lisätietoja tavoitteellisesta koulukoira-toiminnasta ja sen eduista löytyy muun muassa Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n kotisivuilta (<http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/kirjallisuutta-ja-artikkeleja/>), josta pääsee myös lukemaan koulukoiriin liittyvän aiemman tutkimuksemme.

Ystävällisin terveisin,

Linda Vatanen [REDACTED] &

Milja Vesa [REDACTED]

Tutkimuslupa huoltajilta

TUTKIMUSLUPA

Lapsenne luokassa on alkamaisillaan *Uutta intoa koulukoirasta* -projekti, joka toteutetaan yhteistyössä luokan oman opettajan ja kahden Tampereen Yliopiston maisterivaiheen opettajaopiskelijan kanssa. Projektin yhteydessä teemme pro gradu -tutkielmaa, jonka ansiosta yhä useammat saisivat kuulla koulukoiratoiminnasta ja sen eduista.

Projektin yhteydessä tarkoituksenamme on tehdä toimintatutkimusta koulukoiratoiminnan eduista, jonka tavoitteena ovat muun muassa motivaation, kouluviihtyvyyden ja hyvinvoinnin lisääminen, muiden tärkeiden taitojen ohella. Tästä syystä toivomme saavamme luvan kerätä aineistoa luokan toiminnasta koulukoiraprojektin edetessä. Aineisto koostuisi luokan havainnoimisesta, opetuksen lomassa tapahtuvista keskustelutuokioista, mahdollisista piirustuksista ja tehtävälomakkeista. Käytämme keräämäämme aineistoa tutkimuksemme tukena, eikä tietoja luovuteta ulkopuolisille. Jotta tutkimuksen myöhemmin tapahtuvassa kirjoitusvaiheessa muistamme yksityiskohdat paremmin, kuvaamme osan opetustuokioista. Kerätyt tallenteet tuhoetaan tutkimuksen valmistuttua. Emme tule mainitsemaan nimiä, koulua tai kuntaa missään vaiheessa tutkimusta, jotta anonyymiteettisuoja säilyisi.

Pyydämme palauttamaan oheisen tutkimusluvan täytettynä.

Kiitämme yhteistyöstä ja annamme mielellämme lisätietoja!

Linda Vatanen

Milja Vesa

Palautathan tutkimuslupalomakkeen viimeistään perjantaina 24.2.2017.

Oppilaan nimi _____

Annan luvan lapselleni osallistua tutkimukseen. | **En anna** lupaa osallistua tutkimukseen.

Annan luvan kuvata ja videoida lastani koulukoiratoiminnan yhteydessä tutkimusta varten.

En anna lupaa kuvata ja videoida lastani koulukoiratoiminnan yhteydessä tutkimusta varten.

(kuvia ja videoita ei julkaista tai luovuteta ulkopuolisille ja ne hävitetään tutkimuksen jälkeen)

Päivämäärä ja paikka ____ . ____ .2017 _____

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvitys _____

Palaute huoltajilta

Hei!

Uutta intoa koulukoirasta -projekti on saatu päätökseen. Suuret kiitokset kotiväelle ja oppilaille kiinnostuksesta ja osallisuudesta.

Kuulemme mielellämme kaikenlaista palautetta ja kommentteja koulukoiraprojektiin liittyen. Olemme kiinnostuneita esimerkiksi koulunkäyntiin liittyvistä muutoksista. Kaikki muutkin kommentit ja palautteet ovat erittäin tervetulleita ja hyödyksi meille. Jos palaute osoittautuu tutkimuksen kannalta hyödylliseksi, käytämme sitä mielellämme aineistossa. Mikäli et halua palautettasi käytettävän tutkimuksessa, ilmoitathan siitä palautteen yhteydessä. Missään vaiheessa tutkimusta emme paljasta osallistujien henkilöllisyyttä tai muita tunnistustietoja.

Palautetta voi lähettää osoitteeseen [REDACTED]

Keväisin terveisin,

Linda Vatanen & Milja Vesa

*P.S. **Bella** tulee vielä kevään aikana vierailulle luokkaan. Odotamme innolla jälleennäkemistä !*

Opettajan teemahaastattelupohja

Tarkastelemme luokassa tapahtuneita muutoksia (POSITIIVISIA/NEGATIIVISIA) tutkimuksen aikana/ sekä koulukoiran vaikutusta luokassa.

Pohjustava kysymys:

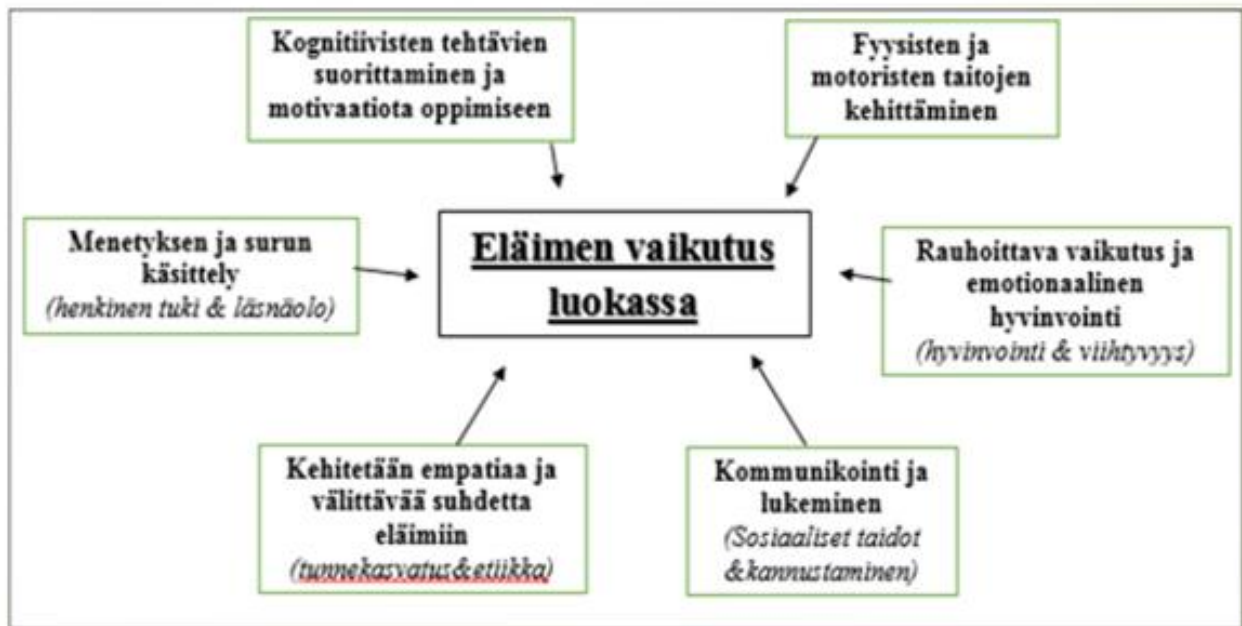
- Kuvailisitko lyhyesti yleisesti omaa luokkaasi?
  - Miten oppilaat tulevat keskenään toimeen?
- Mikä sai sinut kiinnostumaan projektista?
  - Miten koulukoira-tutkimus vastasi omia odotuksiasi?

Muita kysymyksiä (koko luokka & yksilötason huomiot)

- Onko hetkiä, jolloin koira on häirinnyt oppitunnin etenemistä?
- **TEEMA 1: Käyttäytyminen**
  - Bella koulussa
  - Bella ei koulussa (mutta tutkimuksen kenttäosuus käynnissä)
- **TEEMA 2a: Yleinen olotila (ilmapiiri) luokassa (hyvinvointi & viihtyvyys)**
  - Bella koulussa
  - Bella ei koulussa (mutta tutkimuksen kenttäosuus käynnissä)
- **TEEMA 2b: Sosiaaliset suhteet/ryhmädynamiikka (ystävyyssuhteet)**
  - Bella koulussa
  - Bella ei koulussa (mutta tutkimuksen kenttäosuus käynnissä)
- **TEEMA 3: Tehtäviin keskittyminen & tehtävien tekeminen (motivaatio)**
  - Bella koulussa koko luokka, Lenni, muut yksittäiset huomionarvoiset oppilaat
  - Bella ei koulussa (mutta tutkimuksen kenttäosuus käynnissä)

- Muita huomioita koulukoiran hyödyntämisestä/muutoksista luokassa?
- Huomioita kuvasta.

Kuvio1, Nancy R. Geen kuusi toiminnan aiheita ja tavoitetta

Teemat ovat peräisin teoreettisesta viitekehyksestä ja niihin ovat vaikuttaneet myös tutkijoiden omat huomiot projektin aikana sekä lasten haastatteluissa esiin nousseet asiat.

Haastattelukysymykset lapsille

Kysymyksiä lapsilta:

1. Millaiset odotukset sinulla oli koulukoira projektista ennen kuin Bella tuli luokkaan?
  - jännitti, olin innoissani, pelotti, ei ollut odotuksia, (jotain muuta, mitä?)
  - Täyttyivätkö odotukset? Tuliko jotain yllättävää?
2. Käyttäydtytkö (SINÄ) luokassa eri tavalla silloin, kun Bella on luokassa?
  - kyllä, ei, joskus (millä tavalla ja miksi?)
  - (käyttäytyykö muut eri lailla?)
3. Mitkä asiat Bella n kanssa ovat olleet sinulle tärkeimpiä?
  - Bella -hetket tuntien alussa, koiran silittäminen, namin antaminen, oppimispelit, meidän luokan oma koulukoira, Bella tekee jotain hauskaa
  - (Miksi Bella n läsnäolo luokassa on ollut ISO asia ja tärkeää?!!)
4. *(ilman palikoita)* Muistatteko vielä kyselyn siitä, minkälaista tehtävien tekeminen Bella n kanssa on? Teidän luokalla vastattiin paljon näitä ****. Minkähän takia?
  - Bella n kanssa tehtävien tekeminen on
    - motivoivaa=innostaa, hauskaa, hankalaa, tekisin mieluummin ilman Bella a, samanlaista kuin ilman Bella a
5. *(jatko loogisesti)* Mitä kohokohtia tms. erityistä jäänyt mieleen
  - EXTRA: Opitko uutta?
    - (miksi? mitä?)
  - EXTRA: Onko kotona puhuttu koulukoiraan liittyen?
    - kyllä, ei (mitä?)